John Steinbeck

ŞOARECI ŞI OAMENI

EDITURA PENTRU LITERATURA
CLASICĂ ŞI CONTEMPORANĂ
2012

John Steinbeck

ŞOARECI ŞI OAMENI

Traducere de Dumitru Mazilu

EDITURA PENTRU LITERATURA CLASICĂ ŞI CONTEMPORANĂ
2012

CAPITOLUL UNU

CÂTEVA MILE MAI LA SUD DE SOLEDAD, râul Salinas vine sa se lipeasca de coasta dealului şi curge verde şi adânc. Apa lui e caldă, fiindcă s-a strecurat, sclipind în soare, peste nisipurile galbene, mai înainte de-a se aduna într-un lăculeț. De-o parte a râului, coastele aurii ale dealului suie unduind până la înălțimile stâncoase ale munților Gabilan, dar spre vale apa e mărginită de arbori – sălcii ce-nverzesc crud în fiece primăvară, păstrând pe la încheieturile frunzelor de jos resturi din viiturile de cu iarnă, şi sicomori cu crengi albe-pestrițe lungi şi ramuri ce arcuiesc deasupra apei dormitânde.

Pe țărmul nisipos, pe sub arbori, frunzişul se-aşterne des, şi-atât de uscat că o şopârlă iscă un foşnet zgomotos când se strecoară prin el. Seara ies iepuri din hățiş ca să se-aşeze pe nisip şi locurile jilave din luncă sunt pline de urme – urme de cu noapte de-ale orataniilor, lăbărțate labe de câini de pe la ferme şi de copite despicate ale cerbilor care vin să bea pe întuneric.

E un drumeag, printre sălcii şi sicomori, călcat de băieții care coboară de pe la ferme să se scalde în locul cu apă adâncă şi bătut de muncitorii ambulanți care coboară osteniți din şosea, când se lasă seara, să-şi facă sălaş lângă

apă. În fața crengii joase a unui sicomor uriaş s-a înălțat un morman de cenuşă lăsat de multele focuri; şi creanga s-a netezit şi s-a lustruit de câți au şezut pe ea.

Înserarea unei zile cu arşiță stârnea un vântuleț prin frunziş. Umbra suia dealurile spre culmi. Pe malurile nisipoase şedeau neclintiți iepurii, ca nişte mici bolovani cenuşii, tăiați cu dalta.

Şi-apoi veni dinspre drumul mare zgomot de paşi prin frunzele uscate de sicomor. Iepurii o tuliră făr' de zgomot în adăposturi. Un stârc îşi înălță trudnic aripile şi se lăsă greoi mai la vale pe apă. O clipă locul rămase fără de viață – apoi se iviră doi bărbați de pe cărăruie şi veniră la loc deschis lângă ochiul de apă verde.

Coborâseră drumeagul unul după altul şi, ajunşi la loc deschis, unul tot mai rămânea în urma celuilalt. Purtau amândoi pantaloni de doc şi haine de doc cu nasturi de alamă. Pe cap aveau pălării negre, pleoştite, şi pe umăr ducea fiecare câte-un sul de pături strâns înfăşurate. Cel dinții era mărunt şi iute, oacheş la față, cu nişte ochi făr' de astâmpăr şi trăsături ascuțite, ferme. Totul în făptura lui era bine definii: mâini mici şi puternice, brațe svelte, nasul subțire şi osos. Cel ce păşea în urmă era exact contrariul său: o namilă de bărbat, cu o față informă, cu ochi mari, şterşi, şi cu umeri lați şi aduşi. Umbla greoi, târşâind nițel picioarele, cum îşi târăşte labele un

urs. Brațele nu-i pendulau în mers, ci atârnau grele.

Ajunşi în luminiş, cel dintâi se opri scurt, încât al doilea fu cât pe-aci să dea peste el. Îşi scoase pălăria şi, după ce şterse panglica dinăuntru cu degetul arătător, şi-l scutură ca să pice jos năduşala. Tovarăşul lui îşi lepădă păturile, se trânti jos şi începu să bea da suprafața ochiului verde de apă; sorbea cu gâlgâituri lungi, sforăind în apă ca un cal. Cel mărunt veni neliniştit lângă el.

— Lennie! spuse, cu glas aspru. Lennie, pentru numele lui Dumnezeu, nu bea aşa mult!

Lennie continua să sforăie cu nasul în apă. Măruntelul se aplecă şi-l zgâlțâi de umăr.

— Lennie! O să-ți fie rău cum ți-a fost şi-aseară.

Lennie îşi scufundă capul în apă, cu pălărie cu tot, şi apoi se aşeză pe mal, iar din pălărie îi şiroia apa pe haina albastră, şi i se prelingea pe spinare.

— Bună ce-i! făcu. Bea şi tu, George. Bea şi tu, pe săturate.

Zâmbi fericit.

George îşi scoase sulul de pe umăr şi-l puse uşurel jos.

— Nu prea-s sigur că-i bună apa, zise. Parc-ar avea nişte spume!

Lennie îşi bălăcea laba lui mare şi-şi zvârcolea degetele prin apă, făcând-o să țâşnească

în stropi mărunți; inele se lățiră până în partea cealaltă a lăculețului şi se întoarseră iar înapoi. Lennie le urmărea.

— Ie-te, George, ie-te ce fac io.

George îngenunche lângă apă şi bău, scoțând apa cu îndemânare în căuşul palmei.

— La gust nu-i rea, admise. Da' nici curgătoare parcă n-ar fi. Apa numai când îi curgătoare s-o bei, Lennie, făcu, făr' de nădejde. Tu şi din şanț ai bea, când ți-e sete.

Îşi turnă pe față un căuş de apă şi şi-o răspândi, frecând-o cu mâna, pe sub bărbie şi în jurul cefii. Apoi îşi puse iar pălăria pe cap, se dădu înapoi de lângă apă, îşi săltă genunchii şi-i cuprinse cu mâinile. Lennie, care îl urmărise, fâcu şi el aidoma aceleaşi mişcări. Se împinse înapoi, săltă genunchii, şi-i cuprinse cu mâinile, apoi aruncă o privire spre George, ca să vadă dacă făcuse bine. Îşi trase pălăria nițel mai pe ochi, cum o avea şi George.

George, posomorât, se uita țintă la apă. Marginile ochilor îi erau înroşite de soare. Vorbi, mânios:

— Puteam să fi mers cu autobuzu' pân' la fermă, să fi ştiut păcătosu' ăla de şofer ce spune. Cică: „Numa' un pic mai la vale de şosea, colo. Numa' un pic." Aproape patru mile fură, fire-ar ele afurisite! N-a vrut să oprească la poarta fermii, ast-a fost. I-era lene, blestematu', să frâneze. Taci că n-o catadixi să oprească nici la Soledad. Ne-

mpinge afar' şi cică: „Numa' un pic mai la vale, colo." Pui rămăşag că fură mai mult de patru mile. Ce căldură afurisită toată ziulica!

Lennie se uita cu sfială la el:

— George!

— Î, ce-i?

— Un-ne ducem, George?

Mărunțelul îşi smuci pălăria mai pe ochi şi se încruntă către Lennie:

— Ai şi uitat, ai? Iar să-ți mai spui o dată, ai? Isuse, Doamne, că zevzec mai eşti!

— Am uitat, zise Lennie cu blândețe. M-am silit să nu uit. Zău că m-am silit, George.

— Bine, bine. Îți mai spui o dată. Că tot n-am altă treabă. N-am decât să stau toată ziulica cu tine să-ți tot spui toate alea, şi tu să le uiți şi io iar să ți le mai spui o dată.

— M-am tot silit, spuse Lennie, da' degeaba. Țiu minte de iepuri, George.

— Dă-i dracu' de iepuri. Altceva nu ştii să ții minte, decât de iepuri. Bine! Acu' ascultă şi vezi de ține minte, ca să nu dăm de necaz. Ții minte când şedeai lângă rigola aia, p-un trotoar din Howard Street, şi te uitai la tabla aia neagră?

Pe fața lui Lennie se lăți un zâmbet fericit:

— Păi, dar, George, asta țiu minte, cum să nu țiu... da' p'ormă... ce... ce făcurăm? Țiu minte că trecură p-acolo nişte fete, şi tu ziseşi... ai zis...

— La dracu' ce-am zis. Ții minte când ne-am dus la birou' lu' Murray şi Ready şi când ne-a dat bonuri de muncă şi bilete de otobuz?

— Îhî, ştiu, George. Acu' mi-aduc aminte!

Îşi vârî repede mâinile în buzunarele laterale ale hainei. Spuse apoi încetişor:

— George... Io n-am p-al meu. L-oi fi pierdut...!

Se uita în jos, disperat.

— Nici nu l-ai avut, prostule. Le am io p-amândouă aciia. Ce, era să te las pe tine să-ți ții bonu' de muncă?

Lennie rânji uşurat.

— Gândeam... Gândeam că l-oi fi pus în bozunar.

Îsi cufundă iar mâna în buzunar. George îl privi cu asprime:

— Ce scoseşi din bozunaru ăla?

— N-am n'ica în pozunar, făcu Lennie, viclean.

— Ştiu că n-ai. E-n mâna ta. Ce ții în mâna şi-ascunzi?

— N'ica nu țiu. George. Pe cuvânt.

— Haide, haide, dă-ncoa!

Lennie ținea mâna strânsă, depărtând-o de George.

— Doar un şoarece, George.

— Un şoarece? Un şoarece viu?

— A, ă. Doar un şoarece mort, George. Nu-l omorâi io. Pe cuvânt! Îl găsii. Îl găsii mort.

— Dă-l încoa! porunci George.

— Î, î, lasă-mi-l, George.

— Dă-l încoa, am zis!

Mâna strânsă a lui Lennie se supuse, cu încetul. George scoase şoarecele şi-l zvârli dincolo de apă, în hăţiş.

— Da' ce faci tu c-un şoarece mort?

— Păi, îl mângâiam cu deştu' mare când mergeam pe drum, zise Lennie.

— N-o să mângâi niciun şoarece cât o să mergi cu mine. Ţii minte un' ne ducem acu'?

Lennie se fâstâci şi-apoi, ruşinat, îşi ascunse faţa pe genunchi.

— Iar uitai.

— Doamne, Isuse! făcu George, resemnat. Bine, ascultă, ne ducem să muncim la o fermă ca aia de un' venim, de colo sus, din nord.

— Din nord?

— De la Wead.

— A, aşa. Ţiu minte. La Weed.

— Ferma aia un' ne ducem acu' e aci, a-proape, la vr'un sfert de milă. Intrăm şi vorbim cu administratoru', cu şefu'. Ascultă bine ce-ţi spui: io îi dau bonurile de muncă, şi tu nu spui nicio vorbuliţă. Stai şi tu acolo, şi nu sufli o vorbă. Că dac-o vedea ce nebun şi ce prost eşti, nu ne dă de lucru, da' dacă te vede muncind pân' nu te-aude vorbind, s-a făcut. Înţelesei?

— Sigur, George. Sigur că-nţelesei.

— Bine. Aşa. Acu' când intrăm să vorbim cu şefu', tu ce faci?

— Io... io..., chibzui Lennie. Fața i se încrețise de încordat ce se gândea. Io... nu spui nicio vorbă. Stau acolo şi nu spui nicio vorbă.

— Brava, vezi că eşti băiat bun. Brava. Acu' spui asta de două, trei ori la rând, ca nu cumva să uiți.

Lennie mormăia încetişor pentru sine:

— Nu spui nicio vorbă... Nu spui nicio vorbă... nu spui nicio vorbă.

— Bine, făcu George. Şi nu faci nicio prostie, cum făcuşi la Weed, auzi tu?

Lennie păru uluit:

— Cum făcui la Weed?

— Aşa! va să zică şi-asta uitaşi, ai? Bine, nu-ți mai aduc aminte, mi-e c-o faci iar.

O lumină de înțelegere zvâcni pe fața lui Lennie.

— Ne-a dat afară de la Weed, explodă triumfător.

— Ne-a dat afar' pe dracu, făcu George, în silă. Am fugit noi. Ei ne-a cătat, da' nu ne-a dat de urmă.

Lennie chicoti fericit.

— N-am uitat-o p-asta, te crez.

George se lăsă înapoi pe nisip şi îşi încrucişă mâinile sub cap, iar Lennie îl imită, înălțând capul, să vadă dacă a făcut întocmai ce trebuia.

— Doamne, că multă bătaie de cap mai am cu tine, zise George. Ce lesne mi-ar fi şi ce bine aş duce-o, să nu te am pe tine în cârcă. Ce bine mi-ar merge, şi poate aş putea şi io să mă țin c-o fată.

O clipă Lennie zăcu liniştit, şi apoi spuse bucuros:

— Mergem să lucrăm la o fermă, George.

— Aşa vezi. Pricepuşi. Da' de dormit, o să dormim aciia, ştiu io de ce.

Lumina scădea repede acum. Doar crestele munților Gabilan mai dogoreau în vâlvoarea soarelui care părăsise valea. Un şarpe de apă luneca pe lac, ținând capul în sus, ca un mic periscop. Trestia se clătina uşor către apă. Departe spre şosea un om strigă ceva şi un altul îi răspunse. Frunzişul sicomorului fremăta în adierea unui vânticel care se stinse îndată.

— George, ce n'ne ducem la ferma aia, să ne dea şi nouă de mâncare. La fermă dă de mâncare la oameni seara.

George se întoarse pe-o parte.

— Geaba 'ntrebi tu de ce. Uite aşa. Îmi place mie aciia. Mâine-om merge la lucru. Văzui nişte treierătoare pe drum când veneam. Asta-nseamnă c-o s-avem de cărat la saci cu grăunțe până crapă mațele-n noi. În noaptea asta stau aciia, cu ochii la cer. Îmi place aciia.

Lennie se sculă în genunchi şi-l cercetă cu privirea pe George.

— Şi de mâncat nu mâncăm ast'seară?

— Ba, cum să nu, dac-aduni tu nişte nuieluşe uscate, de salcie. Am trei cutii de fasole în bocceaua mea. Ia fă tu un foc. Îți dau un chibrit după ce-aduni uscăturile. Şi-apoi încălzim fasolea şi mâncăm.

Lennie zise:

— Mie-mi place fasolea cu zeamă de roşii.

— O fi, da' n-avem zeamă de roşii. Du-te după lemne. Şi vezi să nu umbli brambura, c-acuş se-ntunecă.

Lennie se puse greoi pe picioare şi dispăru în hățiş. George rămase culcat, fluierând domol pentru sine. Dinspre râu se auzea plescăind apa. În direcția unde pornise Lennie. George se opri din fluierat şi-şi ascuți auzul.

— Bietu' nerod, spuse încetişor, şi începu iar să fluiere.

O clipă mai târziu se auziră trosnind prin hățiş paşii lui Lennie, care se şi întorsese. Ducea în mână o singură nuieluşă de salcie. George se aşeză în capul oaselor.

— Aşa! spuse brusc, dă-mi şoarecu' ăla!

Dar Lennie înscena o complicată pantomimă de inocență.

— Care şoarec, George? Io n-am niciun şoarec.

George ținea mâna întinsă.

— Haide, dă-l încoa. Nu mă duci tu pe mine.

Lennie şovăi, se dădu înapoi, se uită disperat spre partea hăţişului, de parcă ar fi chibzuit dacă să nu se refugieze acolo. George spuse rece:

— Îmi dai şoarecu' ăla, ori mă faci să te pocnesc?

— Ce să-ţi dau?

— Ştii foarte bine ce, afurisitule. Dă-ncoa şoarecu'!

Lennie băgă mâna în buzunar, cu şovăială. Glasul începu să-i tremure niţel.

— Da' de ce să nu poci să-l ţiu? Nu-i a lu' nimeni şoarecu' ăsta. Nu-l furai. Îl găsii mort, lângă drum.

Mâna lui George rămânea întinsă, poruncitor. Cu încetineală, ca un căţel care nu vrea să a-ducă înapoi mingea aruncată de stăpânul său, Lennie se apropie, se dete înapoi, se apropie iar. George pocni din degete, tare, şi la acest zgomot Lennie îi puse şoarecele în mână.

— Da' nu făceam m'ca rău cu el, George. Numa' ce-l mângâiam.

George se sculă şi aruncă şoarecele cât putu de departe în hăţişul peste care se lăsa întunericul, apoi se duse către apă şi se spălă pe mâini.

— Nebun prost ce eşti! Ce credeai că nu văz cum te-ai udat pe picioare când ai trecut apa să-l iei?

Auzi plânsul scâncit al lui Lennie şi se roti pe călcâie.

— Te smiorcăi ca un țânc! Doamne, Cristoase! Gogeamite flăcău în toată firea!

Lui Lennie îi tremura buza şi ochii îi înotau în lacrimi.

— Î, î, George!

George îi puse mâna pe umăr.

— Nu ți l-am luat numa' aşa, de răutate. Şoarecu' ăla apucase să putrezească, Lennie, şi-apoi îl şi zdrobiseşi tot mângâindu-l. Las' că găseşti tu altu' proaspăt, şi p-ăla te las să-l ții nițel.

Lennie se aşeză şi lăsă capul în jos, abătut.

— Nu ştiu unde mai e alt şoarec. Ştiu o cocoană care mi-i da mie todauna când îi prindea. Da' cocoana aia nu-i aciia.

George îl maimuțări.

— O cocoană, ai? Nici măcar nu ții minte cine era cocoana aia. Păi nu era chiar tuş'ta Clara? Şi p'ormă nu ți i-a mai dat, nici ea. C-a văz't că-i omorai mereu.

Lennie îşi ridică ochii trişti către el.

— Păi dacă era aşa mici, spuse, parcă s-ar fi scuzat. Io îi mângâiam, da' nu trecea mult şi mă muşca de deşte şi-atuncea le ciupeam un pic capu' şi ei murea, fiincă era aşa mici... George, aş vrea s-avem mai repede iepurii ăia, iepurii nu e aşa mici.

— Dă-i dracu' de iepuri. Ție nu poa' să ți se dea pe mână nici măcar şoareci vii. Tuş'ta Clara

îţi dete un şoarec de gumă şi tu nici nu te uitai la el.

— Păi nu era bun să-l mângâi, făcu Lennie.

Vâlvătaia asfinţitului pierea de pe culmile munţilor, şi amurgul se lăsa peste vale; printre sălcii şi sicomori se strecura penumbra. Un crap mare se ridică la suprafaţa lacului, hăpăi după aer şi apoi se cufundă iar misterios în oglinda întunecată, lasând în urmă-i cercuri crescânde. Deasupra capetelor celor doi, frunzişul fremăta iar şi smocuri mici de scamă de salcie se lăsau prin aer şi aterizau pe suprafaţa lacului.

— Ai de gând s-aduci lemnele alea? întrebă George. E o groază colo, după copacu' ăla, rămase de la viitură. Ia du-te şi adă-le.

Lennie se duse îndărătul copacului şi scoase de-acolo un braţ de frunze şi de crenguţe uscate. Le aruncă grămadă peste mormanul de cenuşă veche şi merse din nou şi apoi încă o dată, s-aducă altele. Se făcuse aproape noapte. Aripa unei turturele tremură peste apă. George se duse către morman şi aprinse frunzele uscate. Flacăra se înălţă scârţâind printre crenguţe şi se lăţi. George îşi desfăcu bocceaua şi scoase la iveală trei cutii cu conserve de fasole boabe. Le rândui, în picioare, în jurul focului, aproape de dogoare, dar fără să le atingă flacăra.

— E la fasole, colo, pentru patru inşi, zise George.

Lennie îl urmărea, de cealaltă parte a focului. Spuse, răbdător:

— Mie-mi place cu zeamă de roşii.

— Ei, d-aia n-avem! izbucni George. Numa' ce n-avem aia vrei. Doamne sfinte, să fiu io singur, ce bine-aş duce-o! M-aş duce să caut de lucru şi-aş munci, făr' de nicio supărare. Nu tu belele, nu tu nimic, şi la capu' lunii, ia-ți băiete ăi cinzeci de dolari şi du-te cu ei la oraş şi fă cu ei ce pofteşti. Păi cum, aş putea să stau toată noptea într-o casă cu fete, aş putea să mănânc unde-aş pofti, şi pe la oțele şi-or'unde, şi să comand or'ce mi-ar trece prin gând. Fir-ar să fie! Şi-asta aş putea s-o fac în fiştecare afurisită de lună. Să-mi iau o juma' de vadră de whisky, ori să joc câte-o partidă de biliard.

Lennie, în genunchi, urmărea mânia lui George, şi fața îi era crispată de teroare.

— Şi de ce am parte? continuă George furios. De tine!... De nicio muncă nu eşti în stare să te ții... şi din pricina ta pierz şi io or'ce treabă care-o găsesc. Mă faci să mă fâ'țâi de colo până colo, numa' asta faci. Şi parcă n-ar fi destul de rău şi-aşa, mă mai bagi în tărăşănii. Tu faci rele şi io trebuie să te scap!

Glasul i se ridicase, aproape striga.

— Nebunule şi tembelule! Întruna mă fierbi!

Începu a vorbi afectat ca fetițele când se maimuțăresc unele pe altele.

— Doar am zis că să pipăi rochia fetii ăleia, doar am zis că s-o mângâi ca p-un şoricel… Păi de un' naiba să ştie ea că tu doar vreai să-i pipăi rochia? Ea se smuceşte 'napoi şi tu o ții crampon de parc-ar fi şoarec. O faci să să pună pe urlat, şi-apoi va să stăm toată ziulica ascunşi în şanțu' de irigație, cu toți vlăjganii ăia cotrobăind după noi, şi după aia s-o tulim pe furiş, în întuneric, şi să trebuie să ne cărăm din ținut. Mereu faci câte-o boacănă d-asta, mereu. Te-aş băga-ntr-o cuşcă, c-un milion de şoareci, să-i tot mângâi!

Brusc îl părăsi mânia. Se uită dincolo de foc, la fața chinuită a lui Lennie, şi-apoi, ruşinat, îşi aținti privirea in flăcări.

Se lăsase noaptea, dar vâlvătăile luminau trunchiurile copacilor şi crengile boltite deasupra apei. Lennie se târî încet, cu precauție, în jurul focului, până ajunse lângă George. Se aşeză pe călcâie. George întoarse cutiile de conserve cu altă față spre foc. Se făcu că nu bagă de seamă că Lennie se apropiase de el.

— George! domol de tot.

Niciun răspuns.

— George!

— Ce vrei?

— Glumii, George. Mie nu-mi trebuie nicio zeamă de roşii. N-aş mânca zeamă de roşii, aciia, lângă mine să fie, acuşica.

— Să fie aciia, ai putea să mănânci.

— Da’ io n-aş mânca niciun pic, George. Toată ți-aş lăsa-o ție. S-o torni peste fasolea ta, şi io nici că m-aş atinge de ea.

George tot se mai uita posac în flăcările focului.

— Când stau şi mă gândesc ce viață bună aş avea, să nu te am pe tine-n cârcă, îmi vine nebunie… Nu poci s-am pic de linişte.

Lennie tot mai sta în genunchi. Îşi ridică privirea spre întunericul de dincolo de apă.

— George, vrei să plec, să te las singur?

— Unde naiba poci tu să pleci?

— Păi poci. Poci să plec sus la deal, colo. Undeva găsesc io o peşteră.

— Aşa, ai? Şi ce naiba-ai mânca? Că n-ai destulă minte să găseşti n’ica.

— Aş găsi io câte ceva, George. Că n-am nevoie de bunătăți, stropite cu zeamă de roşii… Aş sta lungit la soare şi nu mi-ar făcea nimenea n’ica. Şi da’ găsesc un şoarece, îl țiu. Nu mi-l mai ia nimeni.

George îi aruncă o privire iute, scrutătoare.

— Am fost rău, ai?

— Dacă nu mai vrei să stau cu tine, io poci să plec la deal şi să caut o peşteră. Poci să plec, când vrei tu.

— Ei, haide! Glumii şi io aşa, Lennie! Că io vreau să stai cu mine. Necazu’ cu şoarecii e că todauna-i omori… Îți spui io ce facem, Lennie. Cu prima ocazie ce-oi putea, o să-ți dau un

cățelandru. Poate că p-ăla nu-l omori. Şi-ar fi mai bun ca şoarecii. Şi-ai putea să-l şi mângii mai tare.

Lennie ocoli momeala. Simțise că e în avantaj.

— Dacă nu mai vrei să stau cu tine, n-ai decât să spui, şi io mă duc sus la deal şi trăiesc de capu' meu. Şi n-o să mai îmi fure nimeni şoarecii.

George zise:

— Vreau să rămâi cu mine, Lennie. Doamne, Isuse, te-ar putea lua drept o fiară şi te-ar împuşca, dac-ai umbla singur. Nu, tu rămâi cu mine. Tuşă-ti Clara nu i-ar plăcea să te ştie umblând aşa singur, chit că-i moartă.

Lennie se făcu viclean:

— Spune, ce mi-ai mai spus al'dată.

— Ce să-ți spun?

— De iepuri. George se oțărâ:

— Nu mă mai duce tu pe mine de nas.

Lennie se rugă:

— Haide, George. Spune. Te rog, George! Cum ai mai spus al'dată.

— Te unge la inimă, ai? Hai că-ți spui, şi după aia mâncăm.

Glasul lui George deveni grav. Îşi repeta vorbele într-un anumit ritm, de parcă le-ar mai fi spus de multe ori până atunci.

— De-alde noi, ăştia, care munceşte pe la ferme, e oamenii ăi mai singuri de pe lume. N-are

familie. N-are niciun locşor al lor un' să se ducă. Vine la câte-o fermă şi munceşte pe brânci pân-adună un ban, şi-apoi se duce la oraş şi-i curge pintre degete ce-a adunat, şi de cum se trezeşte, iar se duce să se spetească la altă fermă. Nu speră n'ica, n-aşteaptă n'ica, n-are niciun viitor.

Lennie era încântat.

— Aşa, aşa. Acu' zi de noi.

George vorbi mai departe.

— Da' noi nu sântem d'ăia. Noi avem ce-aştepta, noi avem un viitor. Noi avem fiştecare cu cine sta de vorbă, cu cine-i pasă de noi. N-avem de ce să şedem la local şi să ne cheltuim biştarii fiincă n-avem un' să ne ducem. Alţi tipi dacă nimereşte la zdup, poa' să putrezească acolo, că nu le duce de grijă nimenea, nu-i pasă la nimenea nici cât de-o ceapă degerată… Da' noi, nu.

Lennie îi ţinu isonul.

— Da' noi nu. Vrei să ştii de ce? Fiincă… fiincă io te am pe tine care-mi porţi de grijă şi tu mă ai pe mine care-ţi port de grijă, şi d-aia.

Râse încântat.

— Hai, George, zii 'nainte!

— Păi ştii pe de rost. Poci să zici şi tu.

— Nu, tu. Io mai uit din ele. Hai, zi cum o să fie.

— Hai că zic. Într-o bună zi o s-avem toţi biştarii adunaţi, şi-o să ne cumpărăm o căsuţă şi vreo două pogoane colo, ş-o vacă, şi nişte purcei şi…

— Şi-o să trăim în belşug din rodu' pământului, urlă Lennie. Şi-o s-avem iepuri de casă! Hai, zii, George! Zii ce-o s-avem în grădină, şi de iepurii din cuşti, şi de ploaie, iarna, şi de sobă, şi ce groasă o să fie smântâna pe lapte, de s-o tai cu cuțitu'. Zii d-asta, George.

— Da' ce nu zici tu? Că văz că ştii tot.

— No… tu să zici. Că nu-i totuna când zic io. Hai… George! Cum o să văz io de iepuri.

— Bine, făcu George. O s-avem grădină mare de zarzavat ş-o cuşcă pentru iepuri şi-o s-avem şi găini. Şi când o ploua, iarna, o să zicem dă-l dracu' de lucru, ş-o să facem un foc în sobă ş-o să şedem p-alături, s-ascultăm cum răpăie ploaia p-acoperiş… Prostii! Dă-o dracului!

Scoase briceagul.

— Nu mai am timp să mai zic.

Înfipse briceagul în capacul uneia dintre cutii, îl tăie afară cu totul şi puse în mâna lui Lennie cutia deschisă. Apoi deschise o a doua. Din buzunarul hainei scoase la iveală două linguri şi-i dete una lui Lennie.

Şedeau lângă foc şi-şi umpleau gura cu fasole şi mestecau vârtos. Lui Lennie îi scăpară din colțul gurii câteva boabe de fasole. George gesticula ou lingura.

— Ce spui tu mâine când te-o întreba ceva şefu', colo la fermă?

Lennie se opri din mestecat şi înghiți. După față se vedea că se concentrează.

— Nu… nu suflu o vorbă.

— Brava, băiete! Aşa, vezi, Lennie! Pesemne te faci mai bine. Când om avea alea câteva pogoane, crez c-oi putea să te las să vezi de iepuri! Mai cu seamă dacă ții minte aşa bine.

Lennie se sufoca de mândrie.

— Io poci să țiu minte, zise.

George semnaliză iar cu lingura.

— Fii atent, Lennie. Vreau să te uiți bine la locul ăsta. Poci să-l ții minte, nu? Ferma-i la vr'un sfert de milă mai încolo, pe drumu' ăla. N-ai decât să te ții după râu.

— Păi sigur, făcu Lennie. Țiu io minte. Ce, nu ținui minte că să nu suflu-o vorbă?

— Ținuşi, cum să nu! Ei, acu' ascultă aciia, Lennie, de ți se mai întâmplă cumva să dai iar de vr'un bocluc, cum ți s-a tot întâmplat, vreau să vii încoa' în locu' ăsta şi să te-ascunzi în hățiş.

— Să te-ascunzi în hățiş, rosti Lennie arar.

— Să te-ascunzi în hățiş până viu io după tine. Poci să ții minte asta?

— Păi, sigur că poci, George. M-ascunz în hățiş până vii tu.

— Da' n-ai să intri iar în bocluc, c-alminteri nu te las să vezi de iepuri.

Îşi zvârli cutia goală de fasole către hățiş.

— Nu intru-n bocluc, George. Nu suflu o vorbă.

— E-n regulă. Adu-ți legătura-ncoa, lângă foc. O să fie mişto de dormit aciia. Te uiți în sus,

şi frunzişu'. Nu mai pune pe foc. Lăsăm să se stingă.

Îşi făcură culcuşurile pe nisip şi. Pe când vâlvătaia focului scădea, aria luminată se tot micşora; crengile boltite pieriră şi doar un licăr slab mai arăta unde erau trunchiurile copacilor. Din întuneric Lannie chemă:

— George, dormi?

— No. Ce-i?

— S-avem iepuri de mai multe colori, George.

— Cum să nu, făcu George somnoros. Roşii şi-albaştri şi verzi, Lennie. Milioane de iepuri…

— Şi cu blana mare, George, cum am văz't la bâlci, la Sacramento.

— Îhî, cu blana mare.

— Că io poci şi să plec, George, şi să stau într-o peşteră.

— Poci şi să pleci la naiba, zise George. Tacă-ţi gura acu'.

Jăratecul pălea. De sus de pe deal, deasupra râului, venea lătratul jalnic al unui coyot şi un câine răspundea, de cealaltă parte a apei. Frunzişul sicomorilor susura în adierea unui vinticel de noapte.

CAPITOLUL DOI

BARACA-DORMITOR ERA O CONSTRUCȚIE lungă, dreptunghiulară. Înăuntru, pereții erau spoiți cu var şi duşumeaua ne vopsită. Trei pereți aveau ferestre mici, pătrate, iar al patrulea o uşă solidă, cu o încuietoare de lemn. Lipite de pereți erau opt paturi înguste de scânduri, cinci dintre ele aşternute cu pături şi celelalte trei cu salteaua de sac la vedere.

Deasupra fiecărui culcuş era bătută în cuie o lădiță pentru mere, cu deschizătura înainte, încât alcătuia două rafturi pentru obiectele personale ale celui care ocupa patul. Şi aceste rafturi erau încărcate cu măruntişuri – săpun şi pudră de talc şi brieruri de ras – şi cu acele reviste-magazin din Vest, pe care muncitorii de pe la ferme se dau în vânt să le citească şi să le ironizeze, crezând în mima lor tot ce scriu ele. Mai erau pe rafturi medicamente, mici fiole, piepteni; iar de nişte cuie bătute în laturile lădiței atârnau vreo două cravate. Lângă un perete se afla o sobă neagră de tablă, cu burlanul scos drept în sus prin tavan. În mijlocul încăperii era o masă mare, pătrată, cu tăblia plină de cărți de joc risipite în dezordine, şi împrejurul ei erau aşezate lăzi ce slujeau de scaune jucătorilor.

Pe la ceasurile zece dimineața soarele arunca pnntr-una din ferestrele laterale o dungă strălucitoare încărcată cu pulbere, iar muştele săgetau raza, ba năvălind în ea, ba zvâcnind afară, ca nişte stele căzătoare.

Încuietoarea de lemn se săltă. Uşa se deschise şi intră un bătrân înalt, adus de umeri. Purta pantaloni de pânză albastră şi ținea în mâna stângă un măturoi mare cu coadă. Îndărătul lui venea George şi îndărătul lui George, Lennie.

— Şefu' v-aştepta aseară, spuse moşul. Foc s-a făcut azi 'neață când a văz't că nu furăți aciia să ieşiți la lucru.

Întinse brațul drept şi, din mânecă, ieşi un ciot de încheietură, rotund, fără mână.

— Puteți să luați alea două paturi de colo, zise, arătând două culcuşuri din preajma sobei.

George merse într-acolo şi îşi trânti păturile pe sacul de paie ce servea drept saltea. Se uită în lădița-etajeră şi culese de acolo o cutie mică de tablă galbenă.

— Hei? Ce naiba-i asta?

— Habar n-am, spuse bătrânul.

— Auzi ce z'ce: „Distruge radical păduchii, gândacii şi alți paraziți”. Ce dracu, ce blestemate de paturi ne dați aciia? N-avem chef să ne umplem pantalonii de bâzdâgănii.

Bătrânul rândaş îşi mută mătura între cot şi subțioară şi întinse mâna după cutie. Examină grijuliu eticheta.

— Stai că vă spui io ce e, zise în cele din urmă, ăl de pe urmă care dormi în patu' ăsta fu un fierar… Al dracu' de treabă era, şi curat ce nu se mai află. Avea obicei de-şi spăla manile şi după ce mânca.

— Atunci cum naiba făcu păduchi?

George începea să se înfurie, cu încetul. Lennie îşi puse balotul pe culcuşul alăturat şi se aşeză. Îl urmărea pe George cu gura deschâsă.

— Stai că-ți spui acuşica, zise bătrânul rândaş. Fieraru' ăsta de care vă spusei – Whitty îi zicea – era un tip care-ar fi presărat cu d-asta şi unde nu era insecte neam, numa' aşa, ca să fie el sigur. Păi, să vă spui io ce făcea… La masă-şi cojea cartofii fierți, şi nu-i mânca pân' nu zgândărea din ei fiştece firicel negru. Şi de era vro petişoară roşie-ntr-un ou, zor nevoie s-o scoată. Pân' la urmă d-aia a şi plecat, nu-i convenea mâncarea. Aşa era el, curat. Avea obicei de se gătea dumineca şi dacă nu se ducea nicăieri îşi punea pân' şi cravată la gât, ş-apoi şedea-n baracă, pe pat.

— Nu'ş' dac-o fi chiar aşa, făcu George, sceptic. De ce ziseşi că plecă?

Bătrânul vârî cutia în buzunar şi îşi frecă țepii de pe obraz cu încheieturile degetelor.

— Păi… de… plecă şi el, cum pleacă oricare. 'Cea că nu-i convine mâncarea. Vrea şi el să se vânture… N-a zâs n'ica decât de mâncare. Într-o seară, cică: „Dați-mi socoteala”, cum face orişicare.

George ridică salteaua şi se uită dedesubtul ei. Se aplecă şi controlă de aproape pânza de sac. Îndată se sculă şi Lennie şi făcu la fel la patul lui. În cele din urmă George păru satisfăcut. Despături balotul şi rândui lucruri pe poliță: briciul de ras şi o bucată de săpun, pieptenele şi o sticluță cu pilule, unsoarea de frecție şi bandajul de piele pentru încheietura mâinii. Apoi îşi făcu culcuşul, aşternând frumos păturile.

Bătrânul spuse:

— Zic că vine acuşica şefu'. Se burzului rău când nu vă văzu aciia azi 'neață. Intră la noi taman când mâncam gustarea dintâi şi se răsti: „Da' un' dracu' e ăia noii?” Şi la grăjdar a zbierat de mama focului.

George netezi o cută a păturii şi se aşeză pe pat.

— Şi la grăjdar a zbierat de mama focului? întrebă.

— Păi dar… Vezi că grăjdarul îi negru.

— Negru, ai?

— Îhî. Băiat bun şi-ăla. S-a ales cu spinarea strâmbă de când l-a pocnit un cal. Şefu' zbiară la el de mama focului când e mânios. Da' grăjdarului

nici că-i pasă… Ala citeşte o groază. Are cărți în odaie la el.

— Şi şefu' cam ce fel de om e? întrebă George.

— Păi, e om de treabă. Se cam înfurie când şi când, da-i om de treabă. Păi, uite, să-ți spui ceva. Ştii ce făcu de Crăciun? Aduse o juma' de vadră de whisky, chiar aciia, şi cică: „Beți, băieți, poftă bună. O dată pe an e Crăciun."

— Nu zău? Chiar o juma' de vadră?

— Da, dom'le. Doamne, ce-am mai petrecut! L-au lăsat şi pe Negru să intre aciia-n seara aia. Cărăuşu' ăla micu', de-i zice Smitty, s-a luat la bătaie cu negru'. S-a descurcat destul de bine. Băieții nu l-a lăsat să dea şi cu picioarele, şi-aşa că Negru l-a doborât. Să fi putut să dea şi cu picioarele, Smitty zicea că-l omora pe Negru. Băieții-au zis că unde Negru are spinarea strâmbă, Smitty n-are voie să-i dea cu picioarele.

Se opri să savureze amintirea.

— După aia, băieții s-au dus la Soledad, şi-au petrecut de-au întors târgu' pe dos. Io nu m-am dus. Mie nu-mi mai arde de d'alde-astea.

Lennie tocmai termina să-şi aştearnă patul. Încuietoarea de lemn se săltă iar, şi uşa se deschise. Un bărbat mic şi îndesat stătea în prag. Purta pantaloni de doc albaştri, o cămaşă de flanelă, o vestă neagră cu nasturii descheiați şi o haină neagră. Ținea degetele mari înfiipte în cingătoare de-o parte şi de alta a unei cătărămi

pătrate, de oțel. Avea în cap o pălărie murdară, cafenie, şi purta cizme cu tocuri înalte şi cu pinteni, drept dovadă că nu era muncitor cu ziua.

Bătrânul rândaş îi aruncă repede o privire şi apoi îşi târşâi picioarele spre uşă, frecându-şi țepii bărbii cu încheieturile degetelor.

— Chiar acu' veniră şi oamenii ăia, zise, când trecu târşâind pe lângă şef şi ieşi pe uşă.

Şeful intră, cu paşii mărunți şi repezi ai unui bărbat cu picioarele groase.

— Le scrisesem la alde Murray şi Ready că-mi trebuie doi oameni azi dimineață. Unde vă sunt tichetede de angajament?

George vârî mâna în buzunar, scoase cartoanele şi le dădu şefului.

— Nu-s de vină Murray şi Ready. Scrie clar pe tichet că trebuia să fiți aici la lucru azi dimineață.

George îşi pironise privirea în încălțările sale.

— Şoferu' de la otobuz ne-a îndrumat anapoda, spuse. A trebuit să umblăm pe jos zece mile. 'Cea c-am şi ajuns, când n-ajunsesem. Azi 'neață nu găsirăm pe nimeni să ne-aducă 'ncoa.

Şefuil se uită chiorâş.

— De, a trebuit să trimit carele de grâne cu doi încărcători lipsă. Acu' degeaba vă mai duceți, până după prânz.

Scoase din buzunar caietul cu înregistrarea orelor de lucru şi îl deschise la pagina unde era înfipt un creion. George se încruntă cu tâlc la

Lennie, iar Lennie dete din cap, ca să arate că înțelesese.

Şeful îşi umezi creionul cu limba.

— Cum te cheamă?

— George Milton.

— Da' pe 'mneata?

George zise:

— Pe dânsu'-l cheamă Lennie Small.

Numele fură trecute în caiet.

— Aşa, va să zică azi e-n douăzeci, douăzeci la amiază.

Închise caietul.

— Unde-ați lucrat mai 'nainte, băieți?

— Pe lângă Weed, zise George.

— Şi 'mneata, tot acolo? către Lennie.

— Îhî, şi dânsu' tot acolo, făcu George.

Şeful arătă, glumeț, către Lennie.

— Nu prea-i vorbăreț, ai?

— Nu, nu prea, da' de muncit, munceşte cât şapte. E tare ca un taur.

Lennie zâmbi pentru sine,

— Tare ca un taur, repetă.

George se încruntă la el, şi Lennie îşi plecă ochii, ruşinat că uitase. Şeful spuse brusc:

— Ascultă, Small!

Lennie ridică ochii.

— Ce ştii să faci?

Înspăimântat, Lennie se uită la George, după ajutor.

— Poa' să facă tot ce-i spui, zise George. Poa' să-ncarce şi să care sacii cu grăunţe. E cărăuş bun. Ştie să grăpeze. Poa' să facă orice. Puneţi-l la încercare şi-o să vedeţi.

Şeful se întoarse către George.

— Atunci de ce nu-l laşi să răspundă el? Pe cine vrei 'mneata să tragi pe sfoară?

George vorbi repezit, cu glas tare.

— A! nu zic că-i deştept. Nu e. Ce zic e că munceşte grozav! Poa' să ridice o greutate de două sute de kile.

Şeful băgă caieţelul în buzunar, cu un gest hotărât. Îşi încârligă degetele mari în cingătoare şi se uită chiorâş, cu un ochi aproape închis.

— Ascultă, ce-mi vinzi mie?

— Cum?

— Te-am întrebat ce interes ai tu de flăcăul ăsla? Nu cumva îi iei banii, la plată?

— No, cum o să-i iau?... Cum adică, 'mneata crezi că umblu să-l vânz?

— Păi, eu n-am văzut un om să se zbată atâta pentru altu'. Aş vrea doar să ştiu care ţi-e interesu'?

George spuse:

— Mi-e... văr. I-am făgăduit bătrânii lui c-oi avea grijă de dânsu'. L-a lovit în cap un cal când era mic. Da' al'minteri e ca toată lumea. Atâta că nu-i deştept. Da' ştie să facă orice-i spui.

Şeful întoarse niţel capul.

— De… ca să care saci cu orz, ştie Dumnezeu că nu-i trebuie minte. Da' nu-ncerca să mă păcăleşti, mă Milton. Să ştii că-s cu ochii pe tine. 'Ce-ați plecat din Weed?

— Se isprăvise treaba, spuse George repede.

— Ce fel de treabă?

— Am… am săpat o hazna.

— Bine. Da' să nu-ncerci să mă duci pe mine. Am mai văzut eu deştepți şi 'naintea ta. După masă ieşiți la lucru cu echipele de grâne. Se strânge orzu' la maşina de treerat. Ieşiți cu atelaju' lu' Slim.

— Slim?

— Îhî, cărăuşu' ăla mare, 'nalt. Îl vedeți voi la masă.

Se întoarse abrupt şi se îndrețptă spre uşă, dar, înainte de a pleca, se mai întoarse o dată şi îi privi îndelung pe cei doi.

Când zgomotul paşilor lui pieri, George se îndreptă spre Lennie.

— Parcă ne-nțelesesem sa nu sufli o vorbă. Trebuia să-ți ții gura aia spartă şi să mă laşi pe mine să vorbesc. Cât pe ce să nu ne mai ia.

Lennie se holbă disperat la mâinile sale.

— Uitai, George.

— Aşa, uitaşi. Tu mereu uiți, şi io mereu va să te scot de la ananghie.

Se aşeză greoi pe pat.

— Acu’ e cu ochii pe noi. Acu’ trebuie să băgăm de seamă să nu facem boacăne. Să-ți ții fleoanca aia, să nu mai fii gură spartă.

Tăcu posomorât.

— George.

— Ce mai vrei?

— Nu-i aşa că nu m-a lovit niciun cal în cap, ai, George?

— Bine era dacă te lovea, îi răspunse George, cu răutate. Scăpa lumea de-o groază de necazuri.

— Ziseşi că ți-s văr, George.

— Ei, mințiii. Noroc că-i minciună. Să fi fost rudă cu tine, mă-mpuşcam.

Se opri brusc, păşi spre uşa deschisă şi privi afară.

— I-ascultă, de ce dracu’ tragi cu urechea?

Moşul intră domol în odaie. Ținea măturoiul în mână. Şi pe urmele lui venea, târând labele, un câine ciobănesc, cu botul sur şi cu ochii bătrâni, padizi şi orbi.

Câinele se căsni, olog, până într-un colț al odăii, unde se tolăni, mârâind domol şi lingându-şi blana sură, jigărită. Bătrânul argat îl urmări din ochi până văzu că s-a liniştit.

— Nu trăgeam cu urechea. Stăm şi io la umbră un picuț şi scărmănăm câinele. Acuşica terminai de măturat spălătoru’.

— Ba-ți ciuleai urechile la ce vorbeam noi aciia, zise George. Nu-mi place să-şi vâre nimeni nasu’n treburile mele.

Bătrânul se uită stânjenit de la George la Lennie, şi de la Lenniie iar la George.

— Veneam şi io ’ncoa, zise. Nici n-auzeam ce vorbeați voi. Ce mă-nteresează pe mine ce vorbiți voi. Cine lucrează la o fermă nu-ntreabă n’ica.

— Şi bine face, zise George, muindu-se nițel, dacă vrea să mai lucreze acolo mult.

Dar apărarea rândaşului îl linişti se.

— Hai, acu’ stai şi aşaz’te un pic, zise. Da’ bătrân mai e câinele ăsta.

— Îhî, îl am de când era cățelandru. Ce mai câine bun la oi a fost, când era tânăr.

Propti mătura de-un perete şi-şi frecă țepii albi din obraz cu încheieturile degetelor.

— Cum îți plăcu şefu’?

— Îmi plăcu. Pare om de treabă.

— E om bun, se învoi argatul. Trebuie să ştii să-l iei.

În clipa aceasta intră un tânăr în baraca-dormitor. Un tânăr subțiratic, cu fața oacheşă, cu ochii căprui şi cu părul foarte des şi creț. Purta în mâna stângă o mănuşă de lucru şi, asemenea şefului, era încălțat cu cizme înalte cu tocuri.

— L-ați văzut pe babacu’?

Rândaşul zise:

— Fu aciia adineauri, Curley . Crez că s-o fi dus spre bucătărie.

— Mă duc să-l prinz, zise Curley.

Dădu cu ochii de noii-sosiți şi se opri. Se uită cu răceală la George, apoi la Lennie. Brațele i se

îndoiră treptat din coate şi mâinile i se strânseră pumn. Se încordă şi se cocoşă un pic, uitându-se de parcă socotea şi amenința totodată. Lennie, sub privirea lui, prinse a se frământa şi a mişca din picioare, neliniştit. Curley păşi binişor până la el.

— Voi sânteți ăi noi pe care-i aştepta babacu'?

— Chiar acu' am venit, spuse George.

— Lasă-l p-ăsta marele să spuie.

Lennie se zvârcolea pe loc, de stânjenit ce era. George zise:

— Da' dacă n-o avea poftă să spuie?

Curley îşi smuci trupul spre el.

— Cristosu' lui, să vorbească când e-ntrebat. Da' tu ce dracu te vâri?

— Umblăm împreună, spuse George cu răceală.

— Zi aşa, d-aia.

George sta încordat, neclintit.

— Da, d-aia.

Lennie îl privea neajutorat pe George, aşteptând instrucțiuni.

— Şi tu nu-i dai voie să vorbească lu' găliganu' ăsta marele, ai?

— Să vorbească dacă are să-ți spuie ceva.

Dete uşor din cap spre Lennie.

— Chiar acu-am venit, spuse blând Lennie.

Curley îl privi țintă.

— Ei, al'dată să răspunzi când ți se vorbeşte.

Se îndreptă spre uşă şi ieşi, cu coatele însă niţel îndoite în afară.

George îl urmări din ochi până dispăru şi apoi se întoarse către rândaşi.

— Ascultă, ce i se năzări ăstuia?

Bătrânul se uită prudent după uşă. Ca să se convingă că nu-l auzea nimeni.

— Curley ăsta e iute de mână. A făcut şi niţel box, e în categoria pană, da-i iute de mână.

— N-ar' decât să fie, făcu George. Da' de ce să se lege de Lennie. Lennie nu-i făcu n'ica. Ce-are cu Lennie?

Argatul chibzui.

— De, ţi-oi spune ceva, Curley e şi dânsu' la fel c-o samă de flăcăi d-ăştia mărunţeii. Toată ziua, bună ziua, caută gâlceavă flăcăilor mari. De parcă le-ar purta sâmbetele că nu-i şi el mare. 'Mneata n-ai mai văz't flăcăi d'ăştia mărunţeii? Mereu le sare ţandăra şi cată gâlceavă.

— Te crez c-am văz't şi io destui mititei d'ăştia afurisiţi. Da' Curley al vostru ar face bine şi-l lase-n pace pe Lennie. Lennie nu-i iute de mână, da' aşchiuţa asta de Curley o să dea de dracu' dacă se joacă cu Lennie.

— Ei, da' Curley-i iute de mână, făcu sceptic bătrânul rândaş. Io todauna am gândit că nu-i drept aşa. Să zicem, mă rog, c-ar sări Curley la unu' mare şi că l-ar bate. Toată lumea cică ce grozav e Curley. Da' ia să zicem că sare la unu mare şi-l bate ăla pe el. Toată lumea, atunci, cică

ăl mare trebuia să-şi găsească pe unu' cât el să se bată, şi poa' să şi tabere toți pe el. Io todauna am gândit că asta nu-i drept. Orice-ar face, pare-se că lu' Curley nimeni nu poa' să-i vie de hac.

George sta cu ochii la uşă. Spuse pe un ton de prevestire rea:

— De, cu Lennie să ia seama. Lennie nu-i boxer, da' Lennie-i tare şi iute, şi Lennie nu ştie de reguli.

Merse către masa pătrată şi se aşeză pe una din lăzi. Strânse pachet câteva cărți şi începu să le amestece.

Moşul se aşeză şi el pe o ladă.

— Să nu-i spui Iu' Curley c-am zis n'ica. M-ar da afară. Lui ce-i pasă. Pe el nu poa' să-l dea nimeni afară, că-i fecioru' stăpânului.

George tăie cărțile şi începu să le întoarcă, uitându-se la fiecare şi aruncându-le pe masă una peste alta.

— Curley ăsta al vostru, zise, mi se pare că-i un pui de năpârcă. Nu-i înghit p-afurisiții ăştia mici.

— Mie mi se pare că parc-ar fi mai rău de la o vreme. Se însură acu' vro două săptămâni. Nevas'sa stă acolo-n casa lu' şefu'. Curley parcă-i mai țanțoş de când se-nsură.

George bombăni:

— O fi făcând pe grozavu' de ochii nevesti-şi.

Moşul se însufleți la bârfă.

— Îi văzuşi mănuşa, a din mâna stângă?

— Îhî. O văzui.

— Ei, mănuşa aia e plină de vaselină.

— Vaselină? Pen’ ce dracu?

— Ei, ți-oi spune. Curley cică-şi ține mâna aia moale pentru nevas’sa.

George se absorbi în studiul cărților lui.

— Să-i fie ruşine să povestească de-alde-astea, zise.

Bătrânul se simți reconfortat. Obținuse de la George un vot de blam. Acum era pe teren ferm şi vorbi mai confidențial.

— Stai s-o vezi pe nevas’sa, zise.

George tăie iar cărțile şi întinse o pasiență, încet şi deliberat.

— Frumuşică?

— Îhâ. Frumuşică... da’...

George îşi studia cărțile.

— Da’ ce?

— De... Îi joacă ochii după bărbați.

— Aşa? Măritată de două săptămâni şi-i joacă ochii după bărbați? D-aia l-o fi furnicând prin pantaloni pe Curley.

— Am văz’t-o cum îl cloceşte din ochi pe Slim. Slim e-un cărăuş de frunte. E chipeş al naibii. Slim n-are nevoie să poarte cizme cu tocuri înalte când e-n caru’ cu grâne. Am văz’t io cum îi făcea ochi dulci lu’ Slim. Curley n-a văz’t-o. Am văz’t cum îi făcea ochi dulci şi lu’ Carlson.

George nu răspunse.

— Pesemne c-o să petrecem bine p-aciia.

Argatul cel bătrân se ridică de pe ladă.

— Ştii ce crez io?

George nu răspunse.

— Ei, io crez că s-a-nsurat c-o... putoare, Curley.

— Nu-i ăl dintâi, zise George. Au mai făcut-o destui 'naintea lui.

Moşul se îndreptă spre uşă, şi bătrânul său câine înălță capul şi se uită împrejuru-i, apoi se căzni să se ridice şi-l urmă.

— Trebuie să mă duc să scot lighenele de spălat pentru băieți. Acuş sosesc carele. Voi, băieți, o să cărați orz?

— Ihâ.

— Nu-i spui n'ica lu' Curley ce-ți spusei?

— Aş, cum o să-i spui?

— Aşa, om'le, să te uiți la ea. Să vezi dacă nu-i cum zic io, o putoare.

Ieşi pe uşă, în lumina vie a soarelui.

George aşeza cărțile, gânditor, şi l-e întorcea câte trei. Aşeză patru trefle peste aşi.

Pata de soare se aşternuse acum pe duşumea şi muştele zvâcneau prin ea ca nişte scântei. De afară se auzi zăngănit de hamuri şi scârțâit de osii greu încărcate. Din depărtare veni desluşit o chemare:

— Hei, grăjdarule! Şi apoi:

— Unde dracu' e blestematu' ăla de ciorοi?

George îşi privi lung pasiența, apoi spulberă cărțile, amestecându-le, şi se întoarse spre Lennie. Lennie sta culcat pe pat şi-l observa.

— Ascultă, Lennie! Nu-i a bună aciia. Mă tem. O să dai de necaz cu tipu' ăla, Curley. Am mai văz't io d-ald-ăştia. Acu' doar te-a dibuit. Crede că te-a băgat în sperieți, şi-acu' o să-ți tragă o snopeală de cum i-o veni la îndemână.

Ochii lui Lennie erau speriați.

— Nu vreau să dau de necaz, spuse, jalnic. Nu-l lăsa să mă snopească, George!

George se ridică, trecu spre patul lui Lannie şi se aşeză.

— Urât mi-e soiu' ăsta de pramatii. Am văz't prea destui d-ăştia. Cum zice moşu', lu' Curley nu poa' să-i vie nimeni de hac, el nu zice niciodată n'ica. El todauna câştigă.

Reflectă o clipă:

— Dacă se leagă de tine, Lennie, trebuie să ne cărăm. Asta să-ți intre bine-n cap. El e fecioru' şefului. Auzi tu, Lennie? Să cauți cu tot dinadinsu' să-l ocoleşti, auzi? Să nu vorbeşti neam cu el. Dacă vine p-aciia, tu numa'decât treci în partea ailaltă a odăii. Aşa să faci, Lennie, auzi tu?

— Io nu vroi să dau de necaz, se jelui Lennie. Io nu i-am făcut n'ica lui.

— Asta aşa e, da' pentru tine tot degeaba-i, dac-o vrea Curley s-o facă pe grozavu' ca boxer.

Tu atâta ține minte: să n-ai nimic d-a face cu el. O să ții minte?

— Sigur, George. Nu suflu o vorbă.

Zgomotul atelajelor ce se apropiau se înteți, tropotul de copite mari pe pământul tare, trasul hățurilor şi zornăitul lanțurilor de şleauri. Oamenii strigau, de la un car la altul. George şedea pe pat lângă Lennie şi se gândea, încruntat. Lennie întrebă sfios:

— Te-ai supărat, George?

— Nu m-am supărat pe tine. M-am supărat pe afurisitu' ăsta de Curley. Trăgeam nădejde s-adunăm şi noi un ban, muncind amândoi, chiar şi vro sută de dolari.

Glasul îi deveni hotărât:

— Să-l ocoleşti pe Curley, Lennie.

— Sigur, George. Nu suflu o vorbă.

— Nu-i da prilej să se lege de tine, da' dacă te bate, ticălosu', arată-i şi tu lui.

— Ce să-i arăt, George?

— Lasă, las' că-ți spui io când. Urâți mi-s afurisiții ăştia d-alde el. Ascultă, Lennie, dacă dai de vrun bocluc, mai ții minte ce ți-am spus să faci?

Lennie se ridică în cot. Fața i se contractă de gândire. Apoi ochii lui se îndreaptă trişti către fața lui George.

— Dacă dau de vr'un bocluc nu mă mai laşi să văz de iepuri.

— Nu asta am vrut să zic. Mai ții minte unde dormirăm azi noapte? Colo jos lângă râu?

— Îhâ. Cum să nu țiu minte! Mă'uc acolo şi m-ascunz în hățiş.

— Te ascunzi până viu io să te iau. Nu laşi pe nimeni să te vază. Te ascunzi în hățişu' de lângă râu. Repetă asta.

— M-ascunz în hățişu' de lângă râu, colo jos în hățiş, lângă râu.

— Dacă dai de bocluc.

— Dacă dau de booluc.

Afară scârțâi o frână. Se auzi o chemare:

— Hei! Grăjdaru'! Hei! Grăjdarule!

George spuse:

— Repetă mereu singur, Lennie, să nu uiți.

Amândoi bărbații ridicară ochii, când dreptunghiul de soare din prag se umbri. O fată sta acolo şi se uita înăuntru. Avea buze pline, date cu roşu, şi ochii, depărtați între ei, gros fardați. Unghiile de la degete îi erau roşii. Părul îi atârna în suluri mici de bucle, ca nişte cârnăciori. Purta un capot de stambă şi pantofi de casă roşii, cu pompoane roşii din fulgi de struț pe căpute.

— Îl caut pe Curley, spuse.

Glasul ei avea un sunet nazal şi fragil totodată. George îşi desprinse privirea, apoi şi-o întoarse iar.

— A fost aci adineauri, da' plecă.

— Aşa!

Ea îşi puse mâinile la spate şi se rezemă de tocul uşii, încât trupul îi sta proiectat înainte.

— Voi sunteți flăcăii ăi noi care-au sosit acu', ai?

— Îhî.

Privirea lui Lennie trecea peste trupul ei, şi cu toate că ea părea să nu se uite la dânsul, se arcul nițeluş. Îşi privi unghiile degetelor.

— Câteodată vine p-aci, explică.

George spuse brusc:

— Da, da' acu nu-i aciia.

— Dacă nu-i, va să-l caut pân alte părți, zise ea, jucăuş.

Lennie o urmărea, fascinat. George spuse:

— Dacă-l vă?, i-oi spune că l-ați cătat.

Ea zâmbi şiret şi-şi jucă şoldurile.

— Nu face rău cine caută, zise.

Îndărătul ei răsunară paşi, în trecere. Ea întoarse capul.

— Bună, Slim, ce mai faci?

Prin uşă veni vocea lui Slim:

— Bună, dumneata ce faci? Arăți bine.

— Îl caut pe Curley şi nu-l găsesc, Slim.

— De, pesemne nu l-ai cătat unde trebuia. L-am văz'it intrând acas' la voi.

Ea deveni brusc temătoare.

— Cu bine, băieți! strigă înlăuntrul barăcii dormitor, şi plecă zorită.

George se uită la Lennie.

— Isuse, ce mai târâtură! Va-zică aşa nevastă-şi alese Curley.

— E frumoasă, făcu Lennie, defensiv.

— Păi dar! Şi sfioasă, foc. Curley o să mai aibă de furcă cu asta. Atâta că pentru vro douăj' de dolari îl lasă.

Lennie tot mai ținea privirea pironită asupra uşii unde fusese femeia.

— Doamne, frumoasă era!

Zâmbea admirativ. George coborî o privire iute asupră-i, apoi îl prinse de-o ureche şi-l zgâlțâi:

— Ascultă, tembelule şi nebunule! zise furios. Nici de uitat să nu te uiți la cățeaua asta. Puțin îmi pasă ce spune şi ce face. Am mai văz't io otrăvuri d-astea, da' mai afurisită momeală de pârnaie ca asta d'adineauri nu văzui nicicând. Tu s-o laşi în pace.

Lennie încercă să-şi scoată din strânsoare urechea.

— Nu făcui n'ica, George. Pe cuvântu' meu.

— Bine. S-o laşi în pace, că de-am văz't vrodat' capcană de şobolan, apoi asta-i. Lasă-l pe Curley ăla să intre la zdup pentru ea. El şi-a cătat-o. Mănuşa plină de vaselină! spuse George cu scârbă. Şi pui rămăşag că-nghite ouă crude şi că scrie să-i trimeață toate doftoriile brevetate.

Lennie izbucni deodată:

— Nu-mi place aciia, George. Nu-i loc bun. Vroi să plec d'aciia.

— Va să stăm, până prindem nițel cheag. N-avem încotro, Lennie. Om pleca de-ndată ce-om putea. Nici mie nu-mi place, n-ai grijă.

Se îndreptă către masă şi întinse altă pasiență.

— Nu, nu-mi place, zise. Numa' câțiva dolari s-avem în buzunar şi ne cărăm. Ne 'cem în sus pe Râul Americii, să spălăm aur. Acolo poate facem vro doi dolari pe zi, şi, mai ştii, poate dăm de vrun filon.

Lennie se aplecă pătimaş spre el.

— Hai să plecăm, George. Să plecam d'aciia. E rău aciia.

— Trebuie să stăm, spuse George scurt. Taci acuma. Or să intre băieții.

Din spălătorul vecin venea zgomotul apei curgătoare şi zornăitul lighenelor. George îşi studia cărțile.

— Poate-ar trebui să ne 'cem şi noi să ne spălăm, zise. Da' nu făcurăm n'ica să ne murdărim.

Un bărbat înalt sta în prag. Ținea la subțioară o pălărie de pâslă turtită, în timp ce îşi pieptăna lins înapoi părul jilav, negru şi lung. Ca şi ceilalți, purta pantaloni albaştri de doc şi o jachetă scurtă de bumbac. Când termină să-şi pieptene părul, se îndreptă spre interiorul odăii, mişcându-se cu maiestatea la care nu ajung decât domnitorii şi cei care-au atins desăvârşirea în vreun meşteşug. Era cărăuşul fruntaş, prințul

fermei, în stare să mâne zece, şaisprezece şi chiar douăzeci de catâri, legaţi cu un singur lanţ de cei din cap. Era în stare să ucidă din vârful biciului o muscă pe crupa rotaşului, fără a atinge animalul. Avea în felul lui de a fi o gravitate şi un calm atât de profund, încât orice discuţie înceta când deschidea el gura. Autoritatea lui era atât de mare, încât opinia sa era lege, în orice domeniu, fie că era vorba de politică ori de dragoste. Faţa lui ascuţită ca baltagul era fără de vârstă. Putea să fi avut şi treizeci şi cinci şi cincizeci de ani. Urechile sale auzeau mai mult decât i se spunea şi vorbirea lui domoală avea subţirimi, nu de gândire, ci de înţelegere dincolo de gândire. Mâinile lui, mari şi subţiri, aveau în mişcări delicateţa gesturilor unui dansator de templu.

Îşi netezi pălăria mototolită, îi făcu o cută îl mijloc şi şi-o puse pe cap. Se uită binevoitor la cei doi din baracă.

— I-o lumină grozavă afară, spuse cu glas plăcut. Mai că nu văz nimic aci ’năuntru. Voi sânteţi ăi noi?

— Adineauri sosirăm, spuse George.

— O să căraţi orz?

— Aşa ’ce şefu’.

Slim se aşeză pe o ladă de cealaltă parte a mesei, în faţa lui George. Examină pasienţa aşternută de-a-ndaratelea în faţă-i.

— Sper c-o să veniti la atelaju’ meu, spuse. Glasul îi era foarte blând. Am o pereche de proşti

în echipa mea, care nu ştiau să osebească un sac de orz de-o minge albastră. Voi, băieți, ați mai încărcat orz?

— Ba bine că nu. Io-unu' n-am cu ce mă făli, da' ticălosu' ăsta mare de colo poa' să ducă singur mai multe grăunțe decât cară alții câte doi.

Lennie, care urmărise conversația plimbându-şi ochii de la unul la altul, zâmbi mulțumit de sine, auzind complimentul. Slim îl privi aprobator pe George, care făcuse un asemenea compliment. Se aplecă peste masă şi pocni cu degetul colțul unei cărți de joc răzlețe.

— Voi, băieți, umblați după lucru împreună?

Tonul îi era prietenos. Îmbia la destăinuire fără a o cere.

— Sigur c-aşa, făcu George. Vedem unu' d-altu', oarecum.

Arătă spre Lennie, cu degetul mare.

— Nu-i isteț. Da' la muncă-i grozav. Şi-i băiat tare bun, da' isteț nu-i. Îl ştiu demult.

Ochii lui Slim părură să treacă prin George şi dincolo de el.

— Nu-s mulți car' să umble împreună după lucru, spuse meditativ. Nu'ş de ce. Pesemne că or'unde pe lumea asta afurisită i-e frică la unu' d-altu'.

— E mult mai plăcut să umbli c-un băiat care-l cunoşti, spuse George.

Un bărbat voinic, corpolent, intră în baraca-dormitor. Încă i se mai scurgeau picături pe obraz, din capul ce şi-l frecase vârându-l sub apă.

— Bună, Slim, spuse, apoi se oprii şi îşi aținti ochii asupra lui George şi a lui Lennie.

— Băieții ăştia acu' au venit, zise Slim, drept prezentare.

— Îmi pare bine, făcu cel mare. Îmi zice Carlson.

— Eu sunt George Milton. Al de colo e Lennie Small .

— Îmi pare bine de cunoştință, repetă Carlson. Nu prea-i mic.

Chicoti uşurel de gluma lui.

— Nu-i mic deloc, repetă.

— Vrui să te-ntreb, Slim… ce-i cu cățeaua ta? Băgai de samă că nu fu azi sub caru' tău.

— A fătat aseară, spuse Slim. Nouă pui făcu. Patru i-am înecat de-ndată. Nu putea să lăpteze atâția.

— Îti rămaseră cinci cățelandri, ai?

— Îhâ, cinci. Îi ținui p-ăi mai mari.

— Ce soi zici c-or fi?

— Nu ştiu. Zic c-or fi vrun soi de ciobăneşti. Că mai mult d-ăştia am văzut p-aciia când era-n călduri.

Carlson continuă:

— Va-zică ai cinci cățelandri, aşa. Vreai să-i ții pe toți?

— Nu ştiu. Va să-i țiu nițel să sugă laptele lu' Lulu.

Carlson spuse gânditor:

— Da, ascultă aicea, Slim. Uit'ce mă gândii. Câinele ăla a lu' Candy e bătrân rău, d-abia mai umblă. Şi pute-n draci. De câte ori vine p-aci, îmi miroase două, trei zile a câine împuțit. Ce nu-i spui tu lu' Candy să-şi împuşte câinele ăsta bătrân şi să-i dai tu un cățelandru să şi-l crească? Pute câinele ăla al lui de la o poştă. Dinți nu mai are, i-aproape orb, de mâncat nu mai poa' să mănânce. Candy-l ține cu lapte. Nu poa' să mai mestece n'ica.

George rămăsese cu privirea ațintită stăruitor asupra lui Slim. Dintr-odată, se auziră de-afară bătăi într-un trianglu , mai întâi rar, apoi tot mai repede, până ce bătaia se topi într-un singur sunet continuu. Încetă, la fel de brusc cum începuse.

— Uite că sună, spuse Carlson.

De afară irupse larma glasurilor unui grup de oameni care treceau. Slim se ridică încet şi cu demnitate.

— Hai, băieți, veniți şi voi cât mai e ceva de mâncat. În două minute nu mai găsiți n'ica.

Carlson se dădu la o parte ca să-l lase pe Slim să treacă înainte şi amândoi ieşiră pe uşă.

Lennie, foarte tulburat, îl urmărea din ochi pe George. George îşi răvăşi cărțile şi le lăsă grămadă.

— Bine, bine! spuse, îl auzii, Lennie. O să-i cer.

— Unu' cafeniu cu alb, strigă Lennie, ațâțat.

— Ha. Da acuma, hai să mergem şi noi la masă. Ştiai io dac-o avea vr'unu cafeniu cu alb?

Lennie nu se clintea de pe patul lui.

— Să-i cei acuşica, George! Să nu mai omoare din ei!

— Da, da, sigur. Acu' hai, pun'te pe picioare.

Lennie se suci de pe pat şi se ridică; amândoi se îndreptară către uşă. Când ajunseseră, se năpusti înăuntru Curley.

— Ați văzut o fată p-aci? întrebă furios.

George spuse cu răceală:

— Acu' vro juma' de oră.

— Aşa, ce dracu' căta aci?

George sta neclintit, privindu-l pe omulețul cel minios. Spuse, cu ton jignitor:

— 'Cea că pe 'mneata te cată.

Curley păru abia acum să-l vadă cu adevărat pe George. Ochii lui scăpărară către dânsul, îi măsurară înălțimea, îi cumpăniră îndemânarea, îi priviră mijlocul suplu.

— Bine, şi-ncotro a luat-o? întrebă în cele din urmă.

— Nu ştiu, zise George. Nu m-am uitat după ea când plecă.

Curley se încruntă ia el şi, întorcându-i spatele, ieşi grăbit pe uşă. George zise:

— Auzi tu, Lennie, mi-e c-o să trebuiască să mă răfuiesc şi io cu ticălosu’ ăsta. Nu-mi place mutra lui. Doamne! Haide. N-o mai fi rămas n’ica de mâncare.

Ieşiră pe uşă. Sub fereastră se aşternea o fâşie de soare. Din depărtare se auzea zdrăngănit de bliduri.

O clipă mai târziu, câinele cel foarte bătrân intră şchiopătând pe uşa deschisă. Privi în dreapta şi în stânga cu ochii lui blânzi, pe jumătate orbi. Adulmecă, şi-apoi se lăsă pe duşumea şi puse capul între labe. Curley se ivi iar în prag şi stătu uitându-se în odaie. Câinele înălţă capul, dar când Curley ţâşni afară din odaie, capul sur al animalului se lăsă iar pe podea.

CAPITOLUL TREI

DEŞI PRIN FERESTRELE BARĂCII-DORMITOR mijea lumina înserării, înăuntru era aproape întuneric. Prin uşa deschisă veneau bufnetele şi, din când în când, zăngănitul unui joc cu potcoave şi la răstimpuri zgomotul vocilor ce se înălțau aprobatoare sau ironice.

Slim şi George intrară împreună în dormiitorul cuprins de întuneric. Slim întinse brațul deasupra mesei cu cărțile de joc şi aprinse becul electric umbrit de un abajur de tablă. Într-o clipă masa se înveli în lumină strălucitoare şi conul abajurului îşi aruncă fascicolul de raze drept în jos, lăsând colțurile barăcii în penumbră. Slim se aşeză pe o ladă şi George luă loc în fața lui.

— A, i-o n'ica toată, zise Slim. Tot trebuia să-i înec p-ăi mai mulți. N-ai de ce să-mi mulțumeşti.

— Pentru 'mneata n-o fi fost cine ştie ce, da' pentru dânsu' fu ceva grozav. Doamne sfinte, nici nu ştiu cum l-om mai face să doarmă aciia. Are să vrea morțiş să doarmă cu ei în grajd. Anevoie l-om opri să nu se vâre şi el în lada cățelandrilor.

— A, n'ica toată, repetă Slim. Da, auzi, zău c-avuseşi dreptate, ce spuneai de el. Isteț n-o fi, da' om să muncească aşa n-am mai pomenit. Mai să-l omoare p-ăl care-i era pereche la cărat sacii cu

orz. Nimeni nu poa' să ție pas cu el. Doamne Dumnezeule, n-am mai văz't flăcău ca ăsta.

George vorbi cu mândrie:

— Lu' Lennie doar să-i spui ce să facă şi ți-o face, dacă n-are de gândit cu capu' lui. Singur nu-l taie capu' cum să facă n'ica, da' ştie să facă ce-i spui.

De-afară se auzi zăngănitul unei potcoave lovind ținta de fier şi scurta larmă a unor strigăte aprobatoare.

Slim se lăsă uşor înapoi încât să nu-i cadă lumina pe obraz.

— E ciudat cum v-ați adunat voi aşa, unu' cu al tu'.

Era calmă îmbiere a lui Slim la destăinuire.

— Da' ce-i aşa de mirare? întrebă George, pe-un ton defensiv.

— A, nu ştiu. Rar vezi muncitori să umble împreună. Mai că n-am văz't pân-acu' doi băieți să umble împreună după lucru. Doar ştii cum îs muncitorii de pe la ferme: vin, îşi iau în primire ', lucrează o lună, ş-apoi cer socoteala şi pleacă iar, de unu' singur. Parcă n-ar avea pe nimeni lumea asta de car' să-i pese. Aşa că-i nițel de mirare să vezi p-un scrântit ca ăsta şi p-un băiat ager ca tine umblând laolaltă.

— Nu-i scrântit, zise George. E bleg ca oaia, la' țicnit nu-i. Şi nici io nu-s chiar aşa de ager, altfel n-aş sta să-ncarc orz pe cinzeş' de dolari şi-un culcuş. Să fiu ager, sau măcar nițel mai isteț

colo, aş avea ferma mea, cât de mică, şi mi-aş strânge în hambar recolta mea, nu să stau să fac toată munca şi să n-am parte de rodu' pământului.

George tăcu. Simţea nevoia să vorbească. Slim nici nu-i da ghes, nici nu-l descuraja. Doar şedea acolo, rezemat înapoi, calm şi receptiv.

— Nu prea-i de mirare că noi doi umblăm laolaltă, spuse George în cele din urmă. El şi cu mine sântem născuţi amândoi la Auburn. O cunoşteam pe tuşă-sa Clara. Dânsa-l luase de mic şi-l crescuse. Când a murit tuşă-sa Clara, Lennie ce era să facă decât să meargă cu mine la lucru. Cu timpu' ne-am deprins unu' cu altu'.

— Îhâ, făcu Slim.

George se uită spre Slim şi văzu ochii liniştiţi, ca de zeu, prinşi de faţa sa.

— La-nceput îmi plăcea, spuse George. Mă distram ceva grozav cu el. Îi jucam la renghiuri, unde era prea bleg ca să vază singur de el. Da' era prea bleg şi ca să ştie că-i joacă altu' vr'un renghi. Io mă distram. Mi se părea că-s deştept foc, pe lângă dânsu'. Făcea orice-i spuneam, cât de năstruşnic să fi fost. Să-i fi spus să saie-ntr-o prăpastie, sărea. După un timp a început să nu-mi prea mai placă. El niciodată nu se supăra, puteam să-l chinui oricât… şi când te gândeşti, cu mâinâle lui, i-era lesne să-mi zdrobească fiştece oscior, da' odată nu m-a atins, nici c-un deşt.

Glasul lui George trecu la un ton de spovedanie.

— Să-ți spui ce m-a făcut să nu mă mai port aşa. Într-o zi stăm c-un cârd de băieți sus pe malu' râului Sacramento. Şi mă simțeam isteț al naibii, şi-mi ardea de joacă. Mă-ntorc către Lennie şi-i zic: „Săi în apă.” Şi el sare. Şi nu ştie să-noate neam. Mai să se-nece pân' să-l putem scoate. Şi ce recunoscător mi-a fost că l-am scăpat! Uitase ca pământu' că io-i spusesem să saie-n apă. Ei, de-atuncia n-am mai făcut d-alde-astiea.

— E băiat bun, spuse Slim. Poți să fii băiat bun şi fără să ai minte. Ba-mi pare chiar că-i tocmai pe dos. Ia-l pe unu' cu adevărat isteț, să vezi că rareori e şi om bun.

George adună cărțile risipite şi începu să întindă o nouă pasiență. Afară bufneau de pământ potcoavele. La ferestre, lumina amurgului tot mai lucea în geamuri.

— Io neamuri n-am, zise George. Am văz't io p-ăi care umblă să muncească singuri pe la ferme. Nu le e bine. N-au nicio plăcere. Cu vremea se ticăloşesc. Nu se mai gândesc decât la bătaie până la urmă.

— Îhî, se ticăloşesc, admise Slim. Ajung de nu le mai vine să vorbească cu nimeni.

— Fireşte, Lennie i-un blestem pe capu' meu, îmi face multe belele, prea des chiar, da' vezi că te deprinzi să tot umbli c-un om când nu poți scăpa de el.

— Rău nu e Lennie, spuse Slim. Io-mi dau seama că Lennie nu-i deloc rău.

— Fireşte că nu-i. Da' intră mereu în belele fin'că-i aşa bleg, săracu'. Cum s-a-ntâmplat şi la Weed…

Se opri, pe cale să întoarcă o carte. Părea îngrijorat. Aruncă o privire peste masă, către Slim.

— Da' nu spui la nimeni.

— Ce făcu la Weed? întrebă calm Slim.

— N-ăi spune la nimeni?… Nu, fireşte că nu.

— Ce făcu la Weed? întrebă iar Slim.

— Păi, văzu o fată-n rochie roşie. Copilăros cum e, vrea să puie mâna pe tot ce-i place. Numa' aşa, să pipăie. Ei, şi-ntinde mâna să pipăie rochia aia roşie, da' fata se pune pe țipat, şi asta-l năuceşte de tot pe Lennie, şi se ține crampon de rochie, fiin'că alceva nu-i dă-n gând. Şi fata țipa întruna. Io nu eram departe şi când auzii scandalu' dădui fuga. Când ajunsei, Lennie era de speriat era că altceva decât să ție crampon rochia nu-i da-n gând. L-am pocnit în cap c-o stinghie de gard ca să-l fac să-i dea drumu'. Aşa de speriat era că nu putea da drumu' rochiii. Şi ştii cât îi el de tare.

Ochii lui Slim, neschimbați, nu clipeau. Dădu uşurel din cap.

— Şi ce se-ntâmplă?

George îşi întinse cu grijă şirul pasienței.

— Păi, nebuna aia de fată s-a năpustit la poliție să spună c-a violat-o. Oamenii de la Weed

au pornit o ceată după Lennie să-l linşeze. Aşa că şezurăm într-un şanț de irigație, sub apă, toată ziulica ceea. Numa' capetele le țineam afară, sub ierburile de pe buza şanțului. Şi noaptea am tulit-o din ținut.

Slim ramase câtva timp tăcut.

— Zi nu i-a făcut niciun rău fetii, îî? întrebă în cele din urmă.

— Aş, de unde. Doar c-a speriat-o. Şi io m-aş fi speriat să mă fi-nşfăcat unu' ca el. Da' nu i-a făcut n'ica. Atâta vroia el, să pipăie rochia aia roşie, cum vrea acu' să mângâie cățeii ăia întruna.

— Nu-i om rău, spuse Slim. Io-l ghicesc p-unu' ticălos de la o poştă.

— Sigur c-aşa-i, nu-i rău, şi orice i-aş zice io să facă...

Lennie intră pe uşă. Îşi purta haina de doc pe umeri ca pe-o pelerină şi părea nițeluş aplecat înainte.

— Ce faci, Lennie? îl întâmpină George. Cum îți place cățelu' care ți l-a dat?

Lennâe răspunse într-o suflare:

— E cafeniu cu alb, cum vream io.

Se duse de-a dreptul către patul lui şi se culcă, cu fața la perete şi cu genunchii ridicați. George puse brusc cărțile jos.

— Lennie! zise el, sever.

Lennie răsuci gâtul şi se uită peste umăr:

— Ai? Ce vrei, George?

— Ți-am spus că n-ai voie s-aduci aciia cățelu'.

— Ce cățel, George? N-am niciun cățel.

George se duse repede la el, îl înşfacă de umăr şi îl întoarse pe spate. Băgă mâna şi culese cățeluşul de unde îl ținuse ascuns Lennie, lipit de pântecele lui.

Lennie se aşeză repede în capul oaselor.

— Dă-mi-l, George! George zise:

— Ieşi imediat şi duci cățelu' înapoi în culcuşu' ălorlalți. Trebuie să doarmă cu maică-sa. Ce, vrei să-l omori? Abia se născu, ieri seară, şi tu-l şi scoți din cuibu' lui. Dacă nu-l duci 'napoi, îi spui lu' Slim să nu ți-l mai dea.

Lennie înălță mâinile, rugător:

— Dă-mi-l, George. Îl duc 'napoi. Nu vrui să-i fac rău, George. Zău că nu. Vrui doar să-l mângâi un pic.

George îi puse cățelul în mâini.

— E-n regulă. Îl duci 'napoi repede, şi nu cumva să-l mai scoți din ladă. Altfel să ştii că moare.

Lennie o şterse repede din odaie. Slim nu se mişease. Ochii lui calmi îl urmăriră pe Lennie până ieşi pe uşă.

— Isuse, zise. E aidoma ca un copil.

— Aşa e, aidoma c-un copil. Şi nici răutate mai multă n-are, ca un copil, doar că-i atâta de puternic. Pui rămăşag că nu mai vine la noapte să doarmă aciia. O să doarmă lipit de lada cu căței,

în grajd. De… să-l lăsăm. N-ar' ce rău să tacă acolo.

Afară aproape că se întunecase. Moş Candy, rândaşul, intră în odaie şi se duse drept spre pat, iar in urma lui se chinuia să-l urmeze bătrânul său câine.

— Hello, Slim. Hello, George. N-ați jucat nici unu' potcoave?

— Nu-mi place să joc seară de seară, îi răspunse Slim.

Candy vorbi înainte.

— N-aveți vr'unu' din voi un pic de whisky? Mă doare burta.

— N-am, zise Slim. Să-l am, l-aş bea io, cu toate cu nu mă doare burta.

— Mă doare rău burta, zise Candy. De la blestematele alea de gulii. Ştiam io c-o să-mi facă aşa, dinainte să le mânânc.

Din curtea peste care se lăsa întunericul intră Carlson cel gros. Se duse către celălalt cap al dormitorului şi aprinse al doilea bec, umbrit de-un abajur de tablă.

— E mai întuneric ca-n iad aciia, zise. Isiise, ce mai trage negru' ăla la potcoave!

— Se pricepe, nici vorbă, zise Slim.

— Se pricepe-al naibii, făcu iar Carlson. Pe lângă el nu mai poa' să câştige nimeni…

Se opri şi adulmecă aerul odăii şi tot adulmecând, îşi coborî privirea spre câinele cel bătrân.

— Doamne, Dumnezeule, ce mai pute şi câinele ăsta. Dă-l afară, Candy! Nimic nu pute mai al dracului ca un câine bătrân. Trebuie să-l dai afară.

Candy se răsuci până în marginea patului. Întinse mâna şi mângâie câinele bătrân, apoi se scuză;

— Atât-a stat pe lângă mine, că io nici nu mai bag de seamă că pute.

— Bine, da' io nu-l pot răbda aciia, făcu Carlson. Duhoarea asta a lui mocneşte şi după ce-l dai afară.

Cu pasul lui greoi trecu mai aproape de câine şi îl privi.

— N-are dinți, zise. E țeapăn de reumatism. Nu ți-e de niciun folos, Candy. Şi nici lui nu-şi mai e de niciun folos. De ce nu-l împuşti, Candy?

Bătrânul se suci nițel în pat, stingherit.

— De, dracu' ştie! îl am de-atâta de demult. De când era cățelandru. Păzeam oile cu el.

Spuse cu mândrie:

— N-aveți să credeți dacă vă uitați acu' la el, da' a fost ăl mai bun câine ciobănesc car' l-am pomenit în viața mea!

George zise:

— Am văz't la Weed p-unu' c-un fox sârmos care ştia să păzească oile. Învățase de la câinii ăilalți.

Carlson nu se lăsă.

— Auzi, Candy. Câinele ăsta bătrân al tău pătimeşte-ntruna. Dacă l-ai duce tu colo-n fundu' curţii şi i-ai trage un glonţ în ceafă… — se aplecă niţel să-i arate locul — … uite, chiar aci… Îţi spui io că nici n-ar mai şti ce l-a pocnit.

Candy privi împrejur, nenorocit.

— No, zise încetişor. No, n-aş putea să fac una ca asta.

— N-are, mă, nicio bucurie, stărui Carlson. Şi mai şi pute-n draci. Să-ţi spui io cum facem. Îl omor io-n locu' tău. Ca să nu zici că l-ai omorât cu mâna ta.

Candy îşi dădu jos de pe pat picioarele. Îşi scărpină nervos ţepii albi din obraji.

— Îs aşa deprins cu el, spuse încetişor. Îl am de când era căţelandru.

— Ei şi, parcă-i faci vr'un bine că-l ţii în viaţă? zise Carlson. Auzi tu, căţeaua lu' Slim a fătat ieri. Pui rămăşag că Slim îţi dă un căţeluş să-l creşti, nu-i aşa, Slim?

Între timp, cărăuşul îl cercetase cu ochii lui liniştiţi pe bătrânul câine.

— Aşa e, spuse. Dacă vrei, îţi dau un căţelandru.

Se smuci niţel, ca pentru a-şi regăsi graiul nestingherit.

— Carl are dreptate, Candy. Câinele ăsta nu mai are nicio bucurie de viaţă. Io aş dori să se găsească cineva să mă-mpuşte, dac-o fi s-ajung bătrân şi schilod.

Candy se uită la el desnădăjduit, fiindcă opiniile lui Slim erau lege.

— Mai ştii, poate l-o durea, sugeră. Mie nu mi-i anevoie să-l îngrijesc.

Carlson spuse:

— Cum l-aş împuşca io, n-ar simţi nimica. Aş pune pistolu' drept acilea — arătă locul cu vârful piciorului — chiar acilea-n ceafă. Nici măcar n-ar tresări.

Candy căută ajutor, uitându-se de la unul la altul, scrutându-le feţele. Un tânăr care lucra la câmp intră în odaie. Umerii lui gârboviţi erau aduşi înainte şi umbla greoi de parcă ar fi cărat, nevăzut, sacul cu grâne. Se duse la patul lui şi îşi puse pălăria pe poliţă. Apoi culese de pe poliţă o revistă-magazin, grosolan tipărită pe hârtie galbenă, şi o aduse sub bătaia luminii.

— Ţi-arătai asta, Slim?

— Ce anume?

Tânărul căută pe la sfârşitul revistei, apoi o puse pe masă şi arătă cu degetul.

— Uite ici, citeşte asta!

Slim se aplecă peste foaie.

— Hai, zise tânărul. Citeşte tare.

— „Dragă Redacţie", citi rar Slim, „Citesc revista dumneavoastră de şase ani şi zic că-i cea mai bună de pe piaţă. Îmi plac povestirile lui Peter Rand. E formidabil! De pildă: Călăreţul Negru. Daţi-ne mai des asemenea povestiri. Eu nu prea

scriu scrisori. Dar gândii ca să vă spui că revista dv., când dă omul zece cenți, nu-i pare rău.”

Slim ridică ochii, întrebător:

— De ce vruşi să citesc asta?

Whit spuse:

— Citeşte înainte. Citeşte numele, dedesubt. Slim citi:

— „Al dumneavoastră, care vă doreşte succes, William Tenner.”

Ridică iar ochii către Whit:

— De ce vruşi să citesc asta?

Whit închise revista, plin de demnitate.

— Nu ți-l aminteşti pe Bill Tenner? Care-a lucrat aciia acu’ vro trei luni?

Slim se gândi…

— Unu’ măruntel? întrebă. Care lucra la grapă?

— El e! strigă Whit. El e ăla!

— Crezi că el e ăla care-a scris scrisoarea?

— Păi, ştiu io. Bill şi cu mine stăm într-o zi chiar aciia. Bill avea la el o revistă d-asta care tocma’ apăruse. Se uită pin ea şi zice: „Scrisei o scrisoare. Să vedem, au băgat-o-n revistă?” Da’ n-o băgaserâ. Şi-atuncia Bill cică: „Or fi ținând-o pentru al’dată.” Şi poftim c-aşa fu. Asta e!

— Pesemne c-ai dreptate. Uite c-au tipărit-o.

George întinse mâna după revistă.

— Ia să văz şi io.

Whit găsi locul cu pricina, dar nu dădu revista din mână. Indică scrisoarea cu degetul

arătător. Apoi se duse la polița sa şi aşeză revista cu grijă înăuntru.

— Oare o fi văz't-o Bill? zise. Bill şi cu mine lucram amândoi pe ogoru' ăla cu mazăre. Eram cu grăpatu' amândoi. Bill era băiat bun, dat naibii.

Carlson nu se lăsase atras de noul subiect. Sta tot cu privirea ațintită în jos, spre bătrânul câine. Candy îl urmărea, stânjenit. Carlson spuse:

— Dacă vrei, îl scap pe nenorocitu' ăsta chiar acu' de toate chinurile, şi-am isprăvit povestea. De mâncat nu mănâncă, de văzut nu vede, nici să umble nu poate făr' să sufere.

Candy spuse cu oarecare nădejde în glas:

— N-ai armă.

— Pe dracu' n-am. Am un Luger. N-o să-l doară neam.

Candy zise:

— Nu-i mai bine mâine? Să mai aşteptăm până mâine.

— Nu văz ca ce, zise Carlson.

Se duse la patul lui, trase de dedesubt un sac şi scoase din el un pistol Lueger.

— Să isprăvim odată cu chestia asta, zise. Nu poate omu' dormi aciia de duhoarea asta a lui.

Băgă pistolul în buzunarul de la spate. Candy se uită îndelung la Slim, în nădejdea că-l va ajuta să găsească vreun argument. Dar Slim tăcea. În cele din urmă, Candy spuse domol şi resemnat:

— Bine, ia-l.

Nu îşi coborî deloc privirea asupra câinelui. Se culcă şi îşi încrucişă braţele pe dindărătul patului, uitindu-se ţintă în tavan.

Carlson scoase din buzunar o chingă mică de piele. Se apleca şi i-o legă bătrânului câine în jurul gâtului. Toţi cei de faţă, în afara lui Candy, se uitau ce face.

— Hai, băiete, hai, băiatule! spuse cu blândeţe.

Şi lui Candy, pe un ton de scuză:

— Nici n-o să simtă.

Candy nu se mişcă şi nici nu-i răspunse. Carlson trase de curea. Bătrânul câine se sculă anevoie şi se puse ţeapăn pe picioare, apoi se duse după cureaua care îl trăgea domol.

Slim chemă:

— Carlson.

— Îâ?

— Ştii ce-ai de făcut.

— Ce vrei să spui, Slim?

— Ia o lopată, spuse Slim scurt.

— A, fireşte! Am înţeles.

Scoase câinele afară, în întuneric.

George îl urmă până la uşă, o închise şi trase binişor la loc încuietoarea. Candy sta pe pat, ţeapăn, uitându-se ţintă în tavan.

Slim vorbi tare:

— Unu' din catârii mei înaintaşi nu'ş ce are la o copită. S-o fi rănit. Trebuie să-i pui nişte catran.

Avea un glas tărăgănat, care se stinse degrabă. Afară era tăcere. Paşii lui Carlson piereau în depărtare. Tăcerea pătrunse în casă. Tăcerea stăruia. George chicoti.

— Pud rămăşag că Lennie-i colo-n grajd, la căţelu' lui. N-o să mai vrea să vie aciia acu', dacă are-un căţel.

Slim spuse:

— Candy, poţi să-ţi alegi din căţeii ăia pe care-l vrei.

Candy nu răspunse. Tăcerea se lăsă iar asupra odăii. Venea din noapte şi invada odaia.

George spuse:

— Nu vrea nimenea să joace o partidă de euchre cu mine?

— Aş juca io vr'o două partide cu 'mneata, spuse Whit.

Se aşezară unul în faţa celuilalt, la masă, sub bătaia lămpii, dar George întârzia să amestece cărţile. Râcâia nervos cu unghia marginea pachetului şi măruntul zgomot scârţâit atrase asupră-i privirea tuturor celor din odaie, încât se opri. Tăcerea se lăsă iar peste încăpare. Trecu un minut, şi apoi încă unul. Candy zăcea neclintit, cu privirea aţintită în tavan. Sbm îl privi o clipă, apoi îşi coborî ochii asupra mâimlor sale; îşi acoperi o mână cu cealaltă şi rămase aşa. De sub duşumea veni un zgomot mărunţel, ca un ronţăit, şi toţi bărbaţii îşi mutară privirile într-acolo,

recunoscători. Doar Candy sta mai departe cu ochii pironiți în tavan.

— Parc-ar fi un guzgan, colo, jos, spuse George. Ar trebui să punem o cursă acolo.

Whit izbucni:

— Ce naiba o face atâta?... Hai şi dă cărțile, ce nu le dai? Asa nu mai jucăm noi euchre niciodată.

George adună cărțile într-un pachet strâns, apoi le privi dosurile. Tăcerea năpădise iarăşi odaia.

O detunătură răsună în depărtare. Oamenii se uitară iute la bătrân. Toate capetele se întoarseră spre dânsul. O clipă el continuă să privească tavanul. Apoi se răsuci încet cu fața la perete şi rămase aşa, în tăcere.

George amestecă zgomotos cărțile şi le împărți. Whit trase către el un carton pentru înseninat punctele şi începu prin a aşeza fisele. Whit spuse:

— Zic că voi, băieți, ăți fi venit aci să lucrați?

— Cum adică? Ce vrei să spui? întrebă George.

Whit râse:

— Păi, venirăți vinerea. Până duminecă aveți de lucru două zile.

— Nu-ş ce socoteală-i asta, făcu George.

Whit râse iar:

— Ba ştii, dac-ai mai umblat mult pe la ferme d-astea mari. Unu' care vrea să vază cum e

la o fermă, soseşte sâmbătă după-masă. Îşi ia cina de sâmbătă şi trei mese de duminecă, şi poa' să plece luni după gustarea dintâi, făr' să fi pus mâna pe ni'ca. Da' voi venirăți vinerea la amiază. O zi jum'ate trebuie să faceți, oricum v-ăți fi socotit voi.

George îl privi liniştit în față.

— Noi o să cam stăm p-aciia. Eu şi cu Lennie vrem să strângem câțiva bănişori.

Uşa se deschise liniştit şi grăj darul băgă capul înăuntru; o față descărnată de negru, purtând semnele durerii, şi cu ochi răbdători.

— Domnu' Slim.

Slim îşi luă ochii de la bătrânul Candy.

— O, hello, Crooks. Ce e?

— Mi-ați spus să-ncălzesc catran pentru picioru' catârului? iuia. E cald.

— Aha! Sigur c-aşa, Crooks. O să viu îndată să i-l pui.

— Pot să i-l pui şi eu, dacă vreți, domnule Slim.

— No. Viu eu imediat. Se sculă.

Crooks spuse:

— Domnu' Slim.

— Da?

— Tipu' ăla mare, ăl nou, se tot joacă mereu cu cățeii dumneavoastră, în grajd.

— Lasă, nu-i nimic. I-am dat şi lui un cățel.

— Mă gândii să vă spui, zise Crooks. Îi tot scoate din ladă şi-i tot suceşte în mâini. Bine n-ar' să le facă.

— Las' că nu le face nimic, zise Slim. Viu şi eu cu tine acu'.

George ridică ochii.

— Dacă nebunu' ăla face prostii p-acolo, dă-l afară, Slim.

Slim ieşi din cameră, ducându-se după grăjdar. George împărți cărțile şi Whit culese pe ale sale şi le examina.

— O văzuşi pe mititica? întrebă.

— Care mititică?

— Păi, nevasta aia nouă a Iu' Curley.

— Da, o văzui.

— Ei, aşa că-i o bucățică bună?

— N-am văz't-o destul ca să ştiu, spuse George.

Whit îşi puse jos cărțile, spectaculos.

— Ei, stai p-aci şi ține ochii deschişi. O să vezi prea şi prea. N-ascunde nimica aia. N-am mai văz't una ca ea. Îi joacă ochii mepeu, după toți. Pui rămăşag că face cu ochiu' şi grăjdaru-lui. Nu-ş ce dracu' vrea.

George întrebă ca în treacăt:

— A fost vr'un necaz ceva, de când e aciia?

Era evident că pe Whit nu-l interesa jocul. Puse pe masă cărțile ce le ținea în mână şi George le amestecă în pachet. Cu un aer hotărât, George

îşi întinse iar pasienţa – şapte cărţi şi şase pe deasupra, şi iar cinci peste ele.

Whit zise:

— Da, înţeleg ce vrei să spui. No, pân' acu' nimica. Lu' Curley i-au intrat viespi în nădragi, şi-atâta tot, pân' acu'. De cum e băieţii p-acilea, hop şi dânsa. Îl cată pe Curley, ori şi-aduce aminte c-a uitat vr'o drăcie p-aci şi vine s-o cate. Pesemne zor nevoie să stea lângă bărbaţi. Iar pe Curley îl furnică pân' pantaloni în draci, da' pân-acu' altcava nimic.

George spuse:

— O să iasă o belea. O să facă aia o belea de toată frumuseţea. O vezi cât de colo că-i momeală de puşcărie d-a gata. Curley ăla şi-a făcut-o cu mâna lui, ar[1] să vază el. O fermă ca asta, c-o ceată de găligani, nu-i loc nimerit pentru-o fată, mai cu seamă una ca ea.

Whit spuse:

— Dacă te sâcâie ceva gânduri, ai face bine să vii cu noi ăştiălalţi la oraş mâine seară.

— De ce? Ce faceţi acolo?

— Păi... ce se face de-obioei. Ne 'cern la localu' lu' tanti Suzy. E ceva pe cinste. Tanti Suzy e grozavă, te strici de râs cu ea, numa-n bancuri o ţine. Ca de pildă, când dam să intrăm sâmbăta trecută. Tanti Suzy deschide uşa ş-apoi ţipă peste umăr: „Fetelor, puneţi repede ceva pe voi, că vine şerifu'!" Şi nici nu vorbeşte porcos, niciodată. Ţine cinci fete.

— Şi cât te costă?

— Doi dolari jum'ate culcatu'. Cu douş'cimci de cenți poci să ai o băutură. Suzy are şi nişte foteluri mişto unde poci să stai. Dacă n-ai chef de fete, nu-i bai, poci sta într-un fotei d-ăla, să bei un pahar, două, trei, şi să-ți treci: timpu', că Suzy nu se supără. Nu-d repede pe băieți şi nu-i dă afară, dacă n-are chef de fete.

— Poate m-oi duce şi io să văz cum e p-acolo, spuse George.

— Sigur. Să vii. I-o distracție pe cinste, cu bancurile alea care le tot spune dânsa. Odată cică: „Ştiu pe unii care dac' au pe podea o scoarță de petice şi pe patifon o lampă c-o păpuşă şi cu farafastâcuri la abajur, îşi închipuie că ține un salon." De localu' lu' Clara vorbea ea aşa. Cică, Suzy: „Io ştiu ce vă trebuie vouă, băieți", cică. „Fetele mele e curate", cică „şi-n whisky-u' meu io nu bag apă", cică. „Dacă are vr'unu' din voi chef să se uite la o lampă cu farafastâcuri şi nu-i pasă de s-o arde, n-ar' decât, ştie un' să se ducă". Şi cică: „Sunt unii p-aciia care umblă şi-acu' răscrăcănați fiin'că le plăcu să sie uite la o lampă cu farafastâcuri."

George întrebă:

— Clara ține localu' ăl'lalt, ai?

— Îhâ, confirmă Whit. Da' noi nu ne 'cern acolo neam. Clara ia trei bistari culcatu' şi trei'ş'cinci un pahar, şi nici bancuri nu face. Da'

localu' lu' Suzy e curat şi-are foteluri mişto. Şi, pe deasupra, nici nu primeşte filfizoni.

— Eu şi cu Lennie trebuie să strângem nişte bănişori, spuse George. M-oi duce poate io p-acolo, să şez să beau un pahar, da' de cheltuit doi dolari jum'ate, aia n-o fac.

— Pe, omu' mai trebuie să se şi distreze când şi când, spuse Whit.

Uşa se deschise şi intrară împreună Lennie şi Carlson. Lennie se strecură spre patul lui şi se aşeză pe el, silindu-se să nu atragă atenția. Carlson băgă mâna sub patul său şi îşi scoase sacul. Nu se uită la moş Candy, care tot mai sta cu fața la perete. Carlson găsi în sac o vergea de curățat şi un bidonaş cu ulei. Le puse pe pat şi apoi scoase la iveală pistolul, îi trase magazia şi cu un zgomot sec aruncă glonțul din locaş. Apoi se apucă să curețe țeava cu vărguța. Când se auzi zgomotul ejectorului, Candy se întoarse şi se uită o clipă la armă, apoi se suci iar cu fața la perete.

Carlson întrebă, degajat:

— Curley a mai fost p-aci?

— Nu, îi răspunse Whit. Da' ce dracu-l roade pe Curley?

Carlson se uită chiorâş la țeava armei sale.

— Îşi cată cocoana. Îl văzui umblând de colo-colo p-afară.

Whit spuse, sarcastic:

— Jum'ate din timp o caută, şi jum'atea ailaltă-l caută ea pe el.

În odaie năvăli Curley, agitat.

— Ați văzut-o careva pe nevastă-mea, băieți? întrebă.

— N-a fost p-acilea, spuse Whit.

Curley se uită amenințător prin cameră.

— Unde dracu' e Slim?

— S-a dus la grajd, spuse George. Să puie catran p-o copită crăpată.

Umerii lui Curley căzură, apoi se ridicară iar.

— De când s-a dus?

— Acu' cinci, zece minute.

Curley o zbughi afară, trântind uşa în urmă-i. Whit se ridică.

— Zic că să văz şi io una ca asta, spuse. Curley s-a scrântit, altfel nu s-ar lega de Slim. Şi e iute de mână, Curley. A ajuns în finală la Mănuşile de Aur. Are şi nişte tăieturi din ziare unde scrie d-asta.

Chibzui.

— Da', orişicât, pe Slim ar face bine să-l lase-n pace. Nu ştie nimeni de ce-i în stare Slim.

— Crede că Slim e cu nevastă-sa, ai?

— Asa s-ar părea, făcu Whit. Fireşte că nu-i cu ea. Cel puțin aşa zic io. Da' vreau să văz şi io tevatura, dac-o fi să fie. Hai să mergem.

George spuse:

— Io rămâi aciia. Nu vreau să mă bag în nicio chestie cu bocluc. Lennie şi cu mine trebuie să strângem un bănuț, să ne facem nițel cheag.

Carlson își termină curățatul armei, și-o puse în sac și împinse sacul sub pat.

— O să merg și io afară, să văz tărășenia asta, zise.

Moș Candy rămase nemișcat, iar Lennie sta pe patul lui și-l urmărea cu băgare de seamă pe George.

După ce plecară Whit și Carlson și ușa se închise în urma lor, George se întoarse către Lennie:

— Ce-i cu tine? Ce făcuși?

— N'ica nu făcui, George. Slim 'ce că mai bine să nu-i mai mângâi atâta pe cățeii ăia acuma. Slim 'ce că nu le face bine. Și-atuncia venii aciia. Am fost cuminte, George.

— Puteam să-ți spui și io atâta lucru, zise George.

— Păi da' nu le făceam niciun rău. Stăm cu cățelușu' meu în poală și-l mângâiam, atâta.

George întrebă:

— L-ai văz't pe Slim acolo-n grajd?

— Păi dar! Mi-a zis că mai bine să nu mai tot mângâi cățelu' ăla.

— Ai văz't-o și pe fata aia?

— Care, a lu' Curley?.

— Îhî. Veni și ea în grajd?

— No. Io n-am văz't-o.

— N-ai văz't deloc pe Slim vorbind cu dânsa?

— Țțț, scutură din cap Lennie. N-a venit în grajd.

— Bine, făcu George. Mi-e că n-o să vază băieții nicio bătaie. Dacă e vr'o bătaie, Lennie, tu să nu te bagi.

— Io nu vroi să mă bat, făcu Lennie.

Se ridică de pe patul lui şi se aşeză la masă, în fața lui George.

George amestecă, aproape automat, cărțile; îşi înşiră iarăşi pasiența, cu o încetineală deliberată, meditativă.

Lennie întinse mâna după o carte cu figură, o privi îndelung, apoi o întoarse cu capătul celălalt şi iar o privi îndelung.

— E la fel la amândouă capetele, spuse. George, de ce-i la fel la amândouă capetele?

— Nu ştiu, spuse George. Aşa le face... Ce făcea Slim în grajd când l-ai văz't tu?

— Slim?

— Da, el. Când l-ai văz't la grajd şi ți-a spus că să nu-i mai mângâi atâta pe căței.

— A, da. Avea-n mână o cană cu păcură şi-o pensulă. Nu-ş ce făcea cu ele.

— Eşti sigur că fata aia n-a intrat, cum intră aciia azi dimineață?

— No, n-a intrat neam.

George oftă.

— Mai bine, orişicând, un bordel bun. Zise. Se duce omu' acolo, se-mbată, îşi uşurează firea-n toate pnvmțile, şi n-are niciun bocluc. Şi ştie din capu' locului cât are să-l coste. Da' cu momelile

astea, parcă n-ar avea alt gând decât să te bage la zdup.

Lenme îi sorbea admirativ vorbele şi mişca niţel din buze ca să nu piardă şirul. George continuă:

— Ţi-aduci aminte de Andy Cushman, Lennie? Ala care mergea la şcoala primară?

— Ala care-avea o mamă de făcea plăcinte calde la copii?

— Îhî. Ala. Tu ţii minte orişice dacă-i amestecat cu haleală.

Georgs îşi privi atent pasienţa. Puse un as peste rândul dm urmă şi le suprapuse un doi, un trei şi un patru de carou.

— Andy e acu' la San-Quentin , din pricina unei putori, spuse George.

Lennie bătea toba în masă cu degetele.

— George!

— Ai?

— George, cât mai e pân-o s-avem căsuţa aia a noastră şi-o să trăim în belşug, din rodu' pământului, şi cu iepuri?

— Nu ştiu, spusa Gaorge. Trebuie să strângem ceva bănişori. Io ştiu un locşor care-am putea să-l luăm ieftin, da' pe degeaba nu-l dă.

Moş Candy se răsuci încet cu faţa la ei. Ochii îi erau larg deschişi. Îl urmărea pe George cu luare-aminte.

Lennie zise:

— Mai spune de locu' ăla, George.

— Păi nu-ți spusei aseară?

— Hai, mai spune, George.

— Păi, e zece pogoane, zise George. Are şi-o moricică de vânt. Are pe el o colibă şi-o curte de păsări. Are bucătărie, are livadă, cireşe, mere, piersici, caise, nuci şi câțiva butuci de viță. E şi-un petec de luțernă, şi apă berechet s-o uzi. E şi-o cocină pentru porci…

— Şi iepuri, George.

— Pentru iepuri nu e încă n'ica, da' poci foarte uşor să zidesc io câteva cotețe şi tu poci să-i hrăneşti cu luțernă pe iepurii ăia.

— Te crez că poci, spuse Lennie. Afurisit să fiu dacă nu poci io.

Mâmile lui George lăsară cărțile. Glasul îi deveni mai cald.

— Şi-am putea să ținem câțiva porci. Aş putea să zidesc o afumătoare, ca aia de-o avea bunicu', şi când tăiem porcu' putem s-afumăm slănina şi şuncile, şi să facem cârnați şi d-alde-astea. Şi când suie somonu' apa, am putea să prindem cam o sută şi să-i sărăm ori să-i afumăm. I-am mânca dimineața, la prânzişor. Nici nu există ceva mai bun ca somonu' afumat. Şi când s-or coace fructele, putem să facem conserve – şi de roşii – e foarte lesne să faci conserve de roşii. În toată duminica tăiem câte-o găină sau câte-un iepuraş. Poate s-avem şi-o vacă, ori o capră, şi smântâna-i atâta de groasă de s-o tai cu cuțitu' şi s-o scoți cu lingura.

Lennie îl urmărea cu ochi mari şi la fel îl urmărea şi moş Candy. Lennie spuse încetişpr:

— Am trăi în belşug, din rodu' pământului.

— Fireşte, făcu George. Toate soiurile de verdețuri în grădină, şi dac-avem chef de nițel whisky, ne-om duce să vindem câteva ouă ori al'ceva, ori nişte lapte. Am trăi acolo, şi gata. Ar fi locu' nostru. S-ar termina cu alergătura de colo-colo pân ținut, nu ne-ar mai face de mâncare vr'un bucătar japonez. Nu, dom'le, am avea şi noi locu' nostru şi-acolo am sta şi n-am mai dormi prin barăci-dormitoare.

— Spune de casă, George, se rugă Lennie.

— Fireşte, am avea o căscioară, şi-o odaie pentru noi. O sobă bună, d-alea rotunde de tuci, şi iarna nu s-ar mai stinge focu-n ea. N-ar fi aşa mult pământ ca să ne spetim muncind. Poate aşa, vr'o şase, şapte ceasuri pe zi. N-ar trebui să cărăm orz câte unş'pe ceasuri pe zi. Şi când am semăna ce-am semăna, tot acolo am fi ca să strângem recolta. Am vedea cu ochii noştri ce-a ieşit din ce semănarăm.

— Şi iepurii, spuse Lennie cu fervoare. Şi-o să-i îngrijesc io. Spune, George, cum o sâ-i îngrijesc io.

— Fireşte, o să te duci la brazda' cu luțernă, şi-o să iei cu tine un sac. O să umpli sacu' şi pormă o să-l iei şi-o să-l pui în cuştile iepurilor.

— Şi ei o să ronțăie, şi-o să ronțăie, zise Lennie, cum face ei. I-am văz't io.

— Cam la şase săptămâni, continuă George, iepuroaicele or să fete, aşa c-o s-avem la iepuri berechet, şi să mâncăm şi să vindem. Şi-o să ținem şi câțiva porumbei, să zboare-ntruna în juru' morii de vânt, ca atunci când eram io mic.

Privea fascinat peretele pe deasupra capului lui Lennie.

— Şi-o să fie locu' nostru şi nimeni n-o să poa' să ne dea afară. Şi dacă nu ne place careva, îi spunem: „Pleacă dracului d-aci", şi musai să plece. Da' dacă vine un preten, păi cum, n-avem noi un pat special? Şi-i spunem: „Ce nu stai să mâi noaptea aciia?" Şi el stă, zău c-aşa. Şi-om avea şi-un câine setter şi vr'o două pisici vărgate, da' tu trebuie să fii cu ochii-n patru pe pisicile alea, să nu prinză puii de iepuri.

Lennie sufla din greu.

— Să poftească să se dea ele la iepuri! Le frâng gâtu' la afurisitele alea! Le… le pocnesc c-un băț.

Se mai potoli, bombănind, pentru sine, amenințări la adresa viitoarelor pisici care ar îndrăzni să-i supere pe viitorii iepuri.

George sta, ca vrăjit de vedenia lui.

Când vorbi Candy, tresăriră amândoi, de parcă ar fi fost prinşi asupra unei fapte vinovate. Candy spuse:

— Ştii tu un loc ca ăsta undeva?

George intră imediat în defensivă:

— Să zicem că ştiu, făcu. Ce-ți pasă dumitale?

— N-am nevoie să-mi spui un' se află. Poa' să fie orişiunde.

— Fireşte, spuse George. Aşa e. 'Mneata nu l-ai găsi şi să-l cați o sută de ani.

Candy urmă să vorbească agitat:

— Şi cât cere p-un loc ca ăsta?

George îl urmărea, bănuitor.

— De, io zic c-aş putea să-l iau cu şase sutare. Bătrânii care-l au e lefteri, şi femeia are nevoie d-o operație. Da, i-ascultă, ce te 'nteresează pe 'mneata? Astea-s trebur'le noastre.

Candy spuse:

— Io, c-o mână, mare brânză nu poci face. Pierdui mâna dreaptă chiar aciia, la ferma asta. D-aia mi-au dat un loc de rândaş – paznic şi măturător. Şi-imi dădură două sutare şi cin'zeci fiinc-am rămas fără mână. Şi mai am pân-acu' încă cin'zeci care i-am economisit io la bancă, ştii. Asta face trei sutare. Şi la capu' lunii, iar mai iau cin'zeci de dolari. Să-ți spui io cevaşilea.

Se aplecă înainte, plin de însuflețire:

— Ce-ar fi, mă băieți, să mă luați şi pe mine tovarăş?... Trei sutare şi cin'zeci poci să bag io. De muncă nu prea-s bun, ce-i drept, da' aş putea să gătesc mâncarea, să văz de găini, să mai plivesc grădina. Ce ziceți, băieți?

George închise pe jumătate ochii.

— Trebuie să mă gândesc la asta. Todauna am zis că s-o facem noi doi, între noi…

Candy îl întrerupse:

— Aş făcea un testament şi v-aş lăsa tot vouă partea mea, la caz că dau ortu' popii, fiin'că neamuri tot n-am, şi n'ica. Voi doi aveți ceva bănişori? Poate-am şi putea s-aranjăm.

George scuipă pe duşumea, plin de dispreț.

— Avem, amândoi, zece dolari.

Apoi spuse, gânditor:

— Ascultă, dacă muncim, Lennie şi cu mine, o lună, şi nu cheltuim n'ica, o s-avem un sutar. Asta ar face cu tătu' patru sutare şi cin'zeci. Pui rămăşag că pe banii ăştia putem lua locu'. Şi-atuncia 'mneata şi cu Lennie ați putea să şi-ncepeți să-l aranjați, şi io mi-aş mai găsi o muncă, să plătim restu', şi voi ați putea să vindeți ouă şi d-alde-astea.

Rămaseră tăcuți. Se uitară unul la altul, uimiți. Lucrul acela, în care niciodată nu crezuseră cu adevărat, era pe cale să se împlinească. George spuse cu gravitate:

— Doamne, Isuse Cristoase! Pui rămăşag că putem să-l luăm.

Ochii îi erau plini de mirare.

— Pui rămăşag că putem să-l luăm, repetă cu cu duioşie.

Candy se aşeză pe marginea patului. Îşi scărpină nervos ciotul de la încheietura mâimi.

— Acu’ patru ani m-am rănit, zise el. Nu mai trece mult şi-or să mă dea afară. De cum n-oi mai fi în stare să curăţ bărăcile-dormitor, or să mă dea-n sarcina comitatului. Poate că dacă v-oi da vouă banii, voi o să mă lăsaţi să plivesc pin grădină şi când n-oi mai plivi prea bine. Şi-oi spăla vasele, ş-alte mărunţişuri d-astea. Da’ m-oi afla pe locu’ nostru şi-oi fi lăsat să muncesc pe locu’ nostru.

Spuse, jalnic:

— Văzurăţi ce-i făcură în ast’ seară câinelui meu? ’Ceau că nu mai e de niciun folos, nici pentru dânsu’, nici pentru altu’... Când m-or da afar’ d-aciia, mi-ar părea bine să se găsească cineva care să mămpuşte şi pe mine. Da’ n-or să facă una ca asta. N-o să am nici un’ mă duce, şi nici nu mai mă ia nimeni, la niciun fel de treabă. Până sunteţi gata voi băieţi să plecaţi, io o să mai am încă treizeci de dolari.

George se ridică.

— O facem, spuse. Aranjăm noi locşoru’ ăla şi-o să stăm acolo.

Se aşeză iar. Şedeau cu toţii nemişcaţi, năuciţi de frumuseţea a ceea ce li se întâmpla, fiecare cu mintea încordată spre vremea viitoare când avea să se realizeze acel lucru încântător.

George spuse, speculativ:

— Să ’cem că s-ar da la oraş vr’o serbare, sau c-ar veni vr’un circ, sau vr’un meci de base-ball, ori mai ştiu io ce.

Moş Candy dădu din cap, aprobator.

— N-e-am duce acolo şi gata, spuse George. N-am întreba pe nimeni dacă ne dă voie. Mulge, băiete, vaca, zvârle câteva boabe la găini, şi-apoi gata, mergem la oraş.

— Şi nişte iarbă la iepuri! izbucni Lennie. Io n-o să uit niciodată să le dau de mâncare… Când o facem, George?

— Peste-o lună. O lună-n cap, nici mai mult nici mai puțin. Ştii ce-oi face? Oi scrie bătrânilor ălora, proprietarii locului, ca să ştie că-l luăm. Şi Candy ar' să le trimită un sutar arvună.

— Sigur c-aşa, spuse Candy. Şi-are ăia sobă bună acolo?

— Fireşte, are o sobă foarte bună, arde şi cu cărbuni şi cu lemne.

— Io-mi iau cățelu', spuse Lennie. Pui rămăşag că ce-o să-i mai placă acolo… Doamne!

Se apropiau glasuri de afară. George zise repede:

— Să nu suflați o vorbă, la nimeni. Ştim numai noi trei, şi-atâta. E-n stare ăştia să ne dea afară, de să nu mai putem să strângem banii. Ne vedem de treabă, de parc-am avea de gând să cărăm orz cât om trăi, şi-apoi, într-o bună zi, ne ducem glonț de ne luăm ce ni se cuvine şi ne cărăm d-aciia.

Lennie şi Candy făcură semn că da, hlizindu-se de încântare.

— Nu spui la nimeni, îşi poruncea sieşi Lennie.

Candy zise:

— George?

— Îî?

— Trebuia să fi-mpuşcat io câinele ăla, mă George. Nu trebuia să las un străin să-mi împuşte câinele.

Se deschise uşa. Intră Slim, urmat de Curley, de Carlson şi de Whit. Slim avea mâinile negre de smoală şi privirea posomorâtă. Curley se ținea pe urmele lui. Curley spuse:

— Zău, Slim, că n'aveam niciun gând rău. Te-ntrebai şi io aşa.

Slim făcu:

— Bine, bine, da' prea m-ai întrebat des. M-am săturat până-n gât, zău. Dacă nu poți să-ți păzeşti nevasta, oe vrei să fac io? Pe mine să mă laşi în pace.

— Păi asta mă căsnesc să-ți spui, că n-avui niciun gând rău. Ziceam şi io aşa, că poate-i fi văzut-o, din întâmplare.

— Ce nu-i spui să stea dracului acasă, unde i-e locu'? zise Carlson. O laşi să se fâțâie prin dormitoare, şi-ai să vezi că nu trece mult şi-o să iasă o belea, de n-o să mai ştii pe un' să scoți cămaşa.

Curley se smuci spre Carlson:

— Tu să nu te-amesteci! Ori vrei să te trezeşti zvârlit afară?!

Carlson zise:

— Neisprăvitule! Încercaşi să-l sperii pe Slim, da' nu s-a prins. Te-a speriat Slim pe tine. Eşti fricos ca un iepure. Nu mai poci io că eşti ăl mai mare boxer din ținut. Să pofteşti să te legi de mine, că te pocnesc odată de-ți zboară căpățâna cu mutra aia afurisită cu tot.

Candy se alătură bucuros atacului:

— O mănuşă plină cu vaselină! spuse cu dezgust.

Curley îl fulgeră din ochi. Apoi privirea îi alunecă pe de lături şi se opri asupra lui Lennie, care încă mai zâmbea, vrăjit de amintirea fermei sale viitoare.

Curley se apropie de Lennie, adulmecându-l duşmănos.

— Tu de ce dracu' râzi?

Lennie îl privi preocupat.

— Hă?

Atunci furia lui Ourley explodă.

— Ia dă-te-ncoa, mă găligane. Sooal'te-n picioare! De mine n-ar' să-şi bată joc niciun pui de lele, fie el şi-un găligan ca tine. Ți-arăt io ție cine-i fricos.

Lennie se uită desnădăjduit la George, apoi se sculă şi încercă să se dea îndărăt. Curley luase poziția de atac. Se repezi la Lennie cu pumnul stâng şi apoi îl izbi cu dreptul. Lennie scoase un strigăt de groază. Din nas îi țâşnea sânge.

— George! strigă. Spune-i să mă lase-n pace, George!

Se dădu înapoi până se lipi de perete, iar Curley venea după el, pocnindu-l în obraz. Lui Lennie îi spânzurau brațele în lături; era prea speriat încât să se apere.

George sărise în picioare şi urla:

— Pune mâna pe el, Lennie. Nu te lăsa.

Lennie îşi acoperi fața cu labele lui de urs.

Strigă:

— Spune-i să nu mai dea, George!

Atunci Curley îl pocni în stomac şi-i tăie răsuflarea.

Slim sări în sus.

— Tiicălosu'! strigă. Trebuie să-l iau io în primire!

George întinse mâna şi-l reținu pe Slim.

— Stai nițel! strigă. Îşi făcu mâinile pâlnie la gură şi zbieră: Pune mâna pe el, Lennie!

Lennie îşi luă mâinile de pe obraz şi se uită după George; Curley îi repezi pumnii în ochi. Fața cea mare se umplu de sânge.

George urlă din nou:

— Am spus: pune mâna pe el!

Pumnul lui Curley îşi lua avânt, când Lennie întinse mâna după el. În minutul următor Curley se zbătea ca un peşte în undiță şi pumnul lui strâns se pierdea în mâna enormă a lui Lennie. George dădu fuga către celălalt capăt al odăii.

— Dă-i drumu', Lennie. Dă-i drumu'!

Dar Lennie se uita îngrozit la omulețul care se zbătea în mâna lui. Pe obrazul lui Lennie şiroia sângele, unul din ochi îi era zdrelit şi-l ținea închis. George îl pălmui peste obraz, de câteva ori, dar Lennie nu dădea drumul pumnului înşfăcat. Între timp, Curley se făcuse alb la față şi se chircise, abia se mai zbătea. Țipa într-una, cu pumnul pierdut în laba lui Lennie.

George strigă iarăşi şi iarăşi:

— Dă-i drumu', Lennie! Lasă-i mâna, Lennie! Dă-i drumu'! Slim, hai, ajută-mă, cât mai are ăsta mână.

Brusc, Lennie dete drumul. Îşi îndoi spinarea, ghemuindu-se la perete.

— Tu ai zis, George! spuse jalnic.

Curley şedea pe jos, privindu-şi cu uimire mâna zdrobită. Slim şi Carlson se plecară asupră-i. Apoi Slim se îndreptă şi-i privi pe Lennie cu oroare.

— Trebuie să-l ducem la un doftor, spuse. Pare-se că n-a mai rămas oscior nefrânt în mâna asta a lui.

— N-am vrut, plângea Lennie, n-am vrut să-i fac rău.

Slim spuse:

— Carlson, du-te şi-nhamă şareta. O să-l ducem la Soledad, să-l cârpească.

Carlson ieşi, zorit. Slim se întoarse către Lennie, care sta şi scâncea.

— Nu eşti tu de vină. Demult îl păştea aşa ceva pe neisprăvitu' ăsta. Da', Doamne sfinte, mai c-a rămas fără mână.

Slim ieşi repede şi într-o clipă se întoarse cu o căniță de tablă plină cu apă. I-o ținu la gură lui Curley.

George spuse:

— Slim, acu' o să ne dea afară? Ne trebuie nişte bani. Babacu' lu' Curley o să ne dea afară acu'?

Slim îşi schimonosi fața într-un surâs. Îngenunche lângă Curley.

— Îți venişi în fire destul ca s-asculți ce-ți spun? îl întrebă.

Curley făcu semn că da.

— Atunci ascultă: Io crez că-ți prinseşi mâna într-o maşină. Dacă nu spui la nimeni ce s-a-ntâmplat, nu spunem nici noi. Da' dacă trăncăneşti şi dacă pui să-l dea afară p-ăsta, să ştii că spunem la toți şi-o s-ajungi de râsu' lumii.

— N-o să spui, zise Curley.

Se ferea să se uite la Slim.

De afară se auzi zgomot de roți. Slim îl ajută pe Curley să se ridice.

— Hai acu'. Carlson o să te ducă la un doftor.

Îi ajută lui Curley să iasă pe uşă. Zgomotul roților se îndepărtă. După o clipă, Slim reveni în dormitor. Se uită la Lennie, care tot mai sta ghemuit la perete, înfricoşat.

— Dă să-ți văz mâinile, îi ceru.

Lennie întinse mâinile.

— Doamne, Isuse Cristoase, nu mi-ar plăcea deloc să te mânii pe mine!

George îl întrerupse:

— Lennie era speriat, d-aia, explică. Nu ştia ce să facă. Ți-am spus io că nu trebuie să se bată nimeni cu dânsu'. No, parcă lu' Candy îi spusei.

Candy dădu din cap cu gravitate.

— Chiar aşa-mi spuseşi, zise. Chiar azi 'neață când se legă Curley întâi şi-ntâi de pretenu' tău, ai zis: „Ar face bine să nu se joace cu Lennie dacă nu vrea să dea de bocluc". Chiar aşa-mi spuseşi.

George se întoarse către Lennie:

— Nu-i vina ta. N-ai de ce să mai fii speriat. Făcuşi tocma' ce ți-am spus. Ai face bine să te duci acu' la spălător şi să-ți cureți fața. Parcă eşti dracu'

Lennie zâmbi, cu gura lui zdrelită.

— Io n-am vrut să dăm de belea, spuse.

Se îndreptă spre uşă, dar înainte de-a ajunge, se întoarse iar:

— George?

— Ce vrei?

— O să poci să văz de iepuri, nu-i aşa, George?

— Fireşte. N-ai făcut ni'ca rău.

— Nu vrui să fac rău, George.

— Bine, du-te dracului şi te spală.

CAPITOLUL PATRU

NEGRUL CROOKS, GRĂJDARUL, îşi avea patul în magazia cu hamuri, un mic hangar proptit de peretele grajdului. De-o parte a cămăruței era o fereastră pătrată, cu patru ochiuri de geam, iar de cealaltă parte o uşă îngustă de scânduri, care dădea spre grajd. Culcuşul lui Crooks era alcătuit dintr-o ladă lungă, umplută cu paie, pe care erau zvârlite păturile lui. În peretele cu fereastra erau bătute piroane de care atârnau hamuri stricate, în curs de reparare, fâşii de piele nouă; şi, chiar dedesubtul ferestrei, se găsea o băncuță cu unelte de şelar, cuțite îndoite, şi ace, şi sule, şi gheme de sfoară. De piroane mai atârnau piese de harnaşament, o gură de ham crăpată, cu umplutura de păr de cal ieşind din ea, un belciug frânt şi un lanț de şleau, cu îmbrăcămintea de piele sfâşiată.

Crooks îşi avea lădița de mere deasupra culcuşului şi acolo ținea un şir de sticle cu medicamente, pentru dânsul cât şi pentru cai. Mai se găseau pe ea cutii de tablă cu săpun pentru şei şi o cutie din care picura catran şi în care era înfiptă o pensulă. Împrăştiate pe duşumea zăceau o seamă de obiecte personale, căci, locuind singur, Crooks putea să-şi lase lucrurile împrăştiate şi, fiind grăjdar şi infirm, era

mai statornic decât ceilalți muncitori şi agonisise mai multe decât putea duce în spinare.

Crooks stăpânea câteva perechi de ghete, o pereche de cizme de cauciuc, un cogeamite ceas deşteptător şi o puşcă de vânătoare cu o singură țeavă. Avea şi cărți: un dicționar zdrențăros şi un exemplar decolorat al Codului civil californian din anul 1905. Pe o poliță specială deasupra patului mai erau nişte reviste-magazin şi câteva cărți murdare; o pereche de ochelari înrămați cu aur atârnau de un cui deasupra culcuşului.

Odaia aceasta se înfățişa măturată şi îndeajuns de curată, deoarece Crooks era un om mândru şi rezervat. El păstra distanță față de ceilalți şi pretindea ca şi dânşii să facă la fel. Trupul îi era aplecat spre stânga din pricina şirei spinării strâmbate, şi ochii, foarte adânciți în orbite, păreau să scânteieze intens, de atâta profunzime. Fața lui slabă era brăzdată de cute adânci, negre, şi buzele subțiri, crispate de dureri, aveau o nuanță mai deschisă decât obrazul.

Era sâmbătă seara. Prin uşa deschisă care da în grajd veneau zgomote de cai ce se mişcau, de picioare ce nu stăteau locului, de dinți ronțăind fânul, de zăngănit de lanțuri. În odaia grăjdarului, un mic bec electric răspândea o slabă lumină galbenă.

Crooks şedea pe culcuşul lui. Cămaşa îi era scoasă din pantaloni, la spate. Într-o mână ținea o sticlă cu ulei de frecție şi cu cealaltă îşi freca şira

spinării. La răstimpuri turna câteva picături din uleiul pentru frecție în palma trandafirie şi băga mâna sub cămaşă ca să reînceapă a se freca. Îşi contractă muşchii spatelui şi se înfioră.

Fără zgomot, Lennie apăru în pragul uşii deschise şi rămase acolo privind înăuntru; umerii lui lați aproape că umpleau cadrul uşii. O clipă Crooks nu-l văzu, dar când ridică ochii, rămase țeapăn şi fața i se posomorî. Scoase mâna de sub cămaşă.

Lennie zâmbi neajutorat, într-o tentativă de împrietenire:

Crooks spuse tăios:

— N-ai niciun drept să intri în odaia mea! Asta-i odaia mea. Nimeni n-are drept să intre aci, afar' de mine,

Lennie înghiți un nod din gât şi îşi lăți zâmbetul care încerca să cucerească.

— Nu fac n'ica, spuse. Am venit şi io să-mi văz cățelu'. Şi-am văz't lumina aprinsă, explică.

— Ei şi, e dreptu' meu s-aprinz lumina. Fă bine şi pleacă din camera mea. Cum nu mă vor în dormitoru' vostru, aşa nu te vreau nici eu în odaia mea.

— Da' de ce nu te vor? întrebă Lennie.

— Fiindcă-s negru. Ei joacă cărți acolo şi eu nu pot să joc, fiindcă-s negru. Cică put. Ei, dacă vrei să ştii, şi voi îmi puțiți mie, cu toții.

Lennie îşi bălăbăni stingherit mâinile enorme; nu ştia ce să facă.

— Toți s-au dus la oraş, spuse. Slim şi George, şi toată lumea. George a zis că io să stau aciia şi să nu fac prostii. Am văz't lumina dumitale aprinsă.

— Ei şi, ce vrei?

— N'ica, am văz't lumina aprinsă. Am zis că poci şi io să intru şi să şez un pic.

Crooks se uită la Lennie, apoi întinse mâna îndărăt şi luă din cui ochelarii, îi potrivi pe urechile lui trandafirii şi iar se uită lung la Lennie.

— Da' io tot nu-nțeleg ce cătai în grajd, protestă. Nu eşti cărăuş. Ăi de-ncarcă sacii n-au ce căta-n grajd. Nu eşti cărăuş. N-ai n'ica d-a face cu caii.

— Cățelu', repetă Lennie. Venii să-mi văz cățelu'.

— Bine, atunci du-te şi vezi-ți cățelu'. Nu veni unde n-are nevoie de tine.

Lennie îşi pierdu zâmbetul. Înaintă un pas în odaie, apoi îşi aduse aminte şi se dădu iar către uşă.

— Mă uitai nițel la ei. Slim cică n-am voie să-i mângâi prea mult.

Crooks spuse:

— Păi mereu i-ai scos din culcuşu' lor. Mă şi mir că maică-sa nu i-a dus în altă parte.

— A, ea nu-mi face n'ica. Ea mă lasă.

Lennie înaintase iar în odaie. Crooks se încruntă, dar surâsul dezarmant al lui Lennie îl învinse.

— Hai, acu' intră şi şezi un pic, spuse. Dacă tot nu vrei să ieşi şi să mă laşi în 'pace, baremi intră şi şezi.

Glasul îi devenise puțin mai prietenos.

— Toți băieții s-au dus la oraş, ai?

— Toți, afar' de moş Candy. Dânsu' şade-n dormitor şi-şi ascute creionu' şi tot îl ascute şi socoteşte.

Crooks îşi potrivi mai bine ochelarii.

— Socoteşte? Da' ce-are de socotit Candy?

Lennie aproape strigă:

— Pentru iepuri.

— Eşti țicnit, spuse Crooks. Eşti scrântit rău. Care iepuri?

— Iepurii care-o să-i avem noi, şi de-ngrijit o să-i îngrijesc io, o să le tai iarbă, şi-o să le dau apă, şi d-alde-astea.

— Eşti scrântit, ce mai vorbă, făcu Crooks. Bine face ăl de umblă cu tine că te ține de-o parte, să nu te vază nimeni.

Lennie spuse calm:

— Nu-i minciună. O s-o facem. O să ne luăm un locşor al nostru şi-o să trăim în belşug din rodu' pământulud.

Crooks se instală ceva mai confortabil pe culcuşul lui.

— Aşaz'te, îl îmbie. Aşaz'te pe putinica de cuie.

Lenie se ghemui şi se aşeză pe butoiaş.

— 'Mneata zici că-i minciună, făcu. Da' nu-i minciună. E-adevărat tot ce spusei, şi n-ai decât să-l întrebi pe George.

Crooks îşi propti bărbia neagră în palma trandafirie.

— Tu umbli după lucru cu George, aşa-i?

— Fireşte. Un' se duce el să lucreze, mă ia şi pe mine.

Crooks vorbi înainte:

— Şi câteodată dânsu' vorbeşte şi tu habar n-ai despre ce dracu' vorbeşte, aşa-i?

Se aplecă înainte, sfredelindu-l pe Lennie cu ochii lui adânci.

— Aşa-i?

— Îhî... câteodată.

— Vorbeşte şi el aşa, şi tu habar n-ai despre ce dracu-i vorba?

— Îhî... câteodată. Da'... nu todeauna.

Crooks se aplecă înainte peste marginea culcuşului.

— Io nu-s negru din sud, zise. Io-s născut aciia-n California. Babacu-meu avea o fermă de vr'o zece pogoane, creştea păsări. Puştii albilor veneau pe la noi să se joace, şi unii din ei erau băieţi buni. Lu' Babacu' nu-i plăcea. Io n-am ştiut până hăt târziu de ce nu-i plăcea. Da' acu' ştiu.

Şovăia, şi când vorbi iar, glasul i se făcu mai blând.

— Nu mai era altă familie de culoare la mile şi mile împrejur. Şi nici acu' nu mai e alt om de

culoare aci, la ferma asta, şi doar o familie în Soledad.

Râse.

— Dacă spui io ceva, cică: „Eh, spuse şi negru' ăla aşa."

Lennie întrebă:

— Cât zici 'mneata c-o să mai treacă până cresc destul căţeii ăia ca să poci să-i mângâi?

Crooks râse iar:

— Cu tine poa' să vorbească omu' şi să fie sigur că pe-o ureche-ţi intră şi p-alta-ţi iese. Câteva săptămâni şi-or să fie căţeii cum îţi place ţie. Ştie George ce face. El vorbeşte şi tu habar n-ai, nu-nţelegi nimic.

Se aplecă înainte, foarte animat:

— „Vorbeşte un negru' acolo"... şi încă un negru cu spinarea strâmbă. Aşa că nu va să zică nimic, înţelegi? Tot nu ţii minte ce-a zis. Am văzut asta de câte şi mai câte ori, vorbeşte unu' cu altu' şi puţin îi pasă dacă-l aude ori dacă pricepe ce spune. Ce contează e că stă de vorbă unu' cu altu', ori că şed aşa amândoi, chiar şi fără să vorbească. Nici nu-i pasă d-al'ceva.

Se însufleţise într-atâta încât începu a bate cu mâna în genunchi.

— George poa' să-ţi spuie orice năzbâtii, nu va să zică nimic. Vorba e să vorbească. Să mai fie cu cineva. Asta e.

Se opri. Glasul îi deveni blând şi persuasiv.

— Să ’cem că George n-ar mai veni ’napoi. Să ’cem că şi-a luat tălpăşiţa şi, uite, nu mai vine. Ei, tu ce te faci atuncea?

Atenţia lui Lennie pătrunse treptat la ceea ce auzise.

— Ce? făcu.

— Am zis: ce te faci dacă George s-a dus ast’seară la oraş şi tu nu mai auzi niciodată de el?

Crooks parcă urmărea stăruitor o victorie personală.

— Închipuie-ţi şi tu e-ar fi aşa, ce faci? repetă.

— George nu face aşa! strigă Lennie. Nu face una ca asta! Io sunt cu George demult. Vine înapoi ast’seară…

Dar îndoiala era prea zdrobitoare pentru el.

— ’Mneata nu crezi c-ar să vină?

Faţa lui Crooks se lumină de plăcerea ce-o simţea în această torturare.

— Nu ştie nimeni ce poa’ să facă un om, observă calm. Să ’cem că vrea să vină şi nu poate. Să ’cem că l-a omorât ori că l-a rănit careva şi că nu mai poa’ să vie.

Lennie se lupta să înţeleagă.

— George nu face una ca asta, repetă. George bagă de seamă. Pă George nu-l răneşte nimenea. Pă el nu l-a rănit nimenea niciodată, fiin’că el bagă de seamă.

— Ei, da’ să ’cem că n-ar veni ’napoi. Ce faci tu?

Fața lui Lennie se zbârci de teamă.

— Nu ştiu. Ascultă, ce spui 'mneata? strigă. Nu-i adevărat... Pă George nu l-a rănit!

Crooks îl sfredeli înainte.

— Să-ți spui io ce s-ar întâmpla. Te-ar lua la balamuc. Te-ar pune la coteț. Ți-ar pune zgardă, ca la câini.

Dintr-o dată, ochii lui Lennie se fixară asupră-i şi luară o expresie de furie liniştită. Se ridică în picioare şi se îndreptă amenințător către Crooks.

— Cine l-a rănit pe George?

Crooks văzu primejdia care îl păştea. Se dădu mai înapoi în culcuşul său, pentru a se feri.

— Ziceam şi io aşa, că dac-ar fi să fie, spuse. Da' nu l-a rănit nimenea pe George. E bine, sănătos. Vine 'napoi.

Lennie sta aplecat asupră-i.

— De ce 'ceai că să fie aşa? Să nu zică nimenea că George să fie rănit.

Crooks îşi scoase ochelarii şi îşi şterse ochii cu degetele.

— Hai, aşaz'te colo, spuse. George nu-i rănit.

Lennie se întoarse mârâind la butoiaşul de cuie.

— Să nu zică nimeni de George că-i rănit, bolborosi.

Crooks spuse cu blândețe:

— Poate că acu-ai să înțelegi. Tu-l ai pe George. Tu ştii bine că vine 'napoi. Da' ia zi că n-ai

pe nimeni. Ia zi că nu poți să te duci în dormitor şi să joci rummy fiin'că eşti negru. Cum ți-ar plăcea? Ia zi c-ar trebui să stai aciia singur şi să citeşti cărți. Fireşte, poți să joci potcoave pân' se întunecă, da' după aia trebuie să citeşti cărți. Geaba citeşti cărți. Omu' are nevoie de alții lângă el.

Scânci:

— Omu' se ticăloşeşte dacă n-are pe nimeni. Fie cum o fi, da' să fie cineva lângă tine. Îți spui io, strigă, îți spui io, omu' când e prea singur se-mbolnăveşte.

— George are să se-ntoarcă, îşi repeta Lennie cu glas speriat, încercând să se liniştească. Poate George s-o fi şi întors. Mai bine m-aş duce să văz.

Crooks spuse:

— N-am vrut să te sperii. Ar' să vie înapoi. Io vorbeam de mine. Stă omu' singur acilea toată noaptea, poate citeşte cărți, ori se gândeşte, ori aşa ceva. Când şi când se pune pe gândit, şi n-are pe nimeni să-i spuie dacă-i aşa ori e altmintrelea. Poate c-a văz't şi el ceva, da' nu ştie dacă-i aşa ori nu. N-are la cin' să se ducă să-l întrebe dacă vede şi-ăla tot la fel. N-are cum şti. N-are cum măsura. Uite, am văz't io aciia nişte lucruri. Beat nu eram. Nu ştiu dacă dormeam. Să fi fost cineva aci cu mine, ar fi putut să-mi spună dacă eram adormit, şi-atunci ar fi bine. Da' aşa, u ştiu…

Privirea lui Crooks rătăcea acum prin odaie, se îndrepta spre fereastră.

Lennie spuse cu glas de jale:

— George n-ar' să plece şi să mă lase pă mine. Ştiu io că George nu face aşa.

Grăjdarul continua visător:

— Țiu minte când eram mic şi stăm acas' la ferma de păsări a tatii. Aveam doi frați. Erau mereu p-aproape, todeauna erau pe lângă mine. Dormeam într-aceeaşi odaie, chiar într-acelaşi pat, toți trei. Aveam un petec cu căpşuni. Aveam un petec cu luțernă. Dam drumu' la găini în luțernă, dimineața pe soare. Frații mei şedeau pe o stinghie de gard şi se uitau după ele... găini albe erau...

Treptat interesul lui Lennie se trezea.

— George zi'c-o s-avem luțernă pentru iepuri.

— Care iepuri?

— O s-avem iepuri şi-un petec cu struguri.

— Eşti țicnit?

— Ba o s-avem. Întreabă-l pe George.

— Eşti țicnit, repetă Crooks disprețuitor. Am văz't sute de oameni trecând pe drum şi pe la farme, cu legătura-n spinare şi tot cu năzbâtia asta idioată-n cap. Sute am văz't. Vine şi pleacă şi se duce pân' alte părți; şi fiştecare din ei cloceşte-n capu' lui că să aibă un petec de pământ. Şi nici unu' nu poa' să-l aibă. E ca raiu'. Toți vrea să aibă un petec de pământ. Am citit, de când îs aici, o groază de cărți. N-ajunge nimeni în rai. Şi n-

ajunge nimeni s-aibă pământ. E-n capu' lor. Vorbeşte-ntruna d-asta, da' e numa-n capu' lor.

Se opri şi privi spre uşă; caii se mişcau neastâmpăraţi şi lanţurile lor zornăiau. Un cal necheză.

— Trebuie să fie cineva acolo, spuse Crooks. Poate-i Slim. Slim vine câteodată şi de două, trei ori pe noapte. Slim e-un adevărat cărăuş. Are grijă de atelaju' lui.

Se îndreptă cu o strâmbătură de durere şi se duse către uşă.

— 'Mneata eşti, Slim? strigă.

Răspunse vocea lui Candy.

— Slim s-a dus la oraş. Ascultă, îl văzuşi pe Lennie?

— Ala mare?

— Îhî. L-ai văz't pe undeva?

— E-aci înăuntru, făcu Crooks scurt.

Se întoarse la patul lui şi se culcă.

Candy sta în prag scărpinmdu-şi ciotul mâinii şi uitându-se orbeşte în odaia luminată. Nu încerca să intre.

— Să-ţi spui ceva, Lennie. Făcui socoteala cu iepurii ăia.

Crooks spuse irascibil:

— Poţi că intri dacă vrei.

Candy părea încurcat.

— Ştiu şi io? Sigur… dacă zici tu că să intru.

— Hai, intră. Dacă intră orişicare, poţi şi tu să intri.

Crooks îşi ascundea cu greu plăcerea sub prefăcuta-i supărare.

Candy intră, dar încă încurcat.

— Ai aciia un locşor bun şi plăcut, îi spuse lui Crooks. Bine trebuie să fie să ai o odăiță ca asta, numa' a ta.

— Fireşte, făcu Crooks. Şi-un morman de gunoi sub fereastră. Fireşte, e grozav.

Lennie irupse:

— Ai spus de iepurii ăia.

Cajndy sta rezemat de perete, lângă gura de ham ruptă, scărpinându-şi ciotul mâinii.

— Io-s demult acilea, sptise, şi Crooks e şi el demult. Da-i întâiaşi dată când văz camera lui.

Crooks spuse întunecat:

— Oamenii nu prea intră la un om de culoare-n odaie. N-a fost nimeni acilea decât Slim. Slim şi şefu'.

Candy schimbă repede subiectul.

— Slim e-un cărăuş cum nu se mai află.

Lennie se aplecă spre rândaşul cel bătrân.

— Spune de iepurii ăia, stărui.

Candy surâse.

— Am făcut socoteala. Putem să scoatem nişte bani cu iepurii ăia, dacă facem ce trebuie.

— Da' io-i îngrijesc, îl întrerupse Lennie. George a zis că io o să-i îngrijesc. Mi-a promis.

Crooks interveni brutal.

— Geaba vă băgați în cap prostii, mă. Trăncăniți şi voi aşa întruna d-asta, da' de avut n-

o s-aveți pământu' ăla cât îi lumea. Tu o să rămâi să mături p-acilea pân-or să te scoată într-o ladă cu picioarele-nainte. La toți vi-e gându' la pământ.

Candy își frecă supărat fața.

— Vezi tu! Să fiu afurisit dacă n-o facem. George zice c-o facem. Avem și banii.

— Așa? făcu Crooks. Și unde-i George acuma? La oraș, în vreo casă cu târfe. Acolo se duc banii voștri... Isuse, de câte ori n-am văz't io d-ald-astea! Prea și prea mulți i-am văz't cu pământ în cap. Da' niciodată nu pune mâna pe el.

Candy strigă:

— Firește că toți se gândesc la asta! Orișicare vrea un petec de pământ al lui, nu mult, nu cine știe ce, da' s-aibă și el ceva al lui. Un loc un' să poa' să trăiască și de unde să nu-l poată da nimeni afară. Io n-am avut niciodată. Io am semănat grâne pentru mai toți din stătu' ăsta, da' nu fură grânele mele, și când am muncit la adunatu' recoltelor, niciuna n-a fost recolta mea. Da' acuma o facem noi p-asta, greșești dacă crezi că n-o facem. George n-are banii la el, acolo-n oraș. Banii e-n bancă. Io și cu Lennie și cu George. O s-avem o odaie a noastră. O s-avem un câine și iepuri de casă și găini. O s-avem porumb verde și poate că și-o vacă, ori o capră...

Se opri, copleșit de acest tablou. Crooks întinse brațul îndărăt și își exploră cu mâna șira spinării.

— N-am văz’t niciodată pe nimeni s-o scoată la capăt. Am văz’t pe unii nebuni după pământ, da’ mereu se nimerea câte-o casă cu târfe ori câte-un joc de cărți să le ia banii care-i strânsese.

Şovăi.

— Dacă voi, băieți, ați avea nevoie de-o mână de lucru la voi acolo… fără plată, numa’ întreținerea, io aş veni să v-ajut, de ce nu? Nu-s chiar aşa schilod ca să nu pot munci în draci dacă vreau.

— L-ați văzut pe Curley, vr’unu’ din voi, băieți?

Întoarseră repede capetele spre uşă. Nevasta lui Curley sta acolo şi se uita. Fața îi era fardată gros. Buzele îi erau uşor întredeschise. Gâfâia, de parcă ar fi alergat.

— Curley n-a fost p-acilea, spuse Candy, acru.

Ea tot mai sta în prag, zâmbindu-le uşor, frecându-şi unghiile unei mâini cu degetul mare şi cu cel arătător de la mâna cealaltă. Ochii ei se plimbară de la o față la cealaltă.

— I-au lăsat acasă p-ăi slăbănogi, spuse în cele din urmă. Credeți că nu ştiu unde s-au dus toți?

Lennie sta şi o urmărea, fascinat; dar Candy şi Crooks îşi împlântaseră privirea încruntată în pământ, ca să-i ocolească ochii.

Candy spuse:

— Atunci, dacă ştii, de ce vii să ne-ntrebi pe noi unde-i Curley?

Ea îi privi, amuzată.

— Caraghios lucru mai e şi-ăsta, zise. Când dau peste vr'un bărbat şi e singur, mă-nţeleg foarte bine cu el. Da' de cum sunteţi câte doi, gata, nu mai vreţi să staţi de vorbă cu mine. Parcă sunteţi turbaţi.

Îşi lăsă unghiile şi puse mâinile în şolduri.

— Vi-e frică la toţi, unu' d-altu', asta-i. Fiecăruia i-e frică, să nu spuie ăilalţi ceva de el.

După o tăcere, Crooks zise:

— Mai bine acu' te-ai duce acasă la 'mneata. Nouă acilea nu ne trebuie belele.

— Da' eu nu fac nicio belea. Ce credeţi că nu mi-o plăcea şi mie să mai stau de vorba cu câte cineva ici şi colo? Credeţi că mi-o plăcea să tot zac în casa aia mereu?

Candy îşi puse ciotul mâinii drepte pe genunchi şi-l frecă uşurel cu cealaltă mână. Spuse mustrător:

— Ai bărbat. N-ai de ce să tot dai târcoale la alţii şi să-i faci să dea de belea.

Fata se înfurie.

— Fireşte c-am bărbat. Şi ce mai bărbat! L-aţi văzut cu toţii, nu? Toată ziulica nu face altceva decât să tot spuie ce-o să le facă la ăi de nu i-s pe plac, şi nimeni nu i-e pe plac. Ce credeţi, c-o să stau mereu în casa aia de doi metri pe patru şi să tot ascult cum atacă Curley cu stânga şi-apoi vine

şi-l pocneşte cu grozava aia de lovitură a lui cu dreapta? „Un-doi”, cică. „Atâta-i trebuie, un-doi, şi la pământ.”

Se opri şi, luminându-i-se fața, întrebă, cu o expresie de curiozitate:

— Ia ziceți, ce-a fost cu mâna lu’ Curley?

Urmă o tăcere stânjenită. Candy strecură o privire furişă către Lennie. Apoi tuşi.

— Păi... Curley... şi-a prins mâna-ntr-o maşină, coană. I-a strivit-o.

Ea îl scrută o clipă, apoi râse.

— Gogoşi! Ce-mi vinzi mie? Curley s-a apucat de ceva care n-a putut isprăvi. Prins într-o maşină, gogoşi! Ei, da-i vorba că nu mai pocneşte pe nimeni cu grozavu’ lui de un-doi, de când s-a ales cu mâna strivită. Cine i-a strivit-o?

Candy repetă posomorât:

— Şi-a prins-o-ntr-o maşină.

— Bine, bine, făcu ea cu dispreț. N-aveți decât să-i țineți partea, mie ce-mi pasă? Voi ăştia cu bocceaua-n spinare vă credeți grozavi. Da’ ce gândiți voi că sunt eu, o puştoaică-acolo? Dacă vreți să ştiți, io puteam să fi jucat pe scenă. Şi nu o dată! Şi-un tip mi-a spus într-un rând că poa’ să mă bage şi-n filme.

De indignare îşi pierduse suflul.

— Poftim, sâmbătă seara! Toată lumea e dusă şi face câte ceva. Toată lumea! Şi io, ce fac? Stau aici, de vorbă c-un cârd de bagabonți, un

negru şi-un țicnit, şi-un prăpădit de cioban, şi mai îmi şi place, fincă al'cineva nu-i!

Lennie o urmărea din ochi, cu gura pe jumătate deschisă. Crooks se retrăsese în teribila demnitate ocrotitoare a negrilor. Dar cu moş Candy se produse o schimbare. El se sculă brusc în picioare şi dădu peste cap butoiaşul de cuie pe care şezuse.

— M-am săturat! spuse mânios. N-ai ce căta aciia. Noi ți-am spus că n-ai ce căta. Şi-ți mai spui că te pripeşti să-ți dai cu părerea în ce ne priveşte. N-ai destulă minte-n căpățânica aia de pui de găină ca să-ți dai seama că noi nu sântem bagabonți. Să zicem că pui să ne dea afară. Să zicem. Gândeşti c-o să batem drumurile ca să găsim alt pârlit de loc de doi bani ca ăsta? 'Mneata să ştii că noi avem ferma noastră un' ne putem duce, şi casa noastră. Nu suntem siliți să stăm acilea. Noi avem casă şi păsări şi pomi roditori şi o fermă de-o sută de ori mai frumoasă ca asta. Şi avem prieteni, da, avem. O fi fost o vreme când ni-era frică să nu ne dea afar', da' acu' nu ne mai e. Avem pământu' nostru, da, al nostru, şi putem să ne ducem acolo.

Nevasta lui Curley îi râse în nas.

— Gogoşi! spuse. Am văz't io destui d-alde voi. S-aveți voi doi biştari, păi ați fi colo, la oraş, şi v-ați lua două rânduri de rachiu şi-ați suge fundu' paharului. Vă ştiu io.

Fața lui Candy se încingea din ce în ce, dar încă mai înainte ca dânsa să-şi fi sfârşit vorbele, el izbutise a se înfrâna. Era stăpân pe situație.

— Oi fi ştiind io, spuse blând. N-ar fi mai bine 'mneata s-o ştergi şi să bați mingea-n altă parte? Noi n-avem ce vorbi cu 'mneata. Noi ştim ce-avem şi puțin ne pasă dacă ştii şi 'mneata ori nu. Aşa c-ai face mai bine s-o ştergi, fiin'că, mai ştii, lu' Curley te pomeneşti că nu i-o plăcea să-şi vază nevasta-n grajd cu noi ăştia bagabonții cu bocceaua-n spinare.

Ea se uită de la o față la alta şi îi văzu pe toți ostili. Cel mai lung se uită la Lennie, până ce el îşi plecă ochii, fâstâcit. Deodată ea întrebă:

— Da' din ce te-ai ales cu vânătăile alea pe obraz?

Lennie ridică o privire vinovată.

— Cine, io?

— Îhî, tu.

Lennie se uită după ajutor spre Candy şi-apoi îşi coborî iar privirea în poală.

— Şi-a prins mâna într-o maşină, zise.

Nevasta lui Curley izbucni în râs.

— Bine. Macină, ai? Vorbesc io cu tine mai târziu. Mie-mi place maşinile.

Candy interveni:

— Să-l laşi în pace pe băiatu' ăsta. Să nu care cumva să te legi de el. O să-i spui lu' George ce-ai zis. George n-ar' să rabde să te legi de Lennie.

— Da’ cine-i George? întrebă ea. Ăla micu’ cu care ai venit?

Lennie zâmbi fericit.

— El e, spuse. El e ăla, şi-o să mă lase să văz de iepuri.

— Păi dacă atâta lucru vrei tu, pot şi io să fac rost de nişte iepuri.

Crooks se sculă de pe pat şi se îndreptă s-o înfrunte.

— Ajunge, spuse rece. N-ai niciun drept să vii în odaia unui negru. Şi nici n-ai niciun drept să te fâţâi p-aci. Acu’ să faci bine să pleci, şi cât mai repede. Că de nu, îi spui lu’ şefu’ să nu te mai lase să intri-n grajd niciodată.

Ea se întoarse spre el dispreţuitoare:

— I-ascultă, cioroiule! Tu ştii ce pot io să-ţi fac dacă nu-ţi ţii fleanca?

Crooks se holbă la ea, desnădăjduit; apoi se aşeză pe patul lui şi se retrase în sine. Ea se apropie, încolţindu-l:

— Ştii ce pot să fac, dacă vreau?

Crooks parcă se făcea mai mic; se strânse lângă perete.

— Da, coană.

— Ei, atunci a stai la locu’ tău, cioroiule. Dacă vreau, pot să pui să te spânzure de-o cracă, şi-aşa de lesne că n-ar fi nicio scofală, nici n-aş avea de ce să mă bucur.

Crooks se redusese la nimic. Nu mai avea nici personalitate, nici „eu”, nimic care să placă

sau să displacă. Spuse: „Da, coană”, şi vocea îi era lipsită de orice nuanță.

O clipă ea stătu aplecată deasupră-i, de parcă ar fi aşteptat ca el să se mişte, pentru a-l plesni iar cu biciul; dar Crooks şedea neclintit, cu ochii în lături, cu tot ce-ar fi putut fi lovit retras în sine. În cele din urmă, ea se îndreptă spre ceilalți doi. Moş Candy nu îşi putea lua ochii de la dânsa.

— Dacă faci una ca asta, noi o să spunem; zise în cele din urmă, liniştit. O să spunem c-ai ticluit-o împotriva lu’ Crooks.

— Spuneți şi duceți-vă dracului! strigă ea. N-ar sta nimeni să v-asculte, ştiți foarte bine. Nimeni n-ar sta să v-asculte.

Candy recunoscu:

— Nu... n-ar sta nimeni să ne-asculte.

Lennie scânei:

— Ah, să fie George aciia... aciia...

Candy trecu către dânsul.

— N-ai nicio grijă, spuse. Adineauri i-am auzit pe băieți venind ’napoi. Mă prind că George o fi şi ajuns in dormitor.

Se întoarse către nevasta lui Curley.

— Acu’ ai face bine să te duci acasă, spuse liniştit. Dacă pleci acuşica, n-o să-i spunem lu’ Curley c-ai fost acilea.

Ea îl măsură cu răceală.

— Nu prea crez c-ai auzit nimic.

— De, dacă nu eşti sigură, mai bine-ai face să fii cuminte, să n-o pățeşti cumva.

Ea se îndreptă spre Lennie:

— Îmi pare bine că l-ai pocnit nițel pe Curley. Demult şi-o caută cu lumânarea. Câteodată îmi vine şi mie să-l pocnesc.

Se strecură pe uşă, dispărând în întunericul grajdului. Şi cât trecu prin grajd, se auziră lanțurile hamurilor zornăind, câțiva cai sforăiră şi alții tropăiră din copite.

Crooks păru să iasă cu încetul din straturile apărătoare în care se înfăşurase.

— Era adevărat ce spuseşi, că se întoarseră băieții? întrebă.

— Fireşte. Îi auzii.

— Da? Io n-am auzit nimica.

— A zăngănit poarta, spuse Candy.

Apoi continuă:

— Doamne Isuse, ştie să umble tiptil nevasta asta a lu' Curley. Zic că s-a-nvățat, de când tot încearcă.

Crooks evită acum subiectul.

— Poate c-ar fi mai bine, mă băieți, să plecați acuma, zise. Nu ştiu dacă mai am chef să mai stați p-aci. Un om de culoare trebuie să aibă şi el nişte drepturi, chiar dacă nu-s pe plăcu' lui.

Candy spuse:

— Cățeaua aia nu trebuia să fi vorbit aşa cu tine.

— N-are nimica, făcu posomorât Crooks. Unde-ați venit voi aciia şi-ați şezut cu mine, uitasem. E-aşa cum spune dânsa.

Se auzi sforăit de cai în grajd şi zornăitul lanțurilor şi un glas chemă:

— Lennie! Ei, Lennie! Eşti în grajd?

— E George, strigă Lennie.

Şi răspunse:

— Acilea-s, George. Acilea.

O clipă mai târziu, George apăru în cadrul uşii, aruncând în juru-i o privire dezaprobatoare.

— Ce cauți în odaia lui Crooks? N-aveai ce căta aci.

Crooks dete din cap.

— Aşa le-am zis şi io, da' ei tot a intrat.

— Şi tu de ce nu-i dăduşi afar'?

— Că nu prea-mi veni, spuse Crooks. Lennie e băiat bun.

Acum se agită Candy.

— Ascultă, George! Am tot socotit. Am dibuit io că chiar şi cu iepurii ăia putem să facem nişte bani.

George se întunecă.

— Parcă-ți spusei ca să nu vorbeşti cu nimenea de treaba asta.

Candy zise, abătut:

— Nu vorbii cu nimeni decât numa' cu Crooks.

George spuse:

— Ei, ia plecați voi d-acia, mă băieți. Doamne, niciun minut nu poci să lipsesc.

Candy şi Lennie se ridicară şi se îndreptară spre uşă. Crooks chemă:

— Candy!

— Hă?

— Mai ții minte ce-ți spusei, de săpat şi de-ajutat la orice?

— Îhî, făcu Candy. Țiu minte.

— Păi, uită ce-ți spusei. Nu era serios. Glumeam şi io. Nu mi-ar plăcea să mă duc să stau într-un loc ca ăla.

— De, foarte bine, cum zici tu. Noapte bună.

Cei trei bărbați ieşiră pe uşă. Cât trecură prin grajd, se auziră caii sforăind şi lanțurile zăngănind.

De pe patul unde şedea, Crooks se uită câteva clipe la uşă, apoi întinse mâna după sticla cu ulei de frecție. Îşi scoase cămaşa din pantaloni, la spate, turnă câteva picături de ulei în palma-i trandafirie şi, întinzând mâna înapoi, se apucă agale să-şi frece spinarea.

CAPITOLUL CINCI

LA UN CAPĂT AL GRAJDULUI SE RIDICA o claie mare de fân proaspăt şi deasupra clăii atârna de scripetele său furca cu patru coarne. Fânul se lăsa ca un povârniş de munte până-n celălalt capăt al grajdului, unde se mai găsea un loc neted încă neumplut cu noua recoltă. Pe delături se vedeau ieslele şi printre stinghii se zăreau capetele cailor.

Era duminică după-masă. Caii, la odihnă, ciupeau din smocurile de fân rămase, şi tropăiau pe loc din copite, şi muşcau lemnul ieslelor, şi zornăiau din lanțurile cu care erau legați.

Soarele de după-amiază strecura fâşii prin crăpăturile pereților grajdului şi aşternea dâre luminoase prin fân. În aer stăruia bâzâitul muştelor, susurul leneş al după-amiezii.

De afară veneau clinchete de potcoave ce izbeau ținta şi strigăte de încurajare sau de ironie ale oamenilor adunați la joc. În grajd însă era linişte, şi zumzet molcom, şi căldură.

Nu mai era nimeni în grajd decât Lennie, şi Lennie şedea în fân, alături de o ladă de ambalaj aşezată sub o iesle, la capătul grajdului care nu era încă umplut cu fân. Lennie şedea în fân şi se uita la un cățeluş mort ce zăcea în fața lui. Se uită la el timp îndelungat, şi-apoi întinse mâna lui

enormă şi-l netezi peste tot trupul. Şi Lennie vorbea încetişor căţeluşului.

— De ce-ai murit? Nu eşti mic ca şoarecii. Io nu te-am lovit aşa tare.

Ridică în sus capul căţeluşului, îi cercetă chipul şi-i spuse:

— Acuma George n-o să mă mai lase să-ngrijesc iepurii, dacă vede că tu ai murit.

Scobi în fân o mică adâncitură, aşeză în ea căţeluşul şi-l acoperi bine cu fân, să nu se mai vadă. Dar continuă să se uite ţintă la moviliţa ce-o făcuse.

— N-am făcut rău chiar aşa mare, zise, ca să mă duc să m-ascunz în hăţiş. Aş! nu… N-am făcut chiar aşa rău! O să-i spui lu' George că l-am găsit mort.

Dezgropă căţeluşul şi-l examină amănunţit, apoi îşi trecu mâna peste trupul lui, de la urechi până la coadă. Urmă să vorbească, mâhnit:

— Da' el o să ştie. George todauna ştie. Ar' să z'că: „Tu ai făcut asta. Nu-ncerca să mă minţi." Şi-ar să zică: „Acu' uite, pentru că făcuşi asta, n-ai să mai îngrijeşti deloc iepurii."

Dintr-o dată i se stârni mânia.

— Afurisitule! strigă. De ce trebuia să mori? Tu nu eşti mic ca şoarecii.

Culese de pe jos căţeluşul şi-l zvârli cât colo. Îi întoarse spatele. Şezu încovoiat peste genunchi, şoptind:

— Acu’ n-o să mai îngrijesc iepurii. Acu’ n-o să mă mai lase.

Se legăna încolo şi încoace, copleşit de mâhnire.

De afară se auzi un clinchet de potcoavă izbind jalonul de fier, şi apoi oarecare zarvă de glasuri. Lennie se sculă şi aduse înapoi căţeluşul mort, îl puse în fân şi se aşeză lângă el. Îl mângâie iar.

— Nu fuseşi destul de mare, îi zise. Mereu mi-a spus, toţi, că eşti încă prea mic. Da’ io n-am ştiut că poci să mori aşa lesne.

Îşi trecea degetele peste urechea moale a căţeluşului.

— Poate că George n-ar’ să se supere, zise. Că lu’ George nu-i păsa de afurisitu’ ăsta de căţeluş.

Dinspre capătul ultimului stăriog se apropie nevasta lui Curley. Păşea foarte uşurel şi Lennie nu o văzu. Purta rochia ei de bumbac viu colorată şi papucii cu pompoane din fulgi roşii de struţ. Faţa îi era fardată şi zulufii atârnau la locurile lor, ca nişte cârnăciori. Fu chiar lângă dânsul mai înainte ca Lennie să ridice ochii şi s-o vadă.

Cuprins de panică, el aruncă un pumn de fân peste căţel. Se uită posomorât în sus, la dânsa.

Ea zise:

— Ce-ai acolo, micule?

Lennie îi aruncă o privire severă.

— George spune că n-am voie să am n’ica d-aface cu ’mneata, să nu vorbesc cu ’mneata şi pace.

Ea râse.

— George îți comandă ce să fad şi ce să nu faci? În toate alea?

Lennie îşi coborî privirea în fân.

— ’Ce că nu mai am voie să-ngrijesc iepurii dacă stau de vorbă cu ’mneata sau n’ica.

Ea spuse calm:

— I-e frică să nu se-nfurie Curley. Ei, da’ Curley poartă-acu mâna dreaptă legată de gât, şi dacă Curley se-nfurie, poți să-i fărâmi şi mâna ailaltă. Crezi că m-ai dus tu pe mine când mi-ai spus că şi-a prins-o-ntr-o maşină?

Dar Lennie nu se lăsă atras.

— Nu, dom’le. N-am voie să vorbesc cu ’mneata şi pace.

Ea se lăsă în genunchi lângă dânsul în fân.

— Ascultă, spuse. Toți băieții-s la o întrecere de potcoave. E d-abia patru ceasu’. Nici unu’ din ei n-ar’ să plece de la întrecerea aia. De ce să nu stau de vorbă cu tine? Niciodată n-apuc să stau de vorbă cu nimeni. Mi-e urât de nu mai pot.

Lennie zise:

— Bine, da’ io nu trebuie să vorbesc cu ’mneata şi pace.

— Mi-e urât, spuse ea. Tu poți să vorbeşti cu lumea, da’ io nu pot să vorbesc decât numa’ cu

Curley. Alminteri se-nfurie. Ție cum ți-ar plăcea să nu vorbeşti cu nimeni?

Lennie spuse:

— Bine, da' io nu trebuie. Lu' George i-e frică să nu dau de bocluc.

Ea schimbă subiectul.

— Ce ții acoperit acolo?

Atunci lui Lennie i se întoarse toată mâhnirea.

— O! e cățelu' meu, spuse trist. Cățeluşu' meu.

Şi degetele lui măturară de-o parte fânul ce-l acoperea.

— Păi e mort! strigă ea.

— Era aşa mic, spuse Lennie. Mă jucam şi io cu el… şi el se făcea că vrea să mă muşte… şi io mă făceam că vreau să-l pocnesc… şi… şi l-am pocnit. Şi el a rămas mort.

Ea îl consolă.

— Eh, nu te necăji. O javră acolo. Găseşti tu lesne alta. Tot ținutu-i plin de javre d-astea.

— Da' nu-i numa' asta, explică Lennie cu jale. George acu' n-ar' să mă mai lase să văz de iepuri.

— Da' de ce?

— Păi a zis că dacă mai fac iar rele, n-ar' să mă mai lase să văz de iepuri.

Ea veni mai aproape de el şi-i vorbi mângâios:

— Să nu-ți fie frică să vorbeşti cu mine. I-auzi cum zbiară ăia afară. Au pus prinsoare patru dolari la întrecerea aia. Nu pleacă nici unu' d-acolo pin' nu se isprăveşte.

— Dacă mă vede George că vorbesc cu 'mneata, ar să mă ocărască rău, spuse Lennie prevăzător. Aşa mi-a spus.

Pe fața ei se oglindi mânia.

— Da' ce-i cu mine? strigă. Da' ce, i-o n-am dreptu' să vorbesc cu nimenea? Ce crede el că sunt io, da' ce? Tu eşti un băiat de treabă. De ce să nu pot să vorbesc cu tine? Doar nu-ți fac niciun rău.

— George spune c-o să ne bagi în bocluc.

— Aiurea! făcu ea. Da' ce rău îți fac io? Nu se gândeşte nimenea dintre dânşii cum trăiesc io acilea! Ce le pasă lor! Ascultă ce-ți spui: io nu-s învățată să trăiesc aşa. Io puteam să fiu cineva.

Adăugă, sumbru:

— Şi nu se ştie dacă n-o să fiu odată şi-odată!

Şi apoi vorbele ei năvăliră, într-o pătimaşă sete de comunicare, de parcă s-ar fi temut că cel ce-o asculta i-ar fi putut fi smuls.

— Io am stat chiar în Salinas, povesti. Venisem acolo de copil. Ei, şi într-un rând a trecut p-acolo o trupă de teatru, şi-am făcut cunoştință cu unu' din actori. El a zis c-aş putea să merg şi io cu trupa lor. Da' bătrâna mea n-a vrut să mă lase. 'Cea că nu se poate, fiincă aveam numa'

cinş'pe ani. Da' ăla zicea că se poate. Să mă fi dus, nu trăiam acuma aşa cum mă vezi, poți să-ți închipui…

Lennie îşi trecea mâna încoace şi încolo peste trupul cățeluşului mort.

— O s-avem un locşor al nostru… şi iepuri, explică.

Ea îşi urmă repede povestea, ca să nu mai fie întreruptă.

— Altădată am făcut cunoştință c-un tip care lucra la filme. Am fost cu el la Riverside Dance Palace. Ala zicea c-o să mă pună să joc în filme. Zicea că-s născută să fiu actriță. De cum se-ntorcea la Hollywood, a zis c-ar' să-mi scrie.

Se uită îndeaproape la Lennie ca să vadă dacă-l impresionase.

— N-am primit niciodată scrisoarea aia, spuse. Am ştiut todauna că mi-o şterpelise bătrâna mea. Ei, cum era să rămâi într-un loc de unde nu puteam să plec nicăieri ori s-ajung cineva, şi unde îți mai şi fură scrisorile! Şi-am şi întrebat-o dacă mi-o şterpelise dânsa şi dânsa a zis că nu. Şi-atuncea m-am măritat cu Curley. L-am cunoscut tot în seara aia, la Riverside Dance Palace …M-asculți? întrebă.

— Io? Sigur.

— Uite, asta n-am mai spus-o la nimeni pân-acu'. Poate nici n-ar trebui să spui. Mie nu-mi place Curley. Nu e băiat bun.

Şi cum îi făcuse confidențe, se dete mai aproape de Lennie, şezând lângă el.

— Puteam să joc în filme, şi să fi avut rochii frumoase, care le poartă alea. Şi puteam să fi stat în hotelurile ale mari, şi să mă fotografieze. Şi când se dă premierele alea, puteam să fi mers şi eu, şi puteam să vorbesc şi la radio – nu mă costa niciun ban, pentru c-aş fi fost şi io în film. Şi toate rochiile alea frumoase care le-aş fi purtat, cum le poartă alea-n filme. Fiincă tipu' ăla a spus că io-s născută să fiu actriță.

Ridică ochii către Lennie şi făcu un mic gest grandios cu brațul şi cu mâna ca să arate că ştie să joace. Degetele urmau încheietura mâinii, care luase conducerea, cu degetul mic grandilocvent separat de celelalte.

Lennie oftă adânc. De afară răzbi un zăngănit de potcoavă pe metal şi apoi un cor de aclamații.

— A băgat unu' potcoava pe țăruş! spuse nevasta lui Curley.

Acum lumina se înălța, pe când soarele cobora spre asfințit, şi fâşiile luminoase urcau pe perete şi cădeau pe iesle şi pe capetele cailor.

Lennie zise:

— Poate că dac-aş duce cățeluşu' ăsta afară, şi l-aş lepăda undeva, George n-ar mai şti niciodată. Şi-atunci n-ar mai fi niciun necaz cu îngrijitu' iepurilor.

Nevasta lui Curley spuse mânioasă:

— Tu la alceva decât la iepuri nu poți să te gândeşti?

— O s-avem un locşor al nostru, explică Lennie răbdător. O s-avem o casă şi-o grădină şi-un petic cu luțernă, şi luțerna aia ar' să fie pentru iepuri, şi io iau un sac şi-l umplu bine cu luțernă şi p-ormă-l duc la iepuri.

— Da' de ce te dai aşa în vânt după iepuri? întrebă ea.

Lennie trebui să se gândească cu grijă până să poată ajunge la o concluzie. Se apropie prudent de dânsa, până aproape s-o atingă.

— Îmi place să mângâi lucruri frumoase. Odată, la un bâlci, am văzut iepuri din ăia cu păr lung. Te crez că erau frumoşi! Câteodată mângâi şi şoareci, da' numa' când nu găsesc ceva mai bun.

Nevasta lui Curley se trase nițel mai departe de el.

— Cred că eşti scrântit, spuse.

— Ba nu-s, explică Lennie cu gravitate. George zice că nu-s. Îmi place să mângâi cu degetele lucrurile frumoase, şi moi.

Ea se linişti întrucâtva.

— Ei, păi cui nu-i place? Mie-mi place s-ating mătasea şi catifeaua. Ție-ți place s-atingi catifeaua?

Lennie chicoti de plăcere.

— Te crez, zău! strigă fericit. Şi-am avut şi io. Mi-a dat-o o cocoană, şi cocoana aia era tuşă-mea

Clara. Mi-a dat-o mie, uite o bucată atâta de mare! Ce bine-ar fi s-o am acuma aciia!…

O întunecare i se lăsă pe faţă.

— Am pierdut-o, făcu. N-am mai văz't-o demult.

Nevasta lui Curley râse de el.

— Eşti scrântit, spuse. Da' eşti drăguţ în felu' tău. Parc-ai fi un copil mare. Da' poa' să te-nţeleagă omu' cam ce vrei să zici. Câteodată şi io, când mă pieptăn, stau şi-mi netezesc păru' cu mâna, şi-mi place că-i aşa moale şi frumos. Fiincă-l periez mult. D-aia-i frumos. Ia pune mâna, uite ici.

Îi luă mâna şi i-o aşeză pe cap.

— Uite, pipăie p-aci, să vezi ce moale e.

Degetele enorme ale lui Lennie se apucară să-i pipăie părul.

— Vezi să nu mă ciufuleşti, zise ea. Lennie făcu:

— O, ce bun e, şi-l mângâie mai apăsat. O, ce bun!

— Bagă de seamă, că-mi strici pieptănătura!

Apoi strigă supărată:

— Acu' isprăveşte, că mi-l strici de tot!

Îşi smuci capul la o parte, dar degetele lui Lennie se încleştară în părul ei şi-l ţinură.

— Dă-i drumu'! strigă ea. N-auzi să-i dai drumu'!

Lennie intrase în panică. Fața îi era crispată. Atunci ea țipă – şi mâna cealaltă a lui Lennie i se puse pe gură şi pe nas.

— Te rog, nu fă asta! se ruga el. O! Te rog, nu țipa. George o să fie supărat foc.

Ea se lupta cu violență sub mâinile lui. Dădea într-una din picioare, în fân, şi se zvârcolea ca să scape; şi de sub mâna lui Lennie răzbi un țipăt înăbuşit. Lennie începu să strige de spaimă:

— O! Te rog, nu mai fă aşa! o imploră. George ar' să spună că iar am făcut ceva rău. N-ar' să mă mai lase să văz de iepuri!

Îşi mişcă nițel mâna şi în clipa aceea se auzi iar strigătul ei răguşit. Atunci Lennie se supără.

— Ascultă, nu mai fă aşa! Nu vreau ca să zbieri. O să mă bagi în bocluc, cum a spus George c-ar să fie. Să nu mai faci aşa!

Iar dânsa continua să se lupte şi ochii îi erau nebuni de groază. Atunci el o scutură, şi se mânie pe ea.

— Nu mai tot zbiera, îi spuse, şi-o scutură.

Şi trupul ei căzu greu la pământ, ca un peşte după ce-a încetat să se zbată. Şi apoi nu mai mişcă. Lennie îi frânsese gâtul.

El o privi şi, cu grijă, îşi luă mâna de pe gura ei, iar ea rămase neclintită.

— Nu vreau să-ți fac niciun rău, zise, da' dacă țipi, George ar' să se înfurie.

Când ea nu răspunse şi nici nu se mişcă, el se aplecă foarte aproape asupră-i. Îi ridică un braț

şi-l lăsă să cadă. O clipă păru uluit. Apoi şopti înspăimântat:

— Făcui ceva rău. Iar făcui ceva rău.

Îngrămădi fân peste ea până ce-o acoperi în parte.

De dincolo de grajd se auziră strigătele bărbaţilor şi un repetat zăngănit de potcoave pe metal. Pentru prima oară Lennie deveni conştient de lumea de-afară. Se chirci în fân şi ciuli urechea.

— Am făcut ceva rău de-adevărat, spuse. Nu trebuia să fi făcut asta. George ar' să fie foarta supărat. Şi el a zis... să te-ascunzi în hăţiş până vin eu. Aşa a zis.

Lennie se duse înapoi şi se uită la tânăra femeie moartă. Căţeluşul zăcea în apropierea ei. Lennie îl culese de pe jos.

— O să-l arunc, zise. E destul de rău şi-aşa...

Vârî căţeluşul sub haină şi apoi se târî până la peretele grajdului şi se uită printre crăpături, spre jocul de potcoave. Apoi se târî prin-prejurul ultimei iesle şi dispăru.

Dârele de soare se înălţaseră acum sus pe perete, şi în grajd domnea o lumină din ce în ce mai blândă. Nevasta lui Curley zăcea pe spate, pe jumătate acoperită cu fân. În grajd era mare linişte, şi peste toată ferma pogorâse liniştea după-amiezii. Chiar şi zăngănitul potcoavelor azvârlite, chiar şi glasurile jucătorilor, parcă se

domoleau. Aerul din grajd se cufunda în penumbră mai repede decât lumina de zi de-afară. Un porumbel intră în zbor prin canatul uşii deschis pentru fân, dădu roată încăperii, şi îşi luă iar zborul. De după ultimul stănog se ivi o cățea ciobănească, slabă şi lungă, cu țâțele atârnând grele. La jumătatea drumului înspre lada de ambalaj unde îi erau puii, adulmecă mirosul femeii moarte şi i se zbârli părul de-a lungul şirei spinării. Scânci, apoi se târî cu burta la pământ până la ladă şi sări înăuntru, printre puii ei.

Nevasta lui Curley zăcea pe jumătate acoperită de fânul galben. Şi josnicia, şi visurile ce le urzise, şi nemulțumirea, şi setea de a stârni atenție pieriseră cu toatele de pe fața ei. Era tare drăguță şi simplă, şi chipul îi era gingaş şi tânăr. Obrajii fardați şi buzele vopsite cu roşu o făceau să pară vie, dormind uşor. Zulufii, ca nişte cârnăciori delicați, erau răspândiți în fân, îndărătul capului ei, şi buzele îi erau întredeschise.

Cum se întâmplă uneori, clipa se statornici; pluti şi zăbovi mult dincolo de durata unei clipe. Şi orice sunet încetă şi orice mişcare încetă, cu mult dincolo de durata unei clipe.

Apoi, treptat, timpul se trezi iar şi se târî leneş înainte. Caii tropăiră, de cealaltă parte a ieslelor, şi lanțurile zornăiră. Afară, glasurile bărbaților se făcură mai puternice şi mai limpezi.

De după ultimul stănog se auzi glasul lui moş Candy.

— Lennie! striga el. Mă, Lennie! Aicea eşti? Am mai făcut nişte socoteli. Hai să-ți spui ce mai putem face, Lennie.

Mo-ş Candy apăru dindărătul ultimului stănog.

— Hai, mă Lennie! strigă iar, apoi tăcu şi rămase locului, țeapăn.

Îşi frecă ciotul neted al mâinii de țepii albi din obraji.

— Nu ştiam că eşti aici, îi spuse nevestei lui Curley.

Când dânsa nu-i răspunse, el păşi mai aproape.

— Nu faci bine că dormi aciia, îi spuse dojenitor; apoi se aplecă asupră-i. O, Isuse Cristoase!

Privi în juru-i descumpănit, şi îşi frecă barba. Apoi sări în sus şi se năpusti afară din grajd.

Dar grajdul acum se însuflețise. Caii tropăiau şi sforăiau, îşi mestecau paiele culcuşului şi zornăiau din lanțuri. Într-o clipă, Candy fu înapoi, însoțit de George.

George spuse:

— Ce-aveai cu mine?

Candy arătă spre nevasta lui Curley, George rămase cu privirea pironită acolo. Păşi mai

aproape, şi apoi, ca un ecou, repetă cuvintele lui Candy:

— O, Isuse Cristoase!

Se lăsă în genunchi lângă dânsa. Puse mâna pe inima ei. Şi când în cele din urmă se ridică, încet şi țeapăn, fața lui era dură şi de nepătruns, ca lemnul, şi privirea îi era aspră.

Candy spuse:

— Da' cine-o fi făcut asta?

George îl privi cu răceală:

— Nu-ți dă-n gând? întrebă.

Şi Candy tăcu.

— Trebuia să-mi dea prin minte, spuse George făr' de nădejde. Cred că undeva, în adâncu' minții ştiam.

Candy întrebă:

— Acu' ce facem, George? Ce facem?

Lui George îi trebui mult timp până să răspundă:

— Crez… că trebuie să le spunem… băieților. Crez că trebuie să-i găsim şi să-l închidem. Nu putem să-l lăsăm să fugă. Păi ar muri de foame, bietul nerod…

Şi încercă să se liniştească:

— Poate l-or închide şi-or fi buni cu el.

Dar Candy spuse cu ațâțare:

— Trebuie să-l lăsăm să scape. Tu nu-l ştii pe Curley. Curley o să vrea să fie linşat. Curley n-o să se lase până nu-l vede mort.

George rămase cu ochii la buzele lui Candy.

— Îhî, spuse în cele din urmă, ai dreptate. Curley aşa ar' să facă. Şi ăilalți la fel.

Şi se uită îndărăt, la nevasta lui Curley. Acum Candy îşi rosti teama lui de căpetenie.

— Noi amândoi tot putem să luăm locu' ăla, nu-i aşa, George? Noi amândoi putem să ne ducem acolo şi să trăim omeneşte, nu, George? Nu?

Mai înainte ca George să răspundă, Candy lăsă capul în jos şi se uită în fân. Ştia. George spuse cu blândețe:

— Io crez c-am ştiut dintru-nceput. Crez c-am ştiut că n-o facem noi niciodată. Da' lui atâta-i plăcea s-auză povestea asta, pân' ce-ncepusem şi io să crez c-o facem.

— Va să zică... nicio nădejde... a căzut în baltă? întrebă Candy posomorât.

George nu-i răspunse la întrebare. Zise:

— O să muncesc să-mi împlinesc luna şi-o să-mi iau ăi cinzeci de dolari şi-o să stau toată noaptea în vr'un prăpădit de bordel. Ori o să şez în vre'o cârciumă până pleacă toată lumea. Şi după aia iar mă-ntorc să lucrez o lună şi iar am cinzeci de dolari.

Candy spuse:

— Şi ce băiat bun e. N-aş fi gândit să facă una ca asta.

George iar îşi țintui privirea asupra nevestei lui Curley.

— Lennie n-a făcut-o din răutate, spuse. Mereu face la rele, da' niciodată din răutate.

Îşi îndreptă spinarea şi privi iar spre Candy.

— Acu' ascultă aici. Trebuie să le spunem băieților. Crez c-or să-l aducă aciia. N-avem încotro. Al'ceva n-avem ce face. Poate că n-or să-i facă niciun rău.

Adăugă tăios:

— N-o să-i las să facă niciun rău Iu' Lennie. Acu' ascultă aci. Băieții ar putea să crează că am şi io vr'un amestec. Io mă duc în dormitor. După aia, cam într-un minut, 'mneata intri şi le spui băieților c-ai găsit-o moartă, şi io o să viu cu ăilalți împreună şi-o să mă fac că n-am văz't-o pân'atunci. Vrei să faci aşa? Ca să nu crează băieții că am vrun amestec?

Candy zise:

— Sigur, George. Sigur c-aşa oi face.

— Bine. Lasă-mi timp vreo două minute şi-apoi vii fuga dintr-acilea şi spui cum c-ai găsit-o atunci. Io mă duc.

George întoarse spatele şi plecă repede.

Cit străbătu grajdul, moş Candy îl urmări cu privirea. Apoi se uită îndărăt neajutorat, spre nevasta lui Curley şi, treptat, durerea şi mânia lui crescură, până prinseră glas.

— Haimana afurisită! spuse cu răutate. O făcuşi, ai? Zic că ți-o părea bine. Toți a ştiut că pân' la urmă o să ne bagi în bocluc şi c-o să strici

tot. N-ai fost bună de nimic. Cum nu eşti bună de nimic nici acu', putoare păcătoasă!

Îşi trase lacrimile pe nas şi glasul îi tremură.

— Puteam să fi plivit pin grădină şi să spăl vasele ălora.

Tăcu, şi apoi începu iar să vorbească, repetând, ca o psalmodie, cuvintele bine cunoscute:

— Şi să fi venit vr'un circ, sau vr'un meci de base-ball… noi ne duceam acolo… 'Ceam: „Dă-o dracu' de muncă", şi ne duceam. Nu ceream voie la nimeni. Şi era să fie şi-un porc, şi păsări… şi iarna… sobița aia bună, rotundă… şi când venea ploaia, noi stăm frumos pe lângă ea.

Îl orbiră lacrimile. Se întoarse şi ieşi cu un pas sleit din grajd, frecându-şi țepii din obraz cu ciotul mâinii.

Afară, zgomotul jocului încetă. Se înălțau voci întrebătoare, se dezlănțui tropot de bocanci şi bărbații năvăliră în grajd. Slim şi Carlson, şi flăcăul Whit, şi Curley, şi Crooks, mai îndărăt, la distanța cuvenită, ca să nu atragă atenția. Candy venea în urma lor şi ultimul dintre toți veni George.

George îşi pusese haina albastră de doc şi îşi încheiase nasturii, şi îşi trăsese bine pe ochi pălăria lui neagră. Oamenii trecură în galop pe lângă ultimul stănog. Ochii lor o desluşiră în penumbră pe nevasta lui Curley. Se opriră, stătură şi se uitară.

Apoi Slim se apropie liniştit de ea, şi-i cercă pulsul. Cu un deget subțire atinse obrazul moartei, apoi vârî mâna sub ceafa ei uşor răsucită şi cu degetele îi palpă vertebrele gâtului. Când se ridică, oamenii năvăliră aproape şi tăcerea se sparse.

Curley se însufleți brusc.

— Ştiu cine-a făcut-o! strigă. Ala marele, ticălosu' ăla. Sunt sigur că el e. Păi dar, toți ăilalți erau afar', jucau potcoave.

Se ațâță până la furie.

— Pui io mâna pe el. Mă duc să-mi iau puşca. Io cu mâna mea o să-l omor pe ticălosu' ăla! O să-i găuresc mațele. Hai, băieți.

În goană din grajd, furibund. Carlson ieşi şi zise:

— Mă duc să-mi iau şi io pistolu'.

Şi plecă şi el în fugă.

Slim se îndreptă liniştit către George.

— Zic c-aşa e, că Lennie o fi făcut-o, spuse. Are ceafa frântă. Lennie era în stare să facă una ca asta.

George nu răspunse, dar dete din cap încet. Pălăria îi era atât de îndesată pe frunte că-i acoperea ochii.

Slim vorbi mai departe:

— Poate la fel ca de data aia, la Weed, de care mi-ai povestit.

George dete iarăşi din cap. Slim oftă:

— De, zic că trebuie să-l prindem. Unde crezi că s-o fi putut duce?

Îi trebui multă vreme lui George până să poată scoate o vorbă.

— S-o fi... s-o fi dus spre sud, zise. Noi am venit din spre nord, aşa că dânsu' s-o fi dus spre sud.

— Zic că trebuie să-l prindem, repetă Slim.

George veni mai aproape.

— Nu s-ar putea să-l aducem aciia şi pormă să-l închiză? E țicnit, Slim. N-a făcut-o din ticăloşie.

Slim aprobă din cap.

— S-ar putea, zise. Dac-am putea să-l închidem pe Curley. Da' Curley ar' să vrea să-l omoare. Mai e şi-acuma turbat din pricina mâinii. Şi-apoi, dacă-l închide şi-l leagă şi-l bagă-ntr-o cuşcă! Nici asta nu e bine, George.

— Ştiu, spuse George, ştiu.

Carlson veni alergând.

— Ticălosu' mi-a furat pistolu', strigă. Nu mai e-n sacu' meu.

Pe urmele lui venea Curley, ținând o puşcă în mâna sănătoasă. Se calmase acum.

— Ei, sânteți gata, băieți? făcu. Are Negru o puşcă. Ia-o 'mneata p-aia, Carlson. Şi de cum îl vezi, nu-l lăsa să scape. Trage-n burtă, găureşte-i mațele. Ca să cază imediat.

Whit spuse ațâțat:

— Io n-am armă.

Curley zise:

— Tu te duci la Soledad şi-aduci poliția. Ia-l pe Al Wilts, ajutoru' de şerif. Acu' hai să mergem.

Se întoarse bănuitor către George.

— 'Mneata vii cu noi, băiete.

— Da. Viu, zise George. Da' ascultă aciia, Curley. Bietu' băiat e țicnit. Nu-l împuşcați. N-a ştiut ce face.

— Să nu-l împuşcăm? urlă Curley. A luat pistolul lu' Carlson. Te crez c-o să-l împuşcăm.

George spuse moale:

— Poate să-l fi pierdut, Carlson, pistolu' ăla…

— Azi 'neată l-am văz't, spuse Carlson. Aş, mi l-a luat ăla!

Slim sta uitându-se în jos, la nevasta ' lui Curley.

— Curley, spuse, n-ar fi mai bine să stai tu aciia cu nevastă-ta?

Curley se încinse la față.

— Ba mă duc, zise. Io cu mâna mea o să-i găuresc mațele ăluia, cu toate c-am numa' o mână. Io o să-l prinz.

Slim se îndreptă către Candy.

— Atunci stai 'mneata aciia cu dânsa, Candy. Noi ăştilalți am face bine să plecăm.

Se urniră din loc. George se opri o clipă alături de Candy şi amândoi o priviră pe fata cea moartă, până când Curley chemă:

— Hei, George! Fă bine şi ţin'te de noi, să nu gândim c-ai avut şi tu d-a face cu chestia asta!

George se luă încet după ei; picioarele i se târau, grele.

După ce plecară, Candy se ghemui în fân, tot uitându-se la faţa nevestei lui Curley.

— Bietul nerod! spuse cu blândeţe.

Zgomotul cetei de bărbaţi pierea. În grajd se lăsa treptat întunericul. Între stănoagele lor, caii tot mişcau pe loc din picioare şi-şi zornăiau lanţurile. Moş Candy se culcă în fân şi îşi acoperi ochii cu braţul.

CAPITOLUL ŞASE

OCHIUL DE APĂ ADÂNCĂ ŞI VERDE de pe râul Salinas se aşternea liniştit în după-amiaza târzie. Soarele părăsise valea şi suia povârnişurile munţilor Gabilan, iar crestele erau scăldate în lumina trandafirie. Dar lângă lacul de printre sicomorii cu coaja pestriţă se lăsase umbră paşnică.

Un şarpe de apă luneca în susul lăculeţului, răsucindu-şi capul, ca un periscop, dintr-o parte în alta. Străbătu înot lungimea ochiului de apă, până ajunse la picioarele unui stârc care sta neclintit la un vad. În tăcere, capul şi pliscul stârcului săgetară în jos şi-l culeseră din apă, apucându-l de cap, iar pliscul înghiţi micul şarpe, pe când coada i se zbătea încă, frenetic.

Susură o îndepărtată pală de vânt şi o răbufnire străbătu creştetele copacilor ca un val. Frunzele sicomorilor se răsuciră cu partea argintie în sus, frunzişul uscat, cafeniu, de pe jos, se lăsă dus de vânt câţiva metri. Şir după şir, vălurelele iscate de vânt săltau la suprafaţa verde a lacului.

La fel de brusc cum se iscase, vântul se potoli şi peste luminiş se lăsă iar liniştea. Stârcul sta neclintit lângă vad, în aşteptare. Alt şarpe de apă înotă pe lac în sus, răsucindu-şi capul ca un mic periscop dintr-o parte într-alta.

Deodată, ieşind din hăţiş, se ivi Lennie. Păşea binişor, cu mişcările prudente ale unui urs ce se furişează. Stârcul bătu aerul cu aripile, se desprinse de pe apă şi se îndreptă în zbor spre partea de jos a râului. Micul şarpe lunecă înlăuntrul trestiilor de pe malul lacului.

Lennie veni liniştit până la marginea ochiului de apă. Îngenunchie şi bău, abia atingând apa cu buzele. Când înapoia sa frunzişul uscat pârâi la trecerea unei păsăruici, capul îi ţâşni în sus şi el îşi ascuţi ochii şi urechile spre acel zgomot, până ce văzu pasărea, apoi îşi plecă iar capul şi bău mai departe.

Când termină, se aşeză pe mal, întorcând puţin spatele apei, încât să poată supraveghea intrarea în cărăruie. Îşi cuprinse cu mâinile genunchii şi îşi culcă bărbia pe ei.

Lumina se tot înălţa şi pe măsură ce părăsea valea, crestele munţilor păreau să se încingă de-o vâlvătaie tot mai vie.

Lennie spuse încetişor:

— Nu uitai, te crez, afurisit să fiu. M-ascunz în hăţiş şi-l aştept pe George.

Îşi trase pălăria adânc pe ochi.

— George ar' să mă ocărască rău, spuse. George ar să zică că ce bine-ar fi să fie el singur, să nu-i mai fac io necazuri.

Întoarse capul şi privi crestele luminate ale munţilor.

— Poci să mă duc colo sus şi să-mi caut o peşteră, zise.

Şi continuă mâhmt:

— ... şi niciodată n-o să mai mânc zeamă de roşii... da’ nu-mi pasă. Dacă George nu mă vrea... io poci să mă duc. Poci să mă duc.

Şi apoi se ivi, din capul lui Lennie, o bătrânică mică şi grăsulie. Purta ochelari cu lentile bulbucate şi un şorț enorm de ațică în pătrățele, cu buzunare, şi tot ce-avea pe ea era scrobit şi curat. Stătu în fața lui Lennie, îşi puse mâinile în şolduri şi îşi încreți fruntea către dânsul a mustrare.

Şi când vorbi, vorbi cu vocea lui Lennie:

— Ți-am spus şi iar ți-am spus, zise ea. Ți-am tot spus mereu: „Ascultă de George, fincă-i băiat tare de treabă şi-i atâta de bun cu tine.” Da’ tu niciodată nu iei aminte. Şi mereu faci lucruri rele.

Şi Lennie îi răspunse:

— Mi-am dat silința, tuşă Clara, mereu mi-am dat silința, tuşă. Da’ pân’ la urmă iar am greşit.

— Tu niciodată nu ții sama de George, urmă dânsa a vorbi cu glasul lui Lennie. El mereu a fost bun cu tine. Când are câte-o plăcintă, totdauna-ți dă ție jum’ate ori şi mai mult ca jum’ate. Şi când se-ntâmplă să fie zeamă de roşii, e-n stare să-ți dea şi toată porția lui.

— Ştiu, spuse Lennie cu glas jalnic. Mi-am dat silința, tuşă Clara, mereu mi-am dat silința, tuşă.

Ea îi tăie vorba:

— Ar fi putut, toată vremea, s-o ducă tare bine dacă nu erai tu. Îşi lua plata şi se ducea să-i tragă un chef la vreo casă cu târfe, şi putea să şază într-un local şi să joace câte-o partidă de biliard. Da' el săracu' trebuie să vază de tine.

Lennie gemu de mâhnire.

— Ştiu, tuşă Clara, ştiu, tuşă. O să mă duc sus la munte şi-o să-mi găsesc o peşteră un' să trăiesc. O să stau acolo, ca să nu-l mai supăr pe George.

— Zici tu aşa! răspunse ea sever. Mereu zici aşa, da' ştii foarte bine, ca un ticălos ce eşti, că n-o s-o faci niciodată. O să stai mereu acilea şi-o să-l fierbi pe George întruna, bietu' băiat.

Lennie zise:

— Ba poci şi să plec. Că George acu' tot n-o să mă mai lase să-ngrijesc iepurii.

Tuşa Clara dispăruse şi, din capul lui Lennie, ieşi la iveală un iepure enorm. Se aşeză în coadă în fața lui şi mişcă din urechi şi îşi zbârci nasul spre dânsul. Şi tot cu glasul lui Lennie vorbi.

— Să-ngrijeşti iepurii! spuse dispreţuitor. Ticălosule şi nebunule! Nu eşti vrednic nici să-i lingi încălțările la niciun iepure. Ai uita de ei şi i-

ai lăsa să flămânzească, asta-i face. Şi pormă ce-ar zice George?

— Ba n-aş uita, răspunse Lennie cu glas tare.

— Pe dracu n-ai uita, îl contrazise iepurele. Nu meriți nici funia cu car' să te spânzure. Dumnezeu ştie că George a făcut todauna tot ce-a putut ca să te scoață de la ananghie, da' degeaba. Dacă crezi tu acu' c-o să te lase George să vezi de iepuri, înseamnă că eşti şi mai țicnit decât erai. N-o să te lase. O să-ți tragă o ciomăgeală de mama focului, aia o să facă, să scoată răutatea din tine.

Acum Lennie se apără cu vehemență:

— Ba deloc. George n-o să facă una ca asta. Io-l cunosc pe George… nici nu mai ştiu de când… şi niciodată n-a dat cu bățu-n mine. El e bun cu mine. N-ar' să fie rău nici acu".

— Ei, da' acu' s-a săturat de tine până-n gât, spuse iepurale. O să-ți tragă o bătaie de mama focului şi-ar' să plece şi-ar' să te lase.

— Ba nu, n-ar' să mă lase! strigă Lennie înnebunit. N-o să facă una ca asta. El un' se duce, se duce cu mine-mpreună.

Dar iepurele tot repeta încetişor, într-una:

— Ar' să te lase, ticălos şi nebun ce eşti. Ar' să te lase singur. Ar' să te lase.

Lennie îşi astupă urechile cu amândouă mâinile.

— Ba n-ar' să mă lase, îți spui io că nu! Şi strigă: O, George, George, George!

George ieşi liniştit din hăţiş şi iepurele o zbughi înapoi în creierul lui Lennie. George spuse liniştit:

— Ce naiba zbieri aşa?

Lennie se sculă în genunchi:

— N-o să mă laşi, George, nu-i aşa? Ştiu io că n-o să mă laşi.

George se apropie, ţeapăn, şi se aşeză lângă el.

— Nu.

— Ştiam io! strigă Lennie. Tu nu eşti d-ăia.

George tăcea.

Lennie spuse:

— George.

— A?

— Iar am făcut ceva rău

— N-are nimica, spuse George.

Şi rămase iar tăcut.

Doar vârfurile cele mai înalte ale munţilor mai erau luminate de soare. Valea se cufundase în umbră albastră şi lină. Din depărtare răzbi larma unor bărbaţi care strigau unul către celălalt. George întoarse capul şi ascultă acele strigăte.

Lennie făcu:

— George.

— A?

— Nu mă ocărăşti?

— 'Ce să te ocărăsc?

— Păi cum mă ocărai todauna. Nu spui: „Să nu te am pe tine-n cârcă, mi-aş lua ăi cinzeci de dolari...”

— Doamne Isuse, Lennie!... Din ce se-ntâmplă, nu ții minte nimica şi fiştece cuvânt care l-am spus îl ții minte.

— Păi nu mai spui?

George se înfioră. Spuse țeapăn:

— Să fiu singur, ce bine-aş duce-o.

Glasul îi era monoton, fără expresie.

— Aş putea să-mi găsesc de lucru şi să n-am nicio supărare.

Se opri.

— Zi ’nainte..., spuse Lennie. Şi la capu’ lunii...

— Şi la capu’ lunii, mi-aş lua ăi cinzeci de dolari şi m-aş duce la o... casă cu fete...

Se opri iar.

Lennie îl privi cu ațâțare.

— Zi ’nainte, George. Nu mă mai ocărăşti?

— Nu, zise George.

— Că io poci şi să plec, spuse Lennie. Poci să mă duc sus la munte şi să-mi găsesc o peşteră, dacă tu nu vrei să mai stau cu tine.

Pe George îl scutură iar un fior.

— Nu, zise. Vreau să stai aciia cu mine.

Lennie făcu, şiret:

— Mai zi-mi cum ’ceai al’dată.

— Ce să-ți zic?

— De-ăilalți şi de noi.

George zise:

— De-alde noi ăştia e singuri pe lume. Munceşte pân'adună un ban şi-apoi le curge printre deşte ce-a adunat. N-are pe nimeni pe lume să le poarte de grijă cât de cât…

— Da' noi nu suntem aşa! strigă Lennie fericit. Acu' zi de noi.

George tăcu o clipă.

— Da' noi nu, zise.

— Fiincă…

— Fiincă io te am pe tine…

— Şi io te am pe tine. D-aia. Că ne-avem unu' p-altu' să ne purtăm de grijă, strigă Lennie triumfător.

Vântul de seară adie peste luminiş şi frunzişul fâşâi şi vălurele săltară la suprafața ochiului verde de apă. Şi strigătele de bărbați răsunară din nou, de astă dată cu mult mai aproape ca mai înainte.

George îşi scoase pălăria de pe cap. Spuse cu voce tremurândă:

— Scoate-ți pălăria, Lennie. Să simți ce plăcut e aerul.

Lennie, ascultător, îşi scoase pălăria şi o aşeză jos. În fața sa, în vale umbra se făcuse mai albastră şi seara se lăsa repede. Vântul aducea dinspre hățiş zgomot de crengi strivite.

Lennie se rugă:

— Spune cum o să fie.

George ciulise urechea la zgomotul îndepărtat. Pentru o clipă luă un ton rece şi liniştit, de parcă ar fi fost vorba de-o treabă de făcut:

— Ia uit'te peste apă, Lennie, şi io ți-oi spune, de ți-o părea că vezi cu ochii.

Lennie întoarse capul şi se uită dincolo de apă şi în sus, spre coastele întunecate ale munților Gabilan.

George începu:

— O să ne cumpărăm un locşor al nostru.

Băgă mâna în buzunarul hainei şi scoase pistolul lui Carlson; îl despiedică şi puse mâna şi pistolul jos pe pământ, îndărătul spatelui lui Lennie. Se uită la ceafa lui Lennie. Cercetă locul unde şira spinării se îmbină cu craniul.

Un glas de bărbat strigă din susul râului şi un alt glas bărbătesc răspunse.

— Hai, zi, făcu Lennie.

George ridică pistolul, dar îi tremura mâna şi-o puse iar jos.

— Hai, zi, îmbie iar Lennie. Zi cum o să fie. O să ne cumpărăm un locşor al nostru, o să-avem ferma noastră.

— O s-avem o vacă, spuse George. Şi-o s-avem poate şi-un porc, şi-o s-avem găini… şi pe lângă casă o s-avem… un petec de luțernă…

— Pentru iepuri! strigă Lennie.

— Pentru iepuri, repetă George.

— Şi io o să-ngrijesc de iepuri.

— Şi tu o să-ngrijeşti de iepuri.

Lennie chicoti fericit.

— Şi-o să trăim în belşug, din rodu' pământului.

— Chiar aşa.

Lennie întoarse capul.

— Nu, Lennie. Uit'te colo, peste apă, ca să ţi se pară că vezi locu' ăla al nostru.

Lennie se supuse. George îşi plecă iar ochii spre revolver.

Se auziră acum paşi trosnind, prin hăţiş. George se întoarse şi privi într-acolo.

— Hai, George! Când îl luăm?

— Acuş nu mai e mult.

— Eu şi cu tine.

— Tu... şi cu mine. Toţi or să fie buni cu tine. O să se termine cu necazurile. Nimeni n-ar' să mai facă rău nimănui şi n-ar' să-i mai ia n'ica.

Lennie spuse:

— Credeam că eşti supărat pe mine, George.

— Nu, zise George. Nu, Lennie. Nu-s supărat. N-am fost niciodată supărat pe tine şi nici acu' nu-s. Asta s-o ştii.

Larma se apropia acum. George ridică arma şi ascultă glasurile. Lennie stărui:

— Hai s-o facem mai repede. Hai să luăm acu' locu' ăla.

— Da, sigur, chiar acuma. Trebuie s-o fac. Trebuie s-o facem.

Şi George ridică arma şi o strânse puternic, şi-i apropie țeava de ceafa lui Lennie. Mâna îi tremura tare, dar fața i se înăspri şi mâna se întări. Apăsă pe trăgaci. Trăsnetul detunăturii bubui până sus pe coastele munților şi hăui iar înapoi. Lennie zvâcni, şi-apoi se lăsă domol înainte, cu fața pe nisip, şi rămase acolo neclintit.

George se înfioră şi privi arma, apoi o zvârli departe de el, înapoi pe mal, în apropierea mormanului de cenuşă veche.

Hățişul părea plin de strigăte şi de zgomot de paşi repeziți. Vocea lui Slim răcni:

— George! Unde eşti, George?

George şedea țeapăn pe mal, cu ochii la mâna lui dreaptă care lepădase arma. Ceata năvăli în luminiş, şi Curley era în frunte.

Curely îl văzu pe Lennie zăcând pe nisip.

— L-a achitat, zău!

Trecu aproape şi se uită jos, la Lennie, apoi se uită la George.

— Drept în ceafă, spuse, îmblânzit.

Slim veni de-a dreptul către George şi se aşeză alături de el, foarte aproape.

— Nu-ți fă inimă rea, zise Slim. Sunt lucruri care trebuie să le facă omu', când n-are încotro!

Dar Carlson sta aplecat asupra lui George.

— Cum făcuşi? întrebă.

— Uite-aşa, o făcui, zise George ostenit.

— Avea la el pistolu' meu?

— Îhî. Îl avea.

— Şi tu ai pus mâna pe el şi i l-ai luat şi-ai tras în el?

— Îhî. Aşa am făcut.

Glasul lui George devenise aproape şoptit. Se uita țintă la mâna sa dreaptă care ținuse arma. Slim îl apucă de cot.

— Haide, George. Vino cu mine, să bem ceva.

George se lăsă ajutat să se pună pe picioare.

— Da, să bem ceva.

Slim spuse:

— Trebuia s-o faci, George. Îți jur că trebuia. Haide, vino cu mine.

Îl duse pe George până la intrarea în cărăruie şi de acolo în sus, spre şosea.

Curley şi Carlson priveau după ei. Şi Carlson spuse:

— Ce dracu' o fi având ăştia doi?

SFÂRŞIT

CUPRINS

Exemplar gratuit